Dosar

RUSIA în erupție

Sesiunea Congresului Deputaților Poporului, de la care se aștepta lovitura de grație pentru președintele Elțîn, s-a orientat pe cu totul alt făgaș. Despre destituirea sau suspendarea președintelui nu s-a mai vorbit decît pentru a evoca nenorocirile pe care le-ar aduce. Valeri Zorkin, președintele Curții Constituționale - neulburat de acuzațiile de părtinire care îi fuseseră aduse și, prin alte părți, l-ar fi justificat chiar retragerea - a dat la iveală o soluție de compromis care, în esență, satisface aproape toate cererile dlui Elțîn, cu excepția plebiscitului de la 25 aprilie, asupra căruia nu se căzuse încă de acord. Cel mai important punct privește desființarea Congresului însuși, înlocuit cu un parlament bicameral, mai restrîns, care ar urma să fie ales în toamnă. Centriștii își exprimaseră mai de mult opțiunea pentru alegeri cît mai rapide, temîndu-se că declinul economic va alimenta tendințele extremiste. Președintele se va supune și el testului electoral, fără a-și face prea multe griji; ultimele convulsii politice n-au făcut decît să-i sporească popularitatea.

Pînă la eventualele alegeri, Congresul ar urma să fie lipsit de principalul său obiect de activitate și mijloc de presiune - amendarea Constituției existente. Deputații poporului, întruniți pentru a-și afirma supremația, s-au văzut astfel puși în situația de a-și decide propria ieșire (e drept, onorabilă) dintr-o scenă pe care rolul lor ar fi trebuit să se termine mai de mult. La închiderea ediției noastre, reacția lor era încă marea necunoscută a acestei sesiuni dar se putea prevedea, fără a risca prea mult, că, buimăciți de toate peripețiile ultimelor zile, ei aveau, în cele din urmă, să se încline.

Mai ales că drumul le fusese deschis de lideri politici ca vicepreședintele Ruțkoi, socotit la un moment dat "vîrful de lance" al opoziției, dar îmblînzit după o întîlnire, de el cerută, cu președintele. Chiar și neînduplecatul Hasbulatov adoptase un ton conciliant.

Adversarii președintelui vor primi, desigur, unele compensații, nu prea costisitoare însă. Constituirea guvernului de coaliție începuse treptat, încă de la numirea dlui Cernomîrdin ca prim-ministru. Ea va continua prin îndepărtarea ultimilor supraviețuitori ai echipei Gaidar (doi dintre ei au fost deja "eliberați") în locul cărora este puțin probabil să fie aduse persoane cu opinii stridente. Mai degrabă va fi vorba de moderați din grupul dlui Volski - care s-a ținut de o parte în tot timpul crizei - ca și de noi tineri "liberali" cum este Boris Fiodorov, confirmat la comanda economiei; prezența lor este oricum necesară pentru asigurarea sprijinului occidental. Consilierii dlui Elțîn, mai vinovați decît el însuși în ochii opoziției, vor plăti, și ei, pentru sfaturile lor "rele", cei mai mult cu transferul pe la ambasade sau în alte posturi discrete.

Spre deosebire de puciul din august 1991 sau de dizolvarea URSS, de această dată nici unul dintre protagoniști nu va fi declarat învins; cu toții vor rămîne pe loc pînă la proiectatele alegeri și poate și după aceea. Fapt care, alături de altele, poate justifica o întrebare: în ce măsură tensiunile acestei săptămîni fierbinți au avut, totuși, suport real și care a fost ponderea punerilor în scenă a dramatizărilor menite a impresiona atît Occidentul, cît și propriul electorat? Detașați de presiunea evenimentelor, doar analiștii de mai tîrziu vor putea răspunde.

Miting popular în sprijinul președintelui: ieșirea din apatie

Războiul vorbelor

"Nu poți să conduci țara, economia ei, mai ales într-o perioadă de criză, prin voturi, prin replici de la microfon, prin vorbărie parlamentară și prin mitinguri. Această înseamnă anarhie, reprezintă o cale directă spre haos, spre pieirea Rusiei. Nu știu dacă acest lucru este înțeles de deputați, dar sînt convins că este bine înțeles de regizorii celui de-al VIII-lea congres, de lucrătorii fostului aparat al CC al PCUS care s-au instalat comod în structurile Sovietului Suprem și lucrează acolo. Tocmai ei sînt aceia care, în Congres și în Sovietul Suprem, dau tonul muzicii...

Congresul încearcă să limiteze prerogativele președintelui, să stopeze tendința lui de a da pămînt poporului și de a menține Rusia. Posibilitățile de a se ajunge la un acord cu majoritatea conservatoare a corpului de deputați au fost epuizate". **(din cuvîntarea televizată a președintelui Elțîn, 20 martie)**

"Astăzi, Rusia este o țară înapoiată, dependentă, cu un popor ultragiat și spoliat. Acum în Rusia trăiesc bine numai delapidatorii, pungașii, afaceriștii mafioți, cei care jefuiesc în mod rapace cele mai bogate resurse naturale și de materii prime ale statului în avantajul lor și al capitalului străin.

Congresul al VIII-lea al Deputaților Poporului a făcut pași energici pentru curmarea acestei situații rușinoase pentru patria noastră, pentru restaurarea ordinii constituționale trainice, pentru tragerea la răspundere a celor care au condus la marginea prăpastiei o mare putere. Dar teama de această răspundere, frica de propriul popor au determinat anturajul președintelui să-l împingă la încălcarea directă a Constituției, să încerce să reprime rezistența tot mai mare a rușilor față de linia falimentară. **(din Apelul parlamentului rus către cetățenii Rusiei, 20 martie)**

"Curtea Constituțională este solidară cu năzuința exprimată de președinte de a se asigura respectarea bazelor ordinii constituționale, în primul rînd a democrației, a federalismului, a separației puterilor. Totodată, după cum constată Curtea Constituțională... anunțul președintelui înseamnă limitarea împuternicirilor organelor puterii reprezentative și ale celei juridice. În fapt se distruge principiul separației puterilor...

Apelul președintelui, în care se fac cunoscute acțiunile și deciziile referitoare la instituirea în țară a unui regim special de administrare pînă la depășirea crizei de putere, nu corespunde într-o serie de prevederi ale sale unui șir de articole ale Constituției și nici tratatului federal.

Decizia Curții Constituționale a Rusiei este definitivă". **(din concluziile adoptate de Curtea Constituțională, 23 martie)**

Pe baricadele constituționale

Prin mesajul său televizat de la 20 martie, președintele Boris Elțîn a scos la lumina zilei confruntarea care, pentru o vreme, mocnise în subteranele vieții politice moscovite și care a căpătat de îndată o intensitate dintre cele mai ridicate. S-a vorbit de lovituri de stat, de a doua revoluție din octombrie (evocată chiar de președinte), de multe alte potențiale cataclisme și, cel mai des, de războiul civil. Un război, într-adevăr, a avut și are loc, dar teatrul său nu îl constituie străzile și piețele publice.

Războiul se poartă, astăzi, pe alte baricade iar armele sale principale sînt decretele, rezoluțiile, hotărîrile și mai ales paragrafele constituționale, pe care legislatorii răposatului Brejnev și cei ce i-au urmat au reușit să le facă atît de confuze și contradictorii, încît pot fi interpretate de fiecare conform propriilor țeluri. Pe acest teren dl Elțîn se simte la fel de puternic ca adversarii săi, deoarece provine, în fond, din aceeași școală a activului de partid, versată în manipularea planurilor și indicațiilor. Asupra lor, el are și un avantaj cert, și anume charisma, acel acces direct către mase - fie el și prin intermediul televiziunii - la care Ruslan Hasbulatov sau Valeri Zorkin nu pot aspira. Doar aura de erou militar a aliatului devenit rival, vicepreședintele Ruțkoi, îl poate face un concurent serios pe acest plan.

Actualul conflict i-a permis președintelui să joace toate aceste cărți, și nu fără abilitate. În prima sa alocuțiune televizată, el a anunțat un șir de decrete care, fără a dizolva adunările legislative, le restrîngeau considerabil cîmpul de acțiune, în paralel cu un program economic vizînd mai ales privatizarea și protecția socială, menit să scoată din blazare electoratul. Adepții puterii sovietelor, intrați în alertă, au sesizat de îndată Curtea Constituțională. Acest for care se ilustrase pînă acum prin sentințe pretins înțelepte, în realitate echivoce, dorind să mulțumească pe toată lumea, a ținut de această dată să-și arate zelul și, în frunte cu președintele său Valeri Zorkin, a căzut în capcană, condamnînd - în procedură de urgență - decrete care nici nu existau încă. A fost ușor, după aceea, pentru președinte să înlăture din textul decretelor pasajele cele mai îndoielnice - referirile la "regimul administrației special", o parte din noile puteri pe care și le atribuise - păstrînd esențialul: plebiscitul din 25 aprilie, cu cele trei puncte - votul de încredere în președinte, noua Constituție, noua lege electorală. În același timp, aliații săi acuzau Curtea de partizanat politic - dovadă fiind chiar felul cum procedase - minîndu-i astfel credibilitatea.

De cealaltă parte, Ruslan Hasbulatov dăduse și el înapoi, începînd să mai vorbească despre punerea sub acuzare a președintelui (pentru care oricum nu putea fi întrunită majoritatea necesară) și insistînd numai asupra alegerilor anticipate, pe care anterior le respingea. Cele două poziții păreau să se apropie, dar numai în aparență. Alegeri înaintea adoptării unei noi Constituții ar însemna perpetuarea Congresului Deputaților (care ar căpăta chiar un spor de legitimitate)

PRO

• **Viktor Cernomîrdin** (primul ministru al Rusiei; cuvîntare rostită la televiziune): "Nici un fel de reformă și practic nici un fel de activitate normală în economia națională nu este astăzi posibilă dacă nu se pune capăt crizei politice, dacă nu se stopează alunecarea catastrofală spre haos și vid de putere... Apelul președintelui către popor a fost determinat în primul rînd de îngrijorarea față de soarta țării noastre, față de destinul reformelor. Esența poziției noastre constă în încercarea de a scoate țara din criză..."

• **Vladimir Șumeiko** (prim-viceprim-ministru; la adunarea reprezentanților cetățenilor Rusiei în sprijinul președintelui): "Astăzi există numai două ieșiri din criza economică: prima - înaintarea pe calea reformelor începute de președintele Rusiei și care prevede o restructurare radicală a economiei, o politică financiară strictă, o asistență socială concretă acordată celor cu venituri mici, a doua - așa-zisa intrare lentă în economia de piață, ceea ce presupune îndepărtarea de la reforme..."

• **Andrei Kozîrev** (ministru de externe; interviu acordat unor agenții de presă): "Calculele părții adverse președintelui, care urmărește uzurparea puterii și vorbește în numele poporului, seamănă cu acțiunile Comitetului de Stat pentru starea excepțională din 1991".

• **Gleb Iakunin** (deputat al poporului, preot ortodox și fost deținut politic): "Chiar dacă vor reuși să obțină votul pentru destituire, de aceasta va profita tot președintele deoarece ne amintim cum și-a construit cariera persecutatul Elțin... Aceasta va mai adăuga 10 sau 20 procente la voturile poporului nostru rus, inimos și drept, și îl va ajuta pe Elțîn să triumfe la referendum".

• **Aleksandr Micikov** (întreprinzător particular, participant la o demonstrație în favoarea președintelui): "Elțîn a încălcat o Constituție care era oricum schilodită de <<ei>> (deputați). A făcut asta pentru popor, ca să ajute țara".

şi deci prelungirea actualului marasm constituţional şi legislativ pe termen nedefinit. Observatorii sînt de acord că, dintre principalele forţe politice, democraţii apropiaţi dlui Elţîn sînt cei mai puţin pregătiţi pentru o scadenţă electorală imediată.

Preşedintele acceptase şi el ideea alegerilor anticipate, dar numai precedate de adoptarea noii Constituţii şi legii electorale. Documente pe care dl Elţîn este sigur că electoratul le-ar aproba dacă i s-ar da posibilitatea să se pronunţe, deşi ele rămîn deocamdată recunoscute, fiind elaborate, departe de ochii lumii, de experţii săi. Procedeu nu prea transparent, care sugerează că democraţia prin decrete şi plebiscit a dlui Elţîn nu este încă foarte departe de "despotismul luminat". Se ştie, cu siguranţă, că noua lege fundamentală, în varianta sa, exclude tot ce ar semăna cu actualul Congres al Deputaţilor şi acordă un rol important preşedintelui. Dar, chiar dacă îşi va putea permite să ignore ameninţările cu demiterea, lansate de adversarii săi, preşedintele se putea cu greu lipsi de colaborarea lor la organizarea plebiscitului fără a risca transformarea lui într- o farsă.

În final, înfruntarea de săptămîna trecută poate fi privită mai puţin ca prologul unui război civil decît ca un început de campanie electorală, principiul consultării populare, sub o formă sau alta, fiind acceptat de toată lumea. Din acest punct de vedere, disputa constituţională, cu tot aspectul ei tensionat, a fost, fără îndoială, utilă, clarificînd poziţiile şi suscitînd, atît cît se putea, interesul cetăţenilor. Cît timp decizia finală este lăsată în seama votului - oricît de viciate ar fi rezultatele sale - mai există încă speranţă.

REGIUNILE
Un joc pe cont propriu

În preajma ultimei crize constituţionale, atît preşedintele Elţîn, cît şi adversarii săi lucraseră intens pentru a-i atrage de partea lor pe conducătorii diviziunilor administrative ale Federaţiei - republici şi regiuni autonome, teritorii, districte, la care se adaugă oraşele Moscova şi Sankt- Petersburg. Preşedintele a înfiinţat **"Consiliul şefilor administrativi"** prin intermediul căruia, teoretic, liderii regionali căpătau un rol consultativ şi la nivel central. Dl Hasbulatov, în schimb, încuraja consiliile locale - sovietele - care corespund, la acel nivel, forului legislativ. Rezultatul a fost că lupta pentru întîietate s-a extins şi la scara regiunilor, unde sovietele înfruntă, de regulă, autoritatea împuterniciţilor prezidenţiali, un fel de guvernatori numiţi personal de dl Elţîn şi răspunzători numai în faţa lui. În general, ultimele evenimente au acţionat ca un revelator, incitîndu-i pe conducătorii locali să-şi exprime adeziunea faţă de una sau alta din cele două tabere. Atît preşedintele, cît şi dl Hasbulatov agitaseră spectrul divizării Federaţiei Ruse în "cnezate" dacă lupta politică nu s-ar fi terminat în avantajul lor. Dar tocmai prelungirea conflictului dezamăgeşte autorităţile locale, mai ales pe cele din teritoriile autonome, care consideră că, din această cauză, problemele lor sînt neglijate. Ele nu au apreciat nici acel pasaj din apelul prezidenţial de la 20 martie, care sublinia subordonarea lor faţă de preşedintele şi guvernul Rusiei. **"Republicile suverane trebuie să aibă un cuvînt de spus iar ignorarea lor poate avea consecinţe serioase"**, declara conducerea bogatei republici siberiene Saha-lakuţia, al cărei purtător de cuvînt adăuga: **"Oamenii sînt trataţi ca nişte jucării".** În aceste condiţii, autonomia extinsă, după modelul Tatarstanului, sau chiar independenţa unilateral proclamată, în stil cecen, devin tot mai atrăgătoare. Tot la 20 martie, preşedintele Elţîn a destituit - spre indignarea consiliilor locale respective - doi lideri regionali siberieni, dintre care unul milita activ pentru o mai mare autonomie a Siberiei. Dacă disputele politice de la "centru" - în care ele nu se simt implicate - vor împinge regiunile sale componente pe o asemenea cale, Rusia ar putea cunoaşte, într-adevar, soarta Uniunii Sovietice.

CONTRA

• **Aleksandr Ruţkoi** (vicepreşedintele Rusiei; scrisoare deschisă adresată lui Boris Elţîn): "Am convingerea că acţiunile nechibzuite ale celor care vă împing să acţionaţi în forţă la televiziune şi să semnaţi decrete care radicalizează întreaga situaţie din Rusia nu numai că nu ameliorează situaţia ţării, dar o destabilizează şi mai mult... Rezultatul tuturor acestora este clar: vărsare de sînge, lacrimi, durerea oamenilor, pierderea şansei istorice în renaşterea măreţei Rusii. Se poate oare permite acest lucru?"

• **Valeri Zorkin** (preşedintele Curţii Constituţionale; apel citit la televiziune): "Boris Nikolaevici, credeţi-mă, îmi pare sincer rău pentru dumneavoastră... V-aţi pierdut şansa de a fi un salvator al Rusiei... de a rezolva această problemă prin înţelegere naţională. Aceasta nu se poate rezolva prin forţă, prin acţiuni unilaterale. V-aţi pus singur în afara Constituţiei. Reveniţi înlăuntrul ei!"

• **Mihail Gorbaciov** (fostul preşedinte al URSS, într-un interviu acordat agenţiei Interfax): "Preşedintele Elţîn a comis o gravă eroare politică... Atitudinea anticonstituţională pentru care a optat Elţîn, în pofida promisiunilor sale de a exclude din arsenalul mijloacelor sale de lucru forţa, împinge societatea spre confruntare şi poate distruge fragila pace civilă şi socială".

• **Serghei Baburin** (deputat al poporului, lider al opoziţiei naţional-comuniste; la un miting): "Dictatura lui Elţîn nu va reuşi... Sîntem aici pentru a apăra Constituţia. Toţi cei răspunzători pentru lovitura de stat trebuie aduşi în faţa justiţiei".

Vladimir Kagukaniţ (demonstrant împotriva preşedintelui): "Înainte viaţa era mult mai bună aici. Acum nu avem nimic. Am venit să-i sprijin pe deputaţi pentru că Elţîn e un fascist. N-avem ce mînca".

Privind spre Moscova

"Lumea întreagă îşi ţine răsuflarea", declara săptămîna trecută, într-un moment de apogeu al tensiunii de la Moscova, ministrul australian de externe, Gareth Evans. S-ar putea adăuga, însă, că lumea răsuflase, în prealabil, uşurată aflînd intenţiile preşedintelui Elţîn, pe care, înainte de a le face cunoscute la televiziune, în 20 martie, avusese grijă să le comunice Occidentului. Într-adevăr, conducătorul rus spulberase orice îngrijorare cu privire la o eventuală recurgere la forţă; el nu dizolvase corpurile legiuitoare şi nu limitase libertăţile cetăţeneşti în nici un fel. Şi chiar dacă sistemul constituţional schiţat de dl Elţîn se încadrează mai greu în standardele democraţiei de tip occidental, el este infinit preferabil unei revanşe totalitare sau spectrului unui război civil cu arme nucleare, atît de mult evocat în ultimii ani. Astfel că, începînd cu preşedintele Clinton, guvernele şi oamenii politici ai ţărilor dezvoltate s-au grăbit să-şi exprime solidaritatea faţă de dl Elţîn şi democraţii săi, inclusiv propunînd gesturi spectaculoase, ca mutarea întîlnirii la vîrf ruso-americane de la Vancouver la... Moscova sau o reuniune specială a "grupului celor şapte". Abia s-au făcut auzite cîteva note mai reţinute, ca remarca senatorului Sam Nunn, care a amintit Administraţiei că ar trebui să discute şi cu alţi actori ai scenei politice ruseşti, nu numai cu dl Elţîn: "**Dacă viitorul Rusiei depinde de o singură persoană, atunci nu-i un viitor prea mare**".

Sprijinul pur verbal se poate dovedi, însă, nu numai inutil ci chiar contraproductiv; reacţionarii de la Moscova au ironizat adesea Occidentul pentru promisiunile, după părerea lor, neonorate. În realitate, "pachetul" de 24 miliarde dolari, promis Rusiei de G-7 anul trecut, a constat în mare parte din reduceri ale datoriei, garanţii guvernamentale la credite şi alte forme de asistenţă mai puţin sesizabile pentru cetăţeanul rus de rînd. Un nou program în valoare de 10 miliarde, aflat în pregătire, va conţine şi elemente mai concrete. O eventuală asociere la Comunitatea Europeană, dorită de Rusia, este, însă, deocamdată, în afara discuţiei - nu din raţiuni politice, ci economice - sprijinul imediat al CE limitîndu-se la simbolica vizită a unei delegaţii ministeriale la Moscova.

Cu totul altfel văd lucrurile statele din Europa centrală, răsăriteană şi CSI care ştiu, din experienţa istorică nu prea îndepărtată, încotro ar putea duce o nouă "glaciaţiune" la Moscova. De aici o varietate de reacţii, de la susţinerea fermă a forţelor democratice din Rusia (cea mai răspîndită) pînă la semnificative tăceri prelungite (cazul preşedintelui kazah Nazarbaev, socotit totuşi un aliat al dlui Elţîn) sau măcar la preocuparea discretă de a păstra punţi de comunicare - oficiale sau nu - cu o eventuală nouă conducere de la Kremlin. Cele mai solide încurajări i-au parvenit preşedintelui Elţîn din ţări cum sînt republicile baltice, pînă în ajun aflate în divergenţă serioasă cu Rusia asupra trupelor staţionate pe teritoriul lor. Tocmai prezenţa acestor trupe devine acum un argument în favoarea dlui Elţîn deoarece guvernul său, chiar dacă le tărăgănează retragerea, le menţine, cel puţin, în inactivitate, cea ce adversarii săi, ajunşi la putere, nu este deloc sigur că ar face.

Recenta criză a dovedit încă o dată, deşi nu mai era nevoie, că, şi lipsită de imperiu şi cu ambiţiile retezate, Rusia rămîne un factor de prim ordin în echilibrul mondial. Cînd vulcanul rusesc intră în erupţie, cerul întregii lumi se înnegurează...

Sperietoarea

"Singurul rezultat pozitiv al Congresului Deputaţilor Poporului este sentimentul de alarmă care i-a cuprins pe aliaţii noştri occidentali, care pînă acum au ajutat Rusia numai cu vorba. Congresul a devenit sperietoarea cu care pot fi şantajate naţiunile occidentale.

Pentru a le stimula acţiunea, probabil că tot ce ar trebui făcut este ca vreun comunist din aripa dură să pună la cale o demonstraţie zgomotoasă, şi apoi ajutorul, într-adevăr, va veni..."

(din **Kurantî**, Moscova, 19 martie)

București

Poziție clară, dar nuanțată

Atît guvernul României, într-o declaraţie validată şi de preşedinte, cît şi majoritatea partidelor politice din ţară s-au pronunţat fără echivoc în favoarea forţelor democratice din Rusia şi împotriva unei eventuale "restauraţii comuniste". Termenul revine de două ori în declaraţia guvernului, acuzat el însuşi de înclinaţii restauratoare. Totuşi, luările de poziţie au evitat în general (cu excepţia curioasă a PAC) să ia forma unui sprijin personal pentru preşedintele Elţîn, căruia i se recunosc, cel mult, meritele în iniţierea reformelor democratice. Motivul, lesne de înţeles, este atitudinea ambiguă a dlui Elţîn faţă de Republica Moldova şi ansamblul CSI. De altfel, declaraţiile oficialităţilor de la Chişinău au urmat aceeaşi linie. S-a remarcat, de asemenea, că PSM a refuzat să ia poziţie faţă de evenimentele de la Moscova, iar PRM a sfătuit şi autorităţile statului să adopte aceeaşi atitudine.

Tbilisi

Un simț al primejdiei

"Avem sentimentul că războiul civil se apropie. Îl simt..." Această dramatică prezicere se cuvine luată în serios, căci îi aparţine preşedintelui georgian Eduard Şevardnadze, cel care presimţise şi puciul din august 1991 cu luni de zile înainte. Dl Şevardnadze a luat apărarea preşedintelui Elţîn, spunînd că acesta a acţionat corect, numai că trebuia să o facă mai demult. Rusia şi Georgia se găsesc în prezent la un pas de război: militarii ruşi sînt acuzaţi că ar lupta împotriva georgienilor alături de separatiştii abhazi, iar un avion rusesc a fost recent doborît la Suhumi. Preşedintele georgian a evitat, însă, constant, să-l învinuiască pe dl Elţîn, denunţînd, în schimb, "forţele politice reacţionare şi liderii militari", care ar fi urmărit, prin asemenea provocări, să "discrediteze Rusia şi pe preşedintele ei în ochii opiniei publice mondiale". Şi pentru dl Şevardnadze, ca şi pentru alţi vecini ai Rusiei, Boris Elţîn, cu toate excesele sale, rămîne totuşi "răul cel mai mic" care poate veni de la Kremlin.

Grupaj realizat de Alexandru ANTONESCU

VANCOUVER

Statele Unite într-o poziție dificilă

Care era prioritatea absolută a lui Bill Clinton în campania electorală? Aceea de a redresa economia Statelor Unite.

Iată că tocmai acest lucru e în pericol acum, cînd Rusia se află în pragul războiului civil, zguduită de conflictul izbucnit la nivelul puterii. Ce-ar însemna, pentru preşedintele SUA, o revenire a ultraconservatorilor? Răspunsul e simplu: menţinerea cheltuielilor SUA pentru apărare la nivelul actual; Clinton ar fi vrut să le reducă drastic - bazîndu-şi tocmai pe această restrîngere programul de redresare a economiei.

Aşadar, e clar că, pentru americani, Boris Elţîn reprezenta cartea cea mai avantajoasă, dincolo de faptul că el este liderul procesului de orientare a Rusiei spre democraţie. Dar, aşa cum, odată, lui George Bush i s-a reproşat că a jucat totul pe un singur om - Mihail Gorbaciov -, acum, aceleaşi acuzaţii se îndreaptă împotriva lui William Clinton. Acesta este, desigur, şi motivul pentru care unii politicieni americani au arătat că, dacă Elţîn va recurge la un regim autoritar, de forţă, SUA se vor vedea nevoite să renunţe la el. Astfel, preşedintele Comisiei Forţelor Armate din cadrul Senatului, Sam Nunn, prevenea că, dacă Elţîn nu se orientează "spre democraţie ci spre un regim autocratic, atunci vom reexamina întreaga noastră atitudine". Şi, într-adevăr, nu se poate spune că, vizavi de această problemă, Statele Unite nu se găsesc într-o situaţie dificilă. Cum ar putea oare Clinton ca, în numele democraţiei, să aprobe măsuri antidemocratice? Iar cleştele este cu atît mai strîns, cu cît Elţîn nu va avea, se pare, altă cale decît aceea a dictaturii.

ÎN AŞTEPTAREA SUMMIT-ului CLINTON - ELŢIN

Aşadar, protejatul SUA, pentru a supravieţui politic, va fi nevoit să adopte măsuri pe care tocmai SUA le dezavuează(!). Mai există, însă, din fericire, o şansă: aceea a plebiscitului. Prin care preşedintele Rusiei este hotărît să consulte poporul (care l-a ales, să nu uităm, cu majoritate) asupra problemei conducerii statului. Pînă atunci (25 aprilie), el va lua "măsuri speciale". Americanii accentuează, însă, prima latură a problemei: în fond, referendumul e un exerciţiu democratic.

Cu sau fără Elţîn?

Mutarea primei întîlniri americano-ruse la nivel înalt din Canada în Rusia ar fi fost o dovadă şi mai puternică a adeziunii americane faţă de Elţîn. Acesta era şi mesajul pe care preşedintele Rusiei l-a trimis la Washington prin ministrul de externe, Andrei Kozîrev. În plus, părăsirea Moscovei de către Boris Nikolaevici în aceste momente ar fi fost lipsită de garanţia întoarcerii lui... pe aceeaşi funcţie. Clinton, însă, nu s-a grăbit să dea răspuns cererii adresate. El urmăreşte ca, împreună cu membrii G-7 (Grupul celor şapte principale ţări industrializate), să pună la punct, de urgenţă, un program de ajutor economic care să convingă opinia publică rusă de faptul că Elţîn este singura opţiune pentru viitorul ţării.

Unii observatori apreciază că în tot scandalul de la Kremlin există şi o notă de premeditare, o tendinţă, chiar a lui Elţîn, de a înfăţişa lucrurile mai grave decît sînt. Scopul? De a obţine bani. Banii mult aşteptaţi, promişi şi nepromişi în acelaşi timp, fără de care economia Rusiei va sucomba.

Cam periculos, însă, jocul - dacă lucrurile stau astfel. Tot un joc, deja pierdut, de această dată, încearcă şi preşedintele Franţei, care a propus convocarea unei reuniuni speciale a G-7, avînd ca obiect tocmai sprijinirea Rusiei. Mitterrand, încearcă, pe această cale, să refacă imaginea şifonată a partidului său ieşit avariat din alegeri. Numai că membrii Grupului - incluzînd şi Italia, Germania, Anglia, Statele Unite, Japonia, Canada - nu par, cu excepţia ultimei, să răspundă iniţiativei franceze.

În perspectiva întîlnirii Clinton-Elţîn, programată pentru 3-4 aprilie, şeful Casei Albe a declarat, în cadrul primei sale conferinţe de presă după instalarea în funcţie, că va prezenta "un program agresiv şi foarte concret" de asistenţă pentru Rusia.

Deşi americanii nu au nici un motiv să fie îngrijoraţi în ce priveşte controlul formidabilului arsenal nuclear al Rusiei - peste 20 000 de focoase nucleare - şeful executivului american a arătat: Cu sau fără Elţîn, Statele Unite au trei interese majore în relaţiile cu Rusia: să facă din lume un loc mai sigur, reducînd pericolul unui război nuclear; să sprijine dezvoltarea libertăţii şi democraţiei în Rusia şi în celelalte republici foste sovietice; să sprijine dezvoltarea unei economii de piaţă.

Totuşi, a adăugat, Clinton "el (Elţîn) este primul preşedinte ales în o mie de ani de istorie rusă. A dat dovadă de foarte mult curaj, luptînd pentru democraţie, libertăţi civile şi reforme de piaţă. Pentru aceasta, merită sprijinul nostru".

Mirela IAMANDI

GYULA

Deocamdată într-un cadru neoficial...

Dăruit de Consiliul Județean Arad Uniunii Românilor din Ungaria, bustul lui Liviu Rebreanu de la Gyula reprezintă o dovadă a faptului că ritmul contactelor dintre cele două țări vecine rămîne susținut și în așteptarea încheierii tratatului de bază bilateral. Și totuși, chiar starea acestui tratat, suspendat de mai multă vreme într-un punct nedefinit, a constituit, fără îndoială, principalul subiect al convorbirilor purtate de cei doi miniștri de externe, dnii Teodor Meleșcanu și Geza Jeszenszky, cu prilejul dezvelirii amintitului bust. Convorbiri desfășurate într-un cadru neoficial, dar, poate tocmai de aceea, mai destins, propice eliminării ambiguităților și spunerii lucrurilor pe nume. Dacă această posibilitate a și fost exploatată pe deplin nu se poate, deocamdată, știi, cei doi miniștri păstrînd rezerve diplomatice în declarațiile acordate presei după întrevedere. Faptul că nu a fost avansat un termen, măcar ipotetic, pentru o nouă întîlnire, de această dată cu caracter oficial (invitația adresată mai demult ministrului ungar, a precizat dl Meleșcanu, rămîne "în alb", urmînd ca destinatarul ei să-i pună data pe care o va socoti potrivită) poate duce la concluzia că pozițiile, îndeobște cunoscute, au rămas neschimbate.

În speță, partea română insistă asupra garantării explicite a frontierei comune existente, ceea ce partea ungară refuză, dorind în schimb ca tratatul să includă prevederi referitoare la statutul minorității maghiare din România. Pentru moment este o simplă speculație, adevărul rămînînd tăinuit în cancelariile diplomatice, dacă aceste puncte litigioase ar putea fi într-un fel legate, devenind elementele unui compromis reciproc acceptabil care ar debloca tratatul și odată cu el multe componente oficiale ale relațiilor bilaterale. Din păcate, se dovedește că, la Budapesta, anumite forțe nu acceptă - nici în schimbul oricăror concesii - garantarea actualelor frontiere, limitîndu-se la invocarea obsedantă a acordurilor de la Helsinki, care, după cum se știe, pot fi interpretate ca admițînd modificări teritoriale atît timp cît ele au loc pe cale pașnică. Tocmai din acest motiv guvernul ungar a fost nevoit să retragă din Parlament tratatul bilateral cu Ucraina, deoarece, conținînd clauza garantării frontierelor, acesta era în pericol să nu fie ratificat. A fost un moment neplăcut pentru guvern, căci relațiile cu Ucraina erau adesea date ca model, inclusiv din punctul de vedere al situației minorității maghiare de acolo. Tocmai la scenariul "ratificării pașnice" a frontierelor se gîndesc, fără s-o ascundă, politicieni ca Istvan Csurka, membru marcant al partidului de guvernămînt (Forumul Democratic Maghiar - MDF). Într-un interviu acordat ziarului italian **La Repubblica**, domnia sa opina că, **deoarece războiul rece s-a încheiat, este necesară rediscutarea păcii de la Trianon**, care a stabilit actualele granițe ale Ungariei. Desigur orientarea dlui Csurka este minoritară în cadrul MDF (partid el însuși minoritar în Parlament...) dar, dat fiind că în Ungaria, ca peste tot, se apropie alegerile, premierul Joszef Antall și colegii săi, socotind că retorica sa populistă are audiență în electorat, l-au tratat mai curînd cu mănuși. Aceasta pînă de curînd, cînd dl Csurka a început să-și creeze propria organizație - **Calea Maghiară (Magyar Ut)** - și dl Antall s-a trezit (cam tîrziu) că are de-a face cu un rival premejdios.

E de sperat că, în final, rațiunea va prevala și se va înțelege că tocmai garantarea frontierelor ar elimina un argument cu greutate al extrem-naționaliștilor de la noi, reducîndu-le influența și detensionînd atmosfera, ceea ce ar permite și abordarea problemelor minorității maghiare, în cadrul constituțional intern, sub auspicii mai favorabile. Pînă atunci, relațiile vor continua, desigur, pe multiple planuri - iar cei doi miniștri de externe, în convorbirea de la Gyula, au analizat stadiul colaborării pe plan economic, cultural ș.a. Conform celor declarate mai de mult de dl Jeszenszky, cooperarea și buna vecinătate nu presupun în mod necesar un tratat bilateral. Numai că, pentru restabilirea încrederii, în prezent aflată în suferință, un asemenea document - și, în general, depășirea cadrului neoficial al contactelor guvernamentale - ar fi, totuși, esențial.

Andrei STĂTESCU

PARIS

Sfîrșitul administrației socialiste

În Franța, la recentele alegeri legislative opoziția de dreapta a obținut o victorie zdrobitoare. De altfel, așteptată. Nimic nu arăta că se mai putea schimba ceva în ultimul moment. Miracolele, mai ales în politică, sînt rare.

Paradoxal însă, succesul partidelor de dreapata a fost "pregătit", cu multă grijă, chiar de socialiști. Veniți la putere în 1981, ei au trecut imediat la punerea în aplicare a reformelor pe care și le propuseseră. Astfel, salariul minim a crescut în mod sensibil; vîrsta pensionării a fost fixată la 60 de ani; a fost aprobată cea de-a cincea săptămînă de concediu plătită; săptămîna de lucru a fost redusă la 39 de ore, fiind plătite 40; zeci de societăți, bancare sau industriale au fost naționalizate, iar mii de funcționari au fost antrenați în lupta împotriva șomajului; în fine, a fost abolită pedeapsa cu moartea. Această politică a creat însă repede un mare deficit (93 miliarde FF în 1982), obligîndu-i pe guvernanți să vireze cu 180 de grade și să treacă la o politică de austeritate. Totodată, una din reformele esențiale ale stîngii, naționalizarea învățămîntului, s-a soldat cu un lamentabil eșec. Confruntați cu sute de mii de susținători ai libertății învățămîntului ieșiți în stradă, socialiștii și comuniștii (al căror reprezentant în guvern era chiar ministrul învățămîntului) s-au văzut nevoiți, să renunțe, în 1984, la proiect.

Alegătorii au mai reproşat PSF faptul că nu şi-a respectat angajamentele în privinţa domeniului social şi, mai ales, că nu a reuşit să combată cu eficacitate principala problemă cu care se confruntă francezii: şomajul. În pofida multiplelor promisiuni, acesta afectează, în prezent, 3 milioane de cetăţeni (10,5 la sută din forţa de muncă), faţă de 1,7 milioane cu 12 ani în urmă.

Însă socialiştii au pierdut orice credit moral din partea electoratului, în primul rînd datorită scandalurilor în care au fost implicaţi. Cei care au făcut din moralizarea vieţii politice franceze una din axiomele guvernării lor se află astăzi printre aceia care vor trebui să dea socoteală în faţa justiţiei pentru numeroasele afaceri de finanţare frauduloasă a partidului. Punerea sub acuzare a lui Henri Emmanuelli, trezorier al PSF, este elocventă.

Începînd cu sabotajul navei organizaţiei "Greenpeace", "Rainbow Warrior", în iulie 1985, în portul neo-zeelandez Auckland, şi terminînd cu afacerea sîngelui contaminat, socialiştii au contribuit din plin la propria lor discreditare cu atît mai mult cu cît au lăsat mereu impresia că vor să scape de răspundere. Este cazul fostului premier Laurent Fabius, care a refuzat să se prezinte în faţa justiţiei, dar şi al altora.

Campania electorală a scos la lumină şi disensiunile interne din cadrul PSF. Lansat, poate, prea devreme în cursa pentru fotoliul prezidenţial, Michel Rocard l-a atacat dur pe preşedintele Mitterrand, reproşîndu-i "anacronismul" politicii. Potrivit opiniei sale, socialiştii francezi "au întîrziat prea mult" în a descoperi "că socialismul a încetat să se mai defineacă prin însuşirea colectivă a mij-loacelor de producţie şi de schimb". El a condamnat "absurditatea naţionalizării întreprinderilor în proporţie de 100 la sută după 1981" şi l-a acuzat pe preşedinte pentru eşecul deschiderii spre centrişti în 1988, după alegerile legislative. Şeful statului "a considerat necesar să nu trateze decît cu persoane individuale şi nu cu forţe politice, ceea ce a dus la periclitarea deschiderii". Ceea ce a uitat însă Rocard să precizeze - sau, grijuliu cu propria imagine, s-a ferit s-o facă - a fost faptul că, în perioada 1988-1991, el a fost cel care a deţinut funcţia de premier, ducînd o politică pe care, acum, alegătorii au sancţionat-o.

Oricum, demersul său, dacă a vrut să mai salveze ceea ce se mai putea salva din imaginea Partidului Socialist - dar oare se mai putea salva ceva? - a avut ca rezultat exact contrariul. Greşelile se plătesc. Şi, în acest sens, procentele sînt edificatoare. Nici apelurile disperate ale premierului Pierre Bérégovoy care, după primul tur de scrutin, i-a îndemnat pe cei "ataşaţi valorilor solidarităţii şi justiţiei să împiedice dreapta să-şi exercite puterea fără limite şi fără contrapondere", nici lamentările lui Laurent Fabius, secretarul general al PSF, sau ale comunistului Georges Marchais nu au mai ajutat la nimic. Jocurile erau facute demult.

Căderea petalelor trandafirului (simbolul socialiştilor) a lăsat o tulpină vlăguită, pe cale de a se veşteji. Pentru că alegerile legislative au slăbit considerabil şi poziţia lui François Mitterrand. El se vede confruntat cu o coabitare care se anunţă foarte dificilă. Preşedintele deţine pîrghiile politicii externe şi de apărare şi s-a angajat să protejeze drepturile populaţiei la asistenţă socială, dar conservatorii au arătat limpede că el va avea de luptat pentru a-şi apăra punctele de vedere, mai ales după ce electoratul a dezavuat fără echivoc politica partidului său.

Alegerile legislative în procente

Adunarea pentru Republică (RPR)	**20,39**
Uniunea pentru Democraţia Franceză (UDF)	**19,08**
Partidul Socialist	**17,59**
Frontul Naţional	**12,41**
Partidul Comunist	**9,18**
Generaţia ecologică	**3,62**
Verzii	**4,01**
Alţii	**13,72**

Contextul politic al unei a doua coabitări a lui Mitterrand cu un guvern de dreapta diferă substanţial de cel din perioada 1986-1988. Atunci, deşi înfrînţi în legislative, socialiştii rămîneau, cu 31 la sută din voturi, prima forţă politică a ţării, ceea ce a permis preşedintelui să-şi utilizeze nestingherit puterile conferite de Constituţie. De data aceasta, deşi a avertizat că va face apel la francezi dacă politica guvernului i se va părea "inacceptabilă", Mitterrand nu se va putea prevala de sprijinul unui partid socialist puternic.

Dreapta învingătoare a salutat "sfîrşitul administraţiei socialiste", dar liderii ei, Jacques Chirac (RPR) şi Valéry Giscard d'Estaing (UDF), au avertizat împotriva pericolului unei încrederi exagerate. Într-adevăr, dreapta va avea la dispoziţie numai 18 luni pentru a-şi demonstra eficienţa în domeniile social şi economic, cele două probleme dureroase ale francezilor. Concret, noul guvern, fie că va fi dominat de RPR sau de UDF, va fi judecat după rezultatele sale şi nu va beneficia decît de o scurtă perioadă de graţie. Este şi motivul pentru care, deocamdată, dreapta păstrează prudenţa şi promite puţin, ştiind că nu dispune de o reţetă magică pentru a reduce în mod semnificativ şomajul într-un interval scurt sau pentru a relansa economia.

În privinţa domeniului european, ea nu pare să pună în cauză politica Franţei, în pofida nemulţumirilor sociale, care se manifestă uneori cu violenţă la agricultori şi pescari, şi a dezacordurilor dintre RPR şi UDF. Doar intransigenţa faţă de GATT este mai mare, Jacques Chirac declarînd chiar că apreciază "nule" angajamentele luate de Comisia Europeană la capitolul agricol.

Activitatea viitorului guvern va fi îngreunată, fără îndoială, şi de lupta pentru întîietate dintre RPR şi UDF, mai ales dintre liderii acestora, Jacques Chirac şi, respectiv, Valéry Giscard d'Estaing, virtuali candidaţi la preşedinţie în 1995. Asumarea principalelor responsabilităţi de către una din cele două formaţiuni comportă, în actuala situaţie, numeroase riscuri. O reuşită în actul guvernării ar însemna, implicit, o victorie la prezidenţialele din 1995. Dimpotrivă, un eşec ar avea consecinţe mult mai serioase, transformînd triumful de astăzi într-o înfrîngere umilitoare şi deloc necesară pentru Franţa.

Ce se va întîmpla, însă, cu Partidul Socialist? Respins de marea majoritate a francezilor, regretat, poate, pe plan european, doar de cei care se bu-curau de sprijinul său, moral sau material, sau şi moral şi material, "ofilitul trandafir" are puţine perspective de a forma o vastă şi înnoită mişcare de stînga, care să regrupeze "forţele progresului". Singura lui şansă constă în a-şi recunoaşte greşelile şi a trage învăţămintele ce se impun. Şi, eventual, să mediteze la dictonul "istoria nu-i iartă pe cei învinşi, dar îi iartă pe învingători".

Procentele obţinute de Partidul Socialist de-a lungul timpului

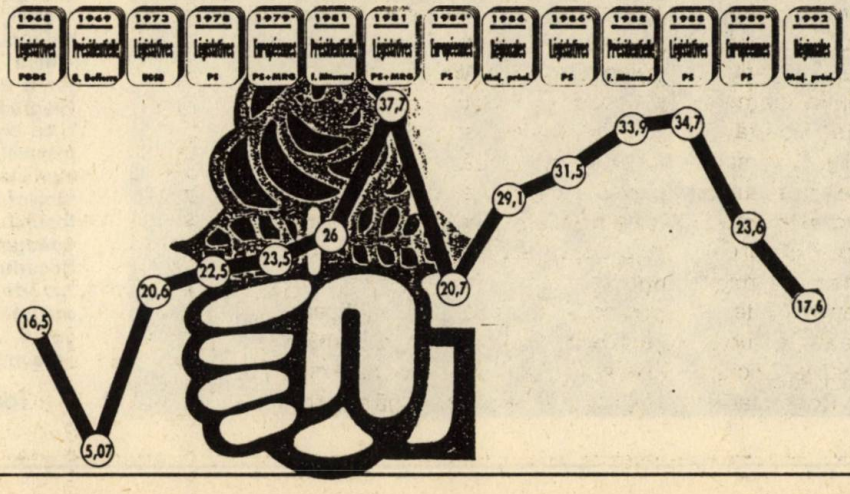

Dinu BUCŞAN

SARAJEVO

Conflictul iugoslav la răscruce

Eforturile comunităţii internaţionale şi în special ale celor doi mediatori în criza iugoslavă, Cyrus Vance şi David Owen, vizînd o reglementare a conflictului din Bosnia - Herţegovina păreau a fi ajuns într-un punct mort din cauza poziţiei adoptate de partea sîrbă şi musulmană. Într-un moment de tensiune nervoasă reprezentantul părţii sîrbe, Radovan Karadjici, a anunţat că se retrage de la convorbiri, însă a revenit asupra propriei hotărîri după foarte scurt timp precizînd că delegaţia sa nu va părăsi "nici actuala rundă de negocieri, nici Conferinţa asupra fostei Iugoslavii". Pe lista nemulţumirilor liderului sîrb se află la loc de frunte hărţile propuse de planul de pace care preconizează o împărţire în provincii "descentralizate". Conform părerii lui Karadjici acest partaj îi condamnă pe sîrbi la sărăcie: "În vechea orînduire am investit cu toţii resurse în diferite obiective economice, iar acum ni se oferă doar munţi şi păşuni".

Oricum ar sta lucrurile însă, mediatorii nu par dispuşi a face concesii, ba chiar dimpotrivă asupra sîrbilor planează ameninţarea cu noi sancţiuni în cazul în care nu vor semna acordul de pace. Strategia urmărită pînă acum de principalii factori ai Consiliului de Securitate al ONU, în frunte cu Statele Unite, a fost de a-i determina pe musulmani să accepte planul Vance-Owen pentru a-i putea izola pe sîrbii bosniaci paralel cu o preconizată înăsprire a sancţiunilor împotriva Iugoslaviei. Ultimele evoluţii ale negocierilor de la New York au îndreptăţit speranţele diplomaţilor, preşedintele Izetbegovici acceptînd în final să semneze şi cel de-al treilea punct al mult-discutatului acord de pace, după mai bine de 5 luni de întîlniri şi discuţii. Poziţia părţii sîrbe, singura care pînă la închiderea ediţiei nu se hotărîse să accepte propunerile celor doi mediatori, apare acum cu adevărat vulnerabilă, previziunile anunţîndu-se sumbre. Ministrul iugoslav al afacerilor externe, Vladislav Iovanovici, aflat la New York, cu prilejul negocierilor, a afirmat că Administraţia americană continuă să trateze Serbia ca parte ostilă şi nu ca un partener în căutarea păcii. Diplomatul sîrb a subliniat că SUA şi RF Iugoslavia au în fapt acelaşi scop: încetarea de urgenţă a luptelor şi instaurarea unei păci juste şi stabile. Sîrbii bosniaci sînt dispuşi să accepte "o încetare imediată şi necondiţionată a focului" şi să restituie aproximativ 20 la sută din teritoriile deţinute în prezent, a spus Iovanovici, adăugînd însă că interesele şi problemele lor sînt diferite de cele ale sîrbilor din Iugoslavia şi că Belgradul nu poate influenţa deciziile lor. În consecinţă, el a cerut Washingtonului să renunţe la politica de înăsprire a sancţiunilor economice împotriva ţării sale deja grav afectată de numeroase lipsuri. În speranţa obţinerii unui răgaz, şeful diplomaţiei iugoslave a avut o întrevedere şi cu emisarul special al Rusiei, (vechi aliat al Iugoslaviei) la tratativele asupra Bosniei, Vitali Ciurkin, prilej cu care cei doi interlocutori au subliniat necesitatea continuării negocierilor pînă la găsirea unei soluţii acceptabile pentru toate părţile implicate. Oricum, rămîne de văzut ce poziţie va adopta liderul sîrbilor bosniaci Radovan Karadjici, de a cărui hotărîre depinde foarte mult viitorul Bosniei.

Pe de altă parte, şeful Comitetului militar al NATO, Richard Vincent, a apreciat că planul de pace avansat de Cyrus Vance şi David Owen este neaplicabil sub aspect militar, concluzia care se bazează pe rapoartele prezentate de reprezentanţi ai Alianţei care s-au aflat de curînd pe teren. NATO şi-a exprimat în repetate rînduri disponibilitatea de a-şi aduce contribuţia la aplicarea planului de pace, avansîndu-şi neoficial diferite efective (între 40 000-60 000 de soldaţi) care ar putea fi implicaţi în această operaţiune.

La rîndul lor, membrii Consiliului de Securitate al ONU au amînat cu o săptămînă votarea unui text care autoriza punerea în aplicare a mijloacelor militare pentru a împiedica orice violare a zonei de interdicţie aeriană în Bosnia. Proiectul de rezoluţie propus prevede recurgerea la forţă pentru a asigura respectarea hotărîrii Naţiunilor Unite şi acordă un termen "de graţie" de 7 zile înainte de a intra în vigoare.

În timp ce la New York se încearcă găsirea de soluţii diplomatice care să pună capăt vărsării de sînge, în Bosnia luptele continuă.

Situaţia locuitorilor din Srebrenita este "dramatică", a declarat generalul Phillipe Morillon după ce a petrecut opt zile în acest oraş asediat încercînd să-i convingă pe sîrbii bosniaci să permită accesul convoaielor umanitare şi evacuarea răniţilor, femeilor şi copiilor

Astfel, generalul francez Phillipe Morillon, în dorinţa de a ameliora situaţia din Bosnia orientală, intenţionează trimiterea a circa 100 "căşti albastre" la Srebrenita. Acţiunea vizează un dublu scop: pe de o parte de a preveni intrarea acestei enclave musulmane sub controlul forţelor sîrbe (aşa cum s-a întîmplat la începutul lunii martie în oraşelul Ţerska), iar pe de altă parte evacuarea răniţilor din Srebrenita şi refugierea sîrbilor din oraşul Tuzla. În urma a numeroase şi dificile negocieri, iniţiativa comandamentului forţelor ONU din Bosnia a primit acordul părţilor sîrbă şi musulmană, reuşindu-se deschiderea unui "coridor aerian cu o lăţime de 4 kilometri" între Tuzla şi Srebrenita. Circuitul pe care trebuie să-l efectueze elicopterele prevede şi o escală la Zvornik (oraş aflat sub controlul sîrbilor) pentru a fi inspectate, iar zborurile trebuie anunţate cu 24 de ore înainte. Dar ceea ce în teorie părea fără cusur, în practică nu s-a respectat, după prima misiune fiind declanşate tiruri de artilerie asupra oraşului Srebrenita. În urma acestor bombardamente efectuate de partea sîrbă, doi militari ai FORPRONU au fost răniţi, "podul aerian" fiind suspendat. Ca urmare a acestui nefericit incident, generalul Phillipe Morillon a decis să se deplaseze la Belgrad pentru a purta convorbiri cu preşedintele Slobodan Miloşevici, în speranţa că acesta va exercita presiuni asupra combatanţilor sîrbi în vederea încetării focului. În caz de nereuşită, a adăugat Morillon, Consiliului de Securitate al ONU îi revine sarcina "de a lua o decizie" ce, adăugăm noi, va hotărî şi care vor fi următorii paşi în drumul spre mult-dorita pace.

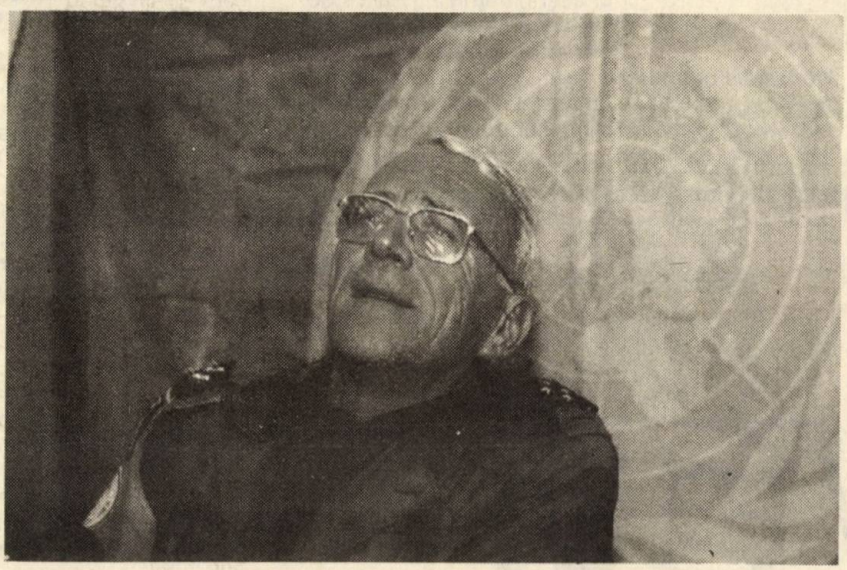

Ioana BĂRBULESCU

America la ora terorismului

Acum o lună de zile, atentatul de la World Trade Center a stupefiat întreaga lume. America cea puternică, invincibilă şi "inocentă" - cum spune un cercetător american - s-a dovedit vulnerabilă. Şi nu pentru că ar fi fost primul atentat petrecut pe acest teritoriu, ci pentru că el a avut ca scop să "influenţeze politica americană".

După "Los Angeles Times"

După o lungă perioadă de linişte, atentatul de la World Trade Center marchează în SUA posibilul debut al unei noi faze a terorismului internaţional care, pînă acum, a ocolit Statele Unite - declarau reprezentanţii guvernului american.

"Asistăm la un adevărat coşmar care se derulează sub ochii noştri, afirma un responsabil al luptei antiteroriste. Problema nu este neapărat această bombă în sine, ci faptul că ea creează un precedent, că ea ne relevă ca fiind vulnerabili". Chiar directorul FBI, William Sessions îşi exprima neliniştea, apreciind că acest atentat ar putea fi semnalul unei noi ere". Poate urma, începînd din acest moment, o întreagă serie de atentate, întrucît "există zeci de mii de parcări subterane dintre care multe sînt situate în apropierea unor instituţii importante". Şi pericolul este cu atît mai mare cu cît grupările teroriste sînt mereu foarte prompte în a-şi împrumuta tactici şi metode.

După asemenea evenimente, întotdeauna se înăspresc măsurile de securitate în zona instituţiilor şi a organismelor oficiale din Washington şi New York, se pun în stare de alertă ambasadele şi instalaţiile militare strategice americane. Mai ales în ţările balcanice, aceste precauţii suplimentare se iau în zona "ambasadelor sensibile". America se află la ora terorismului. Se poate spune acest lucru pentru că ceea ce s-a întîmplat la World Trade Center a fost cel mai grav atentat din lume de cînd a fost distrus Boeing-ul aparţinînd companiei Pan Am, la Lockerpie, în 1988. Bineînţeles, acesta nu a fost primul atentat din SUA în 1975 - pe aeroportul "La Guardia" din New York, explozia unei bombe a provocat 11 victime. Dar pînă acum un asemenea fenomen nu a pus americanilor probleme serioase. Alte evenimente de acest tip erau legate, în special, de interese străine (cu excepţia celor ce aparţineau grupurilor independente portoricane). Printre cele mai active se aflau cîteva grupări armene, croate şi ale cubanezilor anticastrişti care erau implicate în acţiuni de vendetă împotriva rivalilor lor. Teritoriul american nu era altceva decît locul în care aceste interese se ciocneau. Numărul lor a scăzut însă în ultima vreme: de la 100 în 1981, ele au "tins spre zero" anul trecut. Un alt gen de atentate, cele îndreptate împotriva cetăţenilor sau intereselor americane, dar petrecute în străinătate au sporit în anii trecuţi. Dar şi această tendinţă a scăzut în 1992, aprecia în cadrul unui interviu de la Centrul operaţional al direcţiei FBI, din Washington, dl. Sessions. Atentatul de la World Trade Center este însă, în mod esenţial, diferit de toate celelalte. "Practic ne-am pierdut imunitatea, sau inocenţa, chiar dacă ea era iluzorie, spunea Bruce Hoffman, specialist în probleme de terorism, de la Institutul Rand Corporation din Santa Monica, California. Aici apare o schimbare, întrucît acest atentat este primul pe teritoriul american care se desfăşoară după schema celor din Beirut şi care pare a fi în mod deliberat calculat pentru a influenţa politica americană". În 1983-84 atentatele din străinătate împotriva sediilor ambasadei americane din Liban au urmărit şi ele să influenţeze poziţiile SUA. Atacurile precedente aveau ca scop exercitarea de presiuni asupra guvernelor locale. Atacurile din Beirut au căutat să intimideze Washingtonul determinînd retragerea trupelor şi a diplomaţilor americani din Orientul Apropiat. După dl. Hoffman, atentatul de la World Trade Center a vrut să marcheze perioada de după războiul rece.

"Cărţile s-au făcut deja. Vechile antagonisme ale războiului rece, cu demarcaţiile lor rigide şi cu animozităţile lor uşor de identificat, sînt eclipsate de multitudinea conflictelor, la fel de puternice, izbucnite între grupuri etnice şi minorităţi".

Mirela IAMANDI

VARŞOVIA

Deocamdată, nu

"Respingerea programului de privatizare în masă de către parlament pune la îndoială viitorul schimbărilor economice. Ea ne împinge din poziţia liderului incontestabil în rolul outsiderului, aşezîndu-i pe unguri, cehi şi ruşi înaintea noastră. Ea subminează credibilitatea noastră în negocierile internaţionale pentru reducerea datoriei şi obţinerea unor noi credite..." Evenimentul care a prilejuit ziarului Zycie Warszawy asemenea sumbre comentarii s-a petrecut la 18 martie, cînd Seimul de la Varşovia a respins programul de privatizare al guvernului dnei Hanna Suchocka. Vom nota, în treacăt, eroarea, poate involuntară, a cotidianului varşovian, care a omis România, deşi, ţara noastră, după cum se ştie, posedă un asemenea program (e drept, cu pornire mai lentă) asemănător în multe privinţe cu cel polonez.

Înaintat parlamentului în toamna lui 1991, planul a fost abia după un an prezentat Seimului, iar apoi supus mai multor comisii şi unei subcomisii speciale, care i-au aplicat o mulţime de amendamente. În esenţă, el prevedea ca 600 de întreprinderi, proprietate de stat, să fie transformate în societăţi pe acţiuni. Urmau să fie create circa douăzeci de fonduri naţionale de investiţii, din a căror conducere ar fi făcut parte şi experţi străini. Fondurile trebuiau să controleze întreprinderile, deţinînd 60% din acţiunile lor, şi să le administreze mai eficient; privatizarea era văzută şi ca un prim pas în restructurarea industriei neperformante. Restul acţiunilor urma să fie vîndut cetăţenilor polonezi, în condiţii foarte avantajoase: fiecare adult avea dreptul la o acţiune, al cărei preţ nu putea depăşi 5% din salariul mediu (salariul echivalent cu 200 de dolari). Pînă la 10% din acţiunile fiecărei întreprinderi reveneau gratuit muncitorilor ei. Un acord negociat cu greu primise aprobarea celor mai mari sindicate - ale ţării - nouă la număr, printre care ceea ce a mai rămas din istorica "Solidaritate".

Guvernul îşi pregătise cu grijă acţiunea şi respingerea planului a fost o surpriză şi, chiar mai mult decît atît, un şoc. "Este un semnal deosebit de grav că există încă posibilitatea abandonării căii reformelor", declara dna Suchocka. Totuşi, dînsa ar fi putut şti la ce se poate aştepta, dată fiind fragilitatea coaliţiei guvernamentale, formată din şapte partide de tendinţe diferite, şi care, uneori, îşi controlează doar în parte propriii deputaţi. Lucru care şi de această dată s-a confirmat.

Henri ZALIS

ÎNTRE CLARIFICARE ŞI COABITARE

Sînt pe cale de a încheia prezentul comentariu în seara din ajunul alegerilor parlamentare din Franţa. Precizarea îşi are rostul ei; nu fac nici un secret din faptul că raţionamentele conţinute nu vizează direct rezultatul votului (e vorba de primul tur de scrutin), ba chiar iau distanţă faţă de acesta. E o delimitare necesară - întrucît încerc creionarea tabloului vieţii politice din Hexagon în indiferenţă de procentele strict diferenţiate după deschiderea urnelor.

Îmi amintesc bine verdictul dat acum cîţiva ani de René Rémond, cunoscut politolog, profesor la Universitatea din Paris: "Politica nu mai e ce era!" Dureroasă constatare! Vom pleca de la regretul implicit al exclamaţiei. Cu adevărat, viaţa civică a Franţei este în impas, cea politică reflectă un fenomen şi mai grav. A devenit caricaturală atomizarea ei între şcoli de gîndire pentru iniţiaţi şi supărător de-a dreptul individualismul exacerbat al oligarhiei, al clanurilor în dispută pentru mandate, pentru preluarea aparatului de partid, în ultimă instanţă pentru bogăţia adusă de privilegiile puterii.

Într-un eseu deosebit de recent, Alain Duhamel ("Les peurs françaises", Temerile franceze, Flammarion 1993) reia unele din ideile critice expuse mai demult de Alain Peyrefitte cu de- acum celebra confesiune din "Le Mal français", publicată în 1976. La o distanţă de 17 ani, doi autori, amîndoi stimabili, reiau o problematică ce le este familiară, în primul rînd că realitatea nu face decît să-i confirme actualitatea. În ce constă recurenţa ei vom vedea imediat efectele.

În linii mari se reproşează că pe malurile Senei şi în provincii viaţa partidelor din politică a devenit politicianistă. O complicitate vinovată minează condiţia omului politic. Socialiştii vor pierde cu siguranţă multe procente din cauza uşurinţei cu care "tenorii" formaţiei s-au compromis în aplicarea legilor, în combinaţii de culise, nu în ultimul rînd în scandaluri financiare de tot felul.

Dreapta a făcut, la rîndul ei, cîteva erori. Pe plan local a întins mîna Frontului Naţional al lui Le Pen. Tot dreptei i se impută şovinismul faţă de imigranţă (de regulă sosiţi şi din fostele colonii dar şi din ţări europene) cum şi incapacitatea să articuleze un discurs coerent pe marginea declinului continuu al ţării. Împrejurarea că există, fără şanse mari de schimbări în bine, trei milioane de şomeri, un important surplus agricol neutilizabil, un paroxism al corupţiei şi, în fine, discreditul politicienilor în ochii opiniei publice este de natură să complice mult lucrurile. În chiar sînul dreptei consensul întîrzie să se producă, apar în plan local dispute şi concurenţa acerbă în detrimentul sensului solidarităţii. Devine tot mai evident că parcelată de clientalism, Franţa cade la mîna unor clanuri întemeiate pe legături de familie şi de profit ilicit "în echipă".

Criza actuală este, în mod cert, a antagonismelor ireductibile între stînga şi dreapta. Falia se adînceşte la diverse nivele: doctrinar, administrativ, juridic. Degeaba a sancţionat cîndva Raymond Aron acest stil de diviziune a societăţii cu asprele lui vorbe: "A fi de stînga ori de dreapta înseamnă să suferi de hemiplegie morală". Se dovedeşte că hemiplegia a prins toţi centrii vitali. Azi Franţa nu are răspunsuri la nenumărate întrebări. Ecologiştii, acei oameni curaţi în care se puneau speranţe, nu au o axă politică şi privesc doar pînă la vîrful nasului. Etichetele contează mai mult decît substanţa platformelor, cultul cooperaţiei se opreşte la poarta comunităţilor locale, se intensifică un fel de localism. Ţesutul social resimte dureros imobilismul fruntaşilor. Unii vorbesc despre insuficienţa sîngelui proaspăt, neviciat, în instanţele legislative. Alţii remarcă, decepţionaţi, confiscarea puterii de nişte afacerişti veroşi şi lipsiţi de imaginaţie. Contează, de asemenea, că instalarea unei policraţii are drept urmare inconstanţa şi indiscreţia în diverse candidaturi la funcţii publice, falsificarea consultărilor, lipsa lor de transparenţă cînd sînt în joc motivaţii mai subtile.

Radiografia atîtor stări negative de lucruri mă împiedică să fiu optimist. Franţa străbate în momentul de faţă o fază preocupantă deşi, vreau să cred, nu şi crepusculară. Rămîne de dovedit cîtă luciditate va aduce "coabitarea" cu un preşedinte bătrîn şi uzat de exerciţiul funcţiei sale, însă experimentat, tenace, exigent, greu de nesocotit.

Dreapta ar putea să îşi demonstreze voinţa de reformă numai dacă, lepădînd aerele de mondenitate, se înhamă la jug şi cu paşi înceţi dar siguri curmă discreditul de care are parte politocraţia întregului sistem, egoist-profitor, osificat, asimilat tot mai mult guralivei a patra Republici, cea care excelează pînă la al doilea război mondial în bîrfe, defecţiuni fatale de bursă, inadecvare la istorie. Miza aceasta este între cele două moduri de înţelegere a istoriei: unul de suprafaţă dar ambiguu în esenţă şi altul bine definit, dinamic, adaptat la procesele în curs, plasat în linia experienţelor novatoare...

Novatoare şi nu prea! Tandemul preşedinte socialist-parlament şi guvern de dreapta a probat în anii '86-'88 cum un elan de moment iese din matcă şi sătul de surogate uzurpează cadrul succesiunii politice.

Jocul de-a războiul nuclear

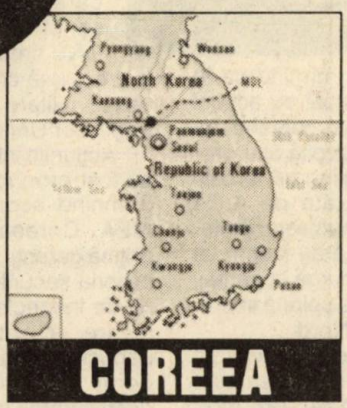

COREEA

SCURTĂ ISTORIE NECESARĂ

În vara anului 1945, coreenii au primit cu multă bucurie şi uşurare vestea înfrîngerii Japoniei în cel de-al doilea război mondial. Imperiul războinic, care comisese crime abominabile şi pusese în aplicare politica nemiloasă de asimilare a popoarelor din regiune, de distrugere a culturilor şi tradiţiilor străvechi, încercînd să dovedească inferioritatea acestora, era ireversibil înfrînt şi anihilat. Poate că istoria i-a pedepsit şi i-a făcut să cunoască ororile singurului holocaust nuclear.

Încetarea agresiunii asupra fiinţei naţionale şi eliberarea nu au adus însă şi independenţa pentru care luptaseră şi muriseră coreenii. Speranţele lor s-au năruit în scurtă vreme, transformîndu-se în disperare şi frustrare. Un nou conflict, de această dată ideologic, ameninţa ţara cu divizarea ei. Influenţele exercitate în peninsulă de forţele aliate, Statele Unite în sud, respectiv Uniunea Sovietică în partea de nord, au zădărnicit eforturile coreenilor de a forma un guvern independent. Confuzia a fost întreţinută, totodată, de controversele privind reinstalarea monarhului, ca simbol al unui glorios regat ancestral, şi proclamarea republicii, ca formă statală modernă. Prezenţa celor două mari puteri a solicitat rapid şi neîncetat, interesele strategice neţinînd cont de soarta unui întreg popor. Rivalitatea lor postbelică a dus la declanşarea războiului rece, a cărui consecinţă este şi tragica împărţire a Coreei.

După tratativele secrete de la Yalta, Uniunii Sovietice i s-a permis să dezarmeze trupele japoneze din jumătatea de nord a Peninsulei Coreea, ca recompensă pentru intrarea în război împotriva Japoniei. Armatei Roşii i s-a alăturat gherila condusă de Kim Ir Sen, ale cărei merite în lupta împotriva agresorilor japonezi nu pot fi contestate. Această situaţie a condus, la finele războiului, la ocuparea rapidă de către sovietici a părţii de nord a Coreei. Statele Unite, anticipînd pericolul expansiuniii comunismului în regiune, au propus ca linie de demarcaţie paralela 38. Comisia mixtă americano- sovietică, întrunită la Seul în 1947, nu a reuşit să ajungă la nici un rezultat concret, favorabil independenţei statului coreean.

Problema Coreei a fost adusă în faţa Adunării Generale a Naţiunilor Unite din noiembrie 1947. Acţiunea s-a soldat cu adoptarea unei rezoluţii care chema la organizarea imediată de alegeri generale sub supravegherea unei comisii internaţionale, în urma cărora să fie asigurate independenţa şi unificarea. Uniunea Sovietică a refuzat să recunoască acest document şi nu a permis accesul observatorilor ONU în zonele de nord ale Coreei. În aceste condiţii, Adunarea Generală a adoptat o nouă rezoluţie, care prevedea organizarea de alegeri numai în zona controlată de Statele Unite şi accesibilă comisiei. Nici astăzi, cînd multe din secretele funcţionării sistemului bipolar mondial au fost date la iveală, nu se poate argumenta tranşant dacă hotărîrea, care în fapt a consfinţit divizarea Coreei, a fost greşită sau corectă.

Primele alegeri s-au ţinut la sud de paralela 38 pe data de 10 mai 1948 sub supravegherea Naţiunilor Unite, iar la 15 august a luat oficial fiinţă Republica Coreea, cu un sistem de guvernare prezidenţial. În acelaşi an, în jumătatea nordică a fost instalat un regim comunist totalitar, de inspiraţie sovietică, dînd naştere unui alt stat, RPD Coreeană.

La 25 iunie 1950, Coreea de Nord, susţinută logistic din umbră de Uniunea Sovietică, a lansat o invazie de amploare a Sudului, încercînd unificarea ţării prin forţă. Trupele Coreei de Sud au încercat să se opună, dar au clacat, capitala Seul căzînd în numai trei zile. Aproape întreaga Coree, cu excepţia unei mici zone din extremitatea sudică,în jurul oraşului Pusan, a fost ocupată într-o lună de zile. Întrunită de urgenţă, Adunarea Generală a Naţiunilor Unite a decis trimiterea imediată de trupe în ajutorul Sudului. Statele Unite au fost principala forţă care s-a angajat împotriva agresiunii comuniste. Astfel s-a declanşat războiul inter-coreean, cu mari implicaţii internaţionale.

Sub comanda generalului Douglas MacArthur, figură deja legendară a războiului din Pacific, cursul evenimentelor a fost schimbat rapid şi radical. Nu numai eliberarea, dar chiar unificarea păreau posibile, cîteva detaşamente ajungînd pînă în nordul peninsulei. Au intervenit însă "voluntarii" chinezi, care au obligat forţele Naţiunilor Unite să bată în retragere.

După trei ani de lupte crîncene, la 27 iulie 1953 a fost semnat Acordul de armistiţiu, care prevedea încetarea focului şi retragerea trupelor celor două părţi dincolo de o zonă demilitarizată tampon, supravegheată internaţional. În procesul de pacificare s-au aflat pe de-o parte coaliţia multinaţională formată sub drapelul ONU şi care pînă în 1952 ajunsese la 16 state - Australia, Belgia, Canada, Columbia, Etiopia, Filipine, Franţa, Grecia, Luxemburg, Marea Britanie, Noua Zeelandă, Olanda, Republica Sud-Africană, Statele Unite, Thailanda şi Turcia -, iar de cealaltă parte Coreea de Nord singură. Pentru a se crea o alianţă "internaţionalistă" favorabilă Phenianului, din ordinul Moscovei, Cehoslovacia şi Polonia au fost implicate în negocieri. În Zona Demilitarizată (DMZ) care a despărţit cele două state coreene au fost instalate trupe militare din două state neutre, Elveţia şi Suedia.

Confruntarea armată din anii '50 a condus la neîncredere, antagonism şi ură între locuitorii celor două părţi. Separarea teritorială prelungită şi propaganda ideologică au dus la adîncirea diferenţelor politice, economice, sociale, culturale religioase etc., atrăgînd după sine diminuarea spiritului de comunitate. Milioane de familii continuă să rămînă despărţite în

Nord şi Sud, neexistînd încă posibilităţi reale de comunicare. Cele două părţi au intrat în competiţie în încercarea de a demonstra superioritatea propriilor instituţii, rivalitatea excesivă cauzînd astfel adîncirea prăpastiei dintre ele.

Pornind de la recunoaşterea mutuală, după anii '70, au început tratativele stabilirii unui dialog constructiv Nord-Sud, pornind de la problema reîntregirii familiilor şi încetarea calomniei reciproce. Divergenţele de păreri au persistat şi persistă încă, Coreea de Nord punînd accentul pe problemele politice şi militare, în timp de Coreea de Sud urmăreşte schimburile economice şi umanitare.

La 4 septembrie 1990 a avut loc întîlnirea istorică a primilor miniştri, pregătită cu greu prin alte opt contacte preliminare. Această primă rundă de convorbiri la nivel înalt, în care s-au făcut multe concesii, a destins considerabil atmosfera din peninsulă. Ţelul declarat al ambelor părţi este reunificarea paşnică a ţării, armonia şi prosperitatea naţională, dar se pare că fiecare parte este hotărîtă să persevereze cu răbdare pentru a pune în aplicare modelul desprins din propriile-i convingeri.

Aspect din timpul lucrărilor Comisiei de armistiţiu întrunită în 1953 la Panmunjom

DIPLOMAŢIE RISCANTĂ LA PHENIAN ŞI SEUL

La 12 martie, agenţiile de presă din întreaga lume anunţau ca pe o veste senzaţională hotărîrea RPD Coreene de a denunţa Tratatul de neproliferare nucleară, această hotărîre venind, după afirmaţiile conducătorilor comunişti de la Phenian, în sprijinul intereselor naţionale supreme şi pentru salvgardarea "socialismului cu caracteristici coreene". Sigur că ştirea nu putea să bucure pe nimeni, astăzi cînd în Peninsula Coreea echilibrul geo-politic este foarte fragil, mergînd chiar spre instabilitate. În plus, un asemenea gest alimentează suspiciunile şi amplifică eforturile internaţionale de a obliga Coreea de Nord să accepte inspectarea unor zone în care se bănuieşte că ar fi amplasate, în secret, arme nucleare.

Două au fost argumentele pe care Phenianul le-a conjugat pentru a-şi motiva hotărîrea unilaterală. Primul ar fi ameninţarea militară americană, la care s-ar adăuga lipsa de obiectivitate şi de corectitudine a unor persoane din secretariatul AIEA. La sfîrşitul lunii trecute, agenţia fixase data de 25 martie ca termen limită în care Coreea de Nord să permită accesul inspectorilor internaţionali, urmînd ca în caz contrar să fie confruntată cu acţiuni specifice. Autorităţile nord-coreene neagă orice intenţie de a dezvolta sau produce arme nucleare, afirmînd că la cele două amplasamente vizate de AIEA există instalaţii militare nenucleare. Statele Unite au fost acuzate că au îndemnat această organizaţie să recurgă la şantaj, folosind-o, de fapt, pentru a spiona secretele militare ale Coreei de Nord.

Al doilea motiv pentru care ţara a fost pusă în "starea de semi-război", aşa cum o califica comandantul armatei, Kim Jong Il, fiul "marelui conducător" Kim Ir Sen, l-a constituit reacţia la începerea, în sudul liniei de demarcaţie (MDL) dintre cele două state coreene, a manevrelor militare comune americano-sud-coreene. Deşi guvernele de la Washington şi Seul au afirmat în repetate rînduri că exerciţiile anuale "Team-Spirit" au un caracter pur defensiv, de această dată Phenianul le-a privit ca pe o repetiţie generală a unui atac nuclear îndreptat împotriva sa.

Există o interdependenţă a poziţiilor adoptate de cele două părţi. În 1992, manevrele fuseseră anulate pentru a încuraja convorbirile dintre cele două state coreene, aflate într-un moment de relaxare. Dar au fost reluate în 1993 cu participarea a 120.000 de militari sub pretextul opoziţiei Coreei de Nord la inspecţiile programate pentru a îndepărta suspiciunile legate de existenţa unui eventual program nuclear în nordul peninsulei. Amintindu-şi un mai vechi obicei, la Phenian a fost dat publicităţii o avalanşă de comunicate în care au reapărut exprimări ireverenţioase la adresa omologilor de la Seul, de genul: regim-marionetă, clica supusă imperialiştilor americani, acoliţi care trăncănesc ş.a.m.d.

Reacţionînd la declaraţiile Nordului, guvernul Coreei de Sud, convocat de urgenţă, a hotărît să pregătească ţara pentru "cel mai defavorabil scenariu care ar putea deveni realitate în peninsulă". În context, s-a cerut comandamentului forţelor americane staţionate să-şi pună oamenii în "stare de alertă maximă".

Oficialităţi din multe ţări şi-au manifestat temerea în faţa escaladării tensiunii inter-coreene şi au adresat conducătorilor Coreei de Nord apelul de a reveni asupra hotărîrilor lor. Japonia a calificat decizia de retragere din TNP drept o sfidare a sistemului comunităţii internaţionale de control al proliferării nucleare. Purtătorul de cuvînt al AIEA a confirmat că acest pas este foarte grav şi fără precedent, putînd avea implicaţii imprevizibile în viitor. Au existat voci care au cerut introducerea de sancţiuni economice, sub egida ONU, împotriva RPD Coreene. Nu a fost exclusă chiar posibilitatea unei intervenţii militare sub drapelul albastru al Naţiunilor Unite.

Acţiunile intransigente ale Phenianului au fost prognozate cu mult timp înainte. Semnînd acordul privind inspecţiile cu AIEA, Coreea de Nord a încercat să obţină garanţii suplimentare în ce priveşte propria securitate. În schimbul permisiunii de inspectare a obiectivelor sale nucleare, a propus crearea unei zone denuclearizate în întreaga peninsulă şi a cerut Statelor Unite să blocheze desfăşurarea manevrelor "Team-Spirit" în imediata apropiere a graniţelor sale.

Începînd din 1985, CIA afirma că în Coreea de Nord se desfăşoară din plin un program nuclear secret, că există material şi documentaţie suficiente pentru a construi cel puţin o bombă atomică şi că realizarea unui dispozitiv nuclear ofensiv de luptă este doar o chestiune de timp. O parte din această responsabilitate este atribuită de americani Uniunii Sovietice, care a sprijinit Coreea de Nord în domeniul energeticii nucleare. După ce Tratatul de asistenţă mutuală existent între cele două ţări a devenit inoperant prin dispariţia imperiului sovietic, temerile au căzut asupra Chinei, care a rămas singurul aliat potenţial al RPD Coreene. Este interesant că în SUA nu se ţine cont de părerea actuală a specialiştilor ruşi care, într-un raport special al Serviciului de Informaţii Externe, consideră că Phenianul nu dispune de suficiente condiţii pentru obţinerea armei atomice. Şi mai interesant este faptul că Departamentul de Stat a autorizat un reprezentant american din ambasada de la Beijing de a intra în contact cu diplomaţi nord-coreeni pentru a discuta pe marginea acestei delicate chestiuni. Este o confirmare a faptului că o poziţie de forţă din partea Washingtonului nu este considerată oportună şi că atitudinea conducătorilor nord-coreeni

trebuie negociată pentru a se ajunge la o dezangajare reală.

Cum se explică totuşi această supralicitare şi insistenţa cu care, de ambele părţi, se caută o conexare a tensiunii, existentă de decenii în regiune, de proliferarea nucleară? Se pare că în SUA aceasta este în interesul complexului militar-industrial, care este înclinat să exagereze, în mod artificial, posibilitatea existenţei unui inamic potenţial. Pentagonul nu doreşte să părăsească Coreea de Sud, pentru că, implicit, după retragerea din Filipine, şi-ar diminua considerabil prezenţa în zona vitală a Asiei de Sud-Est. Conducerea de la Seul este cointeresată, insuflîndu-i-se teama de a nu pierde "umbrela nucleară protectoare" americană. În Japonia vecină se fac aluzii la faptul că obţinerea bombei atomice de către Coreea de Nord poate determina guvernul de la Tokio să forţeze crearea propriului sistem defensiv de securitate nucleară.

Cel mai interesant este faptul că şi la Phenian există interesul de a amplifica zvonurile care circulă în jurul programului nuclear propriu. Acesta l-ar scoate din izolare şi i-ar ridica ponderea pe plan internaţional, permiţîndu-i să ocupe poziţii mai favorabile în tratativele cu Japonia şi SUA. Totodată, ar putea fi "contracarate" eforturile Coreei de Sud de reconciliere naţională şi reunificare paşnică, care au o credibilitate mult sporită astăzi pe plan internaţional. De altfel, Phenianului îi convin şi declaraţiile privind posibile măsuri militare sub egida ONU, determinate de ieşirea sa din TNP. După toate probabilităţile, un astfel de mandat ar fi acordat Statelor Unite, care au devenit "profesioniste" în aceste probleme. O hotărîre de acest gen îi va permite, în sfîrşit, lui Kim Ir Sen să confirme în practică, teza că principalul "duşman al poporului" este "militarismul american". Chiar şi o ameninţare sporită din partea SUA ar putea fi o tactică eronată, pentru că ea ar putea întări poziţia regimului comunist din Nord. O prezumtivă acţiune militară i- ar putea aduce pe nord-coreeni într-o stare de "avînt revoluţionar", ale cărui urmări ar fi greu de prevăzut, nicidecum de calculat.

Diplomaţi occidentali din Extremul Orient au lansat speculaţii că tot acest "zăngănit de arme" al autorităţlor din Coreea de Nord ar putea masca, pe de altă parte, o încercare a conducerii de a asigura succesiunea moştenitorului evident, Kim Jong Il, comandantul suprem al armatei. A circulat recent zvonul că starea sănătăţii lui Kim Ir Sen, în vîrstă de 81 de ani, ar fi foarte proastă sau chiar că ar fi murit, dar diplomaţii nord-coreeni au infirmat categoric. Cert este că fiul său nu are aceeaşi charismă şi nu se bucură de aceeaşi popularitate, ascensiunea sa spre cîrma Coreei de Nord avînd nevoie de momente tensionate.

Dar se pare că o evoluţie a evenimentelor după "scenariu irakian" nu este dorită de nimeni. Coreea de Nord nu poate fi asemănată cu Irakul, chiar dacă pe plan militar dispune de acelaşi arsenal de rachete de provenienţă sovietică şi forţe aeriene înzestrate cu avioane ultra-moderne de luptă MIG-29. Specialiştii militari consideră că, de fapt, Nordul nici nu are nevoie de arma nucleară atît timp cît în Sud există mai mult de zece centrale atomo-electrice, care pot deveni oricînd ţinte uşoare.

Concomitent cu derularea acestui adevărat război al deciziilor şi declaraţiilor, controversatele manevre militare "Team-Spirit" s-au încheiat. Caracterizată de pragmatism şi flexibilitate, Coreea de Sud a anunţat că nu va solicita trupelor americane sosite suplimentar pentru aceste "exerciţii de rutină" să rămînă pe teritoriul său. Întrucît în nordul peninsulei nu a fost observată o "mişcare militară neobişnuită", cu excepţia unor zboruri de recunoaştere, acestea vor fi retrase pînă la jumătatea lunii aprilie. Constrînsă de situaţie să-şi reformuleze poziţia, Coreea de Nord a anunţat suspendarea "stării de semi-război". Comandantul Kim Jong Il a chemat naţiunea să respecte încetarea alarmei, dar a cerut armatei să menţină "o înaltă vigilenţă revoluţionară". Reprezentantul nord-coreean la Conferinţa ONU de dezarmare de la Geneva a afirmat că Phenianul îşi va continua eforturile de denuclearizare a peninsulei, în pofida retragerii din TNP şi a "planurilor strategice" americane care vizează distrugerea ţării sale.

Cristian MOANŢĂ

În zona de frontieră, soldaţii nord-coreeni poartă cască în locul şepcii, ca urmare a "stării de semi-război"

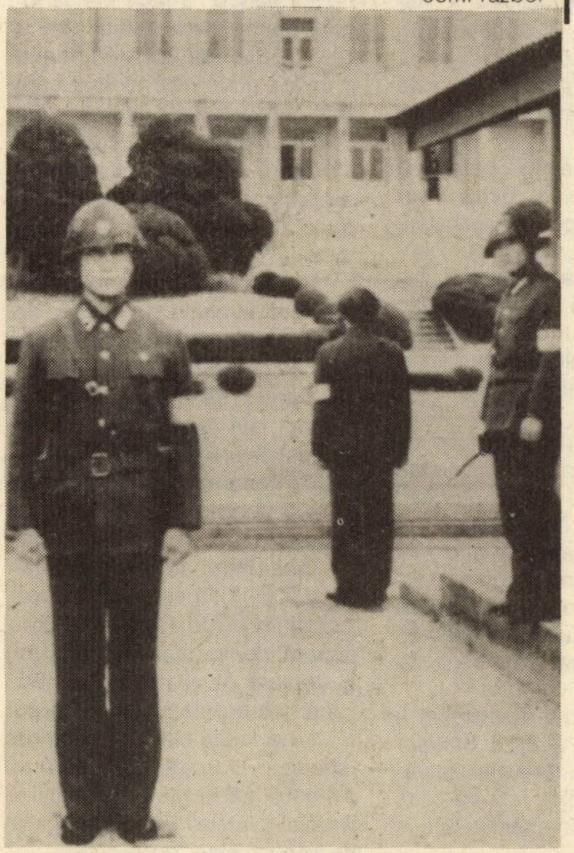

Tancuri nord-coreene fac exerciţii de-a lungul fluviului Han, în apropiere de Seul, în cadrul manevrelor comune "Team-Spirit '93

James R. SCHLESINGER

Televiziunea hotărăşte politica externă a SUA?

Parafrazîndu-l pe John F. Kennedy, putem spune: "O singură imagine TV are un impact mai mare decît 10 000 de cuvinte". Şi într-adevăr, reacţia maselor faţă de suferinţele din Somalia, Bosnia şi Piaţa Tien An-Men a crescut considerabil după ce totul a fost televizat. Dar politica externă nu trebuie să devină sclava unor imagini care traversează ecranul televizorului. America trebuie să aibă repere ferme, scria James R. Schlesinger în articolul său adaptat după "America

În această nouă eră, lipsită de rivali importanţi, oficialităţile trebuie să-şi fixeze obiective politice bazate pe interese onorabile, demne şi care să se bucure, pe un termen lung, de sprijinul maselor. America este datoare să catalizeze procesul democratic, să-şi desăvîrşească propria democraţie tradusă în: drepturile şi libertăţile omului, egalitate în faţa legii, protecţia minorităţilor, auto- determinare, o lume cu repere fixe în care să existe o ordine, legi internaţionale, creştere economică, pieţe libere, privatizare, comerţ neîngrădit, limitarea degradării mediului înconjurător, reducerea comerţului cu arme globale, prevenirea răspîndirii armelor avansate.

Şi lista pare fără de sfîrşit.

Fără un centru vital, fără un scop bine determinat, politica externă riscă să fie modelată de capricioasa curgere a evenimentelor şi nu de criterii stabile şi un plan amănunţit. Stîrnită, provocată de imaginile de pe ecranele TV, America pare a fi mereu gata de acţiune fără a-şi fi calculat, în prealabil, costurile.

În această epocă imaginea înseamnă, practic, televiziune. Şi politica externă este un subiect care apare tot mai des, mai ales în ştirile de seară. Astăzi, politica naţională este determinată de mizeria kurzilor sau de înfometarea în masă a somalezilor - căci **aceştia** apar în imaginile televizate. Înfometarea este un fenomen larg răspîndit şi în Sudan, şi în Mozambic. Represiunile continuă în Timorul de Est şi India. Războiul etnic înghite părţi întregi din fosta Uniune Sovietică. Dar numai Somalia şi Bosnia atrag atenţia, interesul public se îndreaptă numai spre ele - şi asta pentru că aparatele de filmat **se află acolo**.

Greşeala capitală pe care a comis-o, în China, Deng Xiaoping nu a fost, poate, înăbuşirea demonstraţiilor din Piaţa Tien-An-Men, ci acceptul său ca presa occidentală să înregistreze momentul.

Opinia publică, dispoziţia ei sînt în general, nestatornice. Poate trece cu rapiditate de la entuziasm la critică, în timp ce costurile unei misiuni diplomatice sau militare pot fi enorme. America are capacitatea să susţină, simultan, trei sau mai multe operaţiuni dar problema este: capitalul politic al Americii în plan intern sau extern este limitat, el nu poate fi cheltuit cu nesăbuinţă.

Acum, directa ameninţare a comunismului asupra Statelor Unite a slăbit şi, tot astfel, interesul opiniei publice faţă de ceea ce se întîmplă în străinătate e în declin.

Preşedintele Bush a suferit în alegeri nu pentru că forţele SUA au acţionat un timp prea îndelungat peste hotare ci datorită faptului că oamenii au simţit că el acordă prea multă atenţie politicii externe în detrimentul problemelor interne.

Astfel, se impune ca acel capital politic de bunăvoinţă naţională să nu fie risipit pe probleme auxiliare şi să fie rezervat subiectelor de importanţă vitală.

Susţinerea democraţiei de către America în afara propriilor hotare nu este un subiect de basm pentru societatea americană. În 1917, America a intrat în război pentru "a face lumea sigură pentru democraţie". Dar a cere ca SUA să intervină pentru a învăţa guvernele străine care este sensul democraţiei e poate mult mai folositor şi are un efect mai bun în rîndul maselor, stîrnindu-le emoţia, dar nu este util din punct de vedere al eficienţei politice.

Democraţia, un proces în continuă evoluţie nu e uşor de transplantat. Au fost necesare secole pentru Occident ca să înţeleagă şi să-şi însuşească respectul faţă de libertăţile civile. Intervenţiile recente ale americanilor în Panama, Nicaragua, Peru şi Angola nu au însemnat şi un succes.

O altă întrebare de esenţă care trebuie pusă este acum dacă noi dorim, în mod serios, să "prescriem" democraţia ca formă de guvernare pentru alte societăţi. Poate că problema se pune cu mult mai multă claritate în lumea islamică. Doreşte cu adevărat America să schimbe instituţiile Arabiei Saudite? Răspunsul care se impune este: nu.

Să spunem şi că statul islamic din Orientul Mijlociu care a îmbrăţişat cu succes procedeele democraţiei nu este altul decît Iranul.

Problema nu este că noi ar trebui să încetăm a propovădui valorile societăţii americane sau a ne exprima încîntarea cînd alte societăţi se "mişcă" mai repede spre democraţie. Problema e că noi ar trebui să examinăm **avantajele** acestui lucru. State stabile ca Arabia Saudită nu par a fi suspicioase faţă de preferinţele americane. Nu în acelaşi fel se comportă state "neprietenoase" ca Siria.

Influenţele americane sînt mai eficiente în cazul statelor dependente sau prietene, aşa cum este cazul Iranului - dar este oare înţelept sau corect să exerciţi în mod asimetric influenţe asupra ţărilor care îţi sînt apropiate?

De la represiunea sîngeroasă din Piaţa Tien-An-Men, intenţia Americii de a sprijini drepturile omului-ca obiectiv politic-a vizat China. China este însă o naţiune independentă, suspicioasă "ideologic" şi cu o populaţie de cinci ori mai mare de cît cea a SUA. Numai acest singur fapt poate face ca orice formă de constrîngere să fie dificilă.

Statele Unite pot provoca semnificative probleme economice Chinei dar e îndoielnic faptul că putem forţa Beijingul să-şi schimbe atitudinea pe plan intern.

De ce nu ne folosim energia pentru a susţine democraţia în Rusia, unde preşedintele Elţîn este tras înapoi, decît să presăm China şi să tăiem orice potenţială cooperare cu ea?

Să abordăm problema comerţului cu arme. Americii i se cere să împiedice-ca şi cum asta ar sta numai în puterea noastră-cursa armelor în Orientul Mijlociu, Asia de Est şi în alte părţi ale lumii. Noi ar trebui să facem acest lucru fără a compromite Israelul şi fără să limităm propria noastră libertate de a vinde arme.

Fiind cel mai important furnizor din lume în materie de arme, SUA deschid astfel drumul ipocriziei, militînd pentru limitarea vînzărilor de arme în cazul altor state. Mai degrabă trebuie notate -chiar dacă nu oferă o imagine prea "fertilă" pentru mass-media -încercările SUA de a limita transferul de tehnologie pentru arme nucleare, chimice şi bacteriologice.

Dacă America vrea să aibă o şansă de succes, trebuie să se concentreze, cu prioritate, dacă nu chiar exclusiv, asupra prevenţiei răspîndirii rapide a armelor nucleare. Şi asta pentru că armele nucleare sînt, de departe, mai periculoase şi mai distructive decît orice alte arme avansate.

În trecut, sancţiunile economice în domeniul comerţului şi investiţiilor s-au dovedit a fi un instrument foarte uşor de folosit - cu rolul unei arme împotriva agresorilor pentru a exprima oprobriul faţă de o listă lungă de delincvenţe. America ar putea să prefere asemenea instrumente dar ele nu se potrivesc cu ideea de promovare a comerţului liber - ca pîrghie a creşterii economice.

Odată cu sfîrşitul războiului rece, lumea este mai mult (şi nu mai puţin, cum s-ar fi crezut) anarhică. Sînt multe probleme care ar trebui investigate cu atenţie. Statele Unite nu sînt acelea chemate - şi nici n-ar putea-o face - să vindece toată mizeria lumii. Războiul rece configura un unic pericol, uşor de identificat - o ameninţare neechivocă care suscita atenţia poporului american. Acum, această ameninţare s-a modificat - interesele noastre sînt mai greu de definit.

Putem să ne menţinem în cursă?

Numai dacă sîntem destul de calculaţi încît să selectăm cîteva scopuri care să ne absoarbă pe termen lung. Nu trebuie să ne lăsăm atraşi de problemele mai puţin importante spre care ne abate atenţia îndrăzneaţa industrie de ştiri. Astfel, vom epuiza răbdarea publicului american.

şi lumea", 1992-1993. Schlesinger a fost secretar pe probleme de apărare, secretar pentru probleme de energie, preşedinte al Comisiei pentru Energia Atomică şi director al CIA. El este azi consilier la Centrul pentru Studii Internaţionale şi Strategice, de la Universitatea Georgetown.

Traducere si adaptare de Mirela IAMANDI

SINDROMUL Argentina

În perioada 1990-1992 au solicitat şi au obţinut aprobarea pentru stabilirea domiciliului în străinătate 222 670 de cetăţeni români. De obicei, se fac asociaţii între numărul celor care au plecat şi înrăutăţirea situaţiei economico- sociale de la noi. Statisticile arată însă că, odată cu scăderea calităţii vieţii în România, a scăzut şi numărul plecărilor: dacă în 1990 au plecat 144 543 de cetăţeni, în 1991 au făcut acest pas 43 544, iar în 1992 doar 34 583. Raportînd aceste cifre la populaţia ţării, concluziile sînt semnificative. Numărul mare de plecări din primul an de după Revoluţie se explică prin acumularea mai multor cereri, care datau de 7-8 ani. Momentul decembrie '89 a rezolvat aceste probleme, iar solicitanţii (dintre care 95 900 erau de naţionalitate germană) au putut părăsi ţara. Cei mai mulţi au făcut-o pentru întregirea familiei. În timp, au apărut cu preponderenţă motivele economice şi cele politice.

De aproape o lună, o parte a societăţii româneşti este bîntuită de o maladie necunoscută pînă acum: sindromul Argentina. Pînă nu demult, "a pleca în Patagonia" semnifica dorinţa de a o rupe definitiv cu prezentul şi cu realitatea înconjurătoare, de a merge la capătul lumii, fără să te mai

Vînătorii (și vînzătorii) de iluzii

Strada Drobeta nr. 11. L a ora după-amiezii cînd am "descins" la Ambasada Argentinei, zona era liniștită. Grupuri de cîte 3-4 oameni, cei mai mulți însoțiți de copii, se perindau, ca într-un ritual, prin fața Ambasadei. Era evident faptul că vin din provincie, poate direct de la gară, pentru a solicita informații. Anunțul afișat pe clădire era edificator: "Persoanele care doresc să obțină formularele de stabilire în Argentina vor trebui să le solicite în scris, urmînd ca tot prin poștă să li se expedieze cîte două formulare care revin de familie sau de persoană căsătorită. După completarea lor în limba spaniolă și cu litere de tipar, vor fi aduse personal la sediul Ambasadei, de luni pînă vineri, între orele 9-11. În plus, în scrisoarea de solicitare se vor anexa timbrele poștale în vederea expedierii formularelor".

Am revenit a doua zi, în cursul dimineții. Încă de pe bulevardul Dacia am început să-i ghicesc pe cei care sufereau de "sindromul Argentina". Mă abordează un domn: "Dacă doriți formulare, vă pot servi. Am citit în presă că se oferă spre vînzare chiar și cu 10 000. Eu le dau ieftin, doar 500. Am stat de mai multe ori la rînd și am luat trei. Dacă vreți să vă mai gîndiți, vă dau numărul de telefon de la serviciu. Asta e chilipirul meu, nevasta nu trebuie să știe!"

Noroc că nu am cedat insistențelor, pentru că la cîțiva metri aceleași pseudo-formulare se vindeau între 50 și 350 lei! Stau de vorbă cu mai mulți solicitanți aflați la poarta Ambasadei. Încerc să aflu ce anume îi determină să plece în Argentina. Majoritatea declară că din motive economice doresc să facă acest pas, pentru a le asigura copiilor lor o viață mai bună. Cei foarte tineri vor să plece din România pentru faptul că "au fost trădate idealurile revoluției din decembrie". Rătăcesc dezorientați prin actuala situație, pe care o consideră incertă, mai ales pentru ei, tinerii. Un număr destul de mic de persoane au declarat că sînt atrași de exotismul Argentinei.

Ambasada a suportat, în ultima vreme, nu doar "invazia" celor dornici să imigreze, ci și pe cea a jurnaliștilor veniți de pe toate meleagurile. **Domnișoara Violeta Dumbravă**, secretară la Secția consulară a Ambasadei, își amintește cu amărăciune: "Acum două săptămîni a filmat aici televiziunea română. Echipa a fost surprinsă de asaltul la care a fost supusă Ambasada, ca și de calitatea unor solicitanți, care, după părerea mea, niciodată nu vor dori să călătorească în Argentina. Scopul lor era cel de a comercializa formularele. Și acum sînt la colț țigani care încearcă să ofere fotocopii. Naivii au fost păcăliți la început, în primele zile, apoi au fost avertizați să nu cumpere de la acești comercianți. Acea zi de joi mi se părea înfiorătoare. M-am înșelat. Totul a culminat marțea trecută, cînd efectiv au pătruns trei persoane pe balcon, ne-am trezit în cap - la propriu - cu ei. Dezordi-

intereseze ceva. Expresia, cu sens peiorativ, spusă, de obicei, la mare necaz, tinde să devină realitate, în urma unui anunț al Ambasadei Argentinei la București. Ecoul pe care l-a avut în rîndul concetățenilor noștri planul de imigrare aprobat de autoritățile argentiniene și care vizează țările CSI și statele Europei Centrale și de Est, a surprins pe toată lumea, inclusiv pe inițiatori.

Comunicat al Ministerului Afacerilor Externe

În legătură cu problema imigrării unor cetățeni români în Argentina, ambasada noastră la Buenos Aires a transmis în ultimul timp date și informații care sînt de natură să ofere o imagine mai completă în această privință.

În august 1992, arată ambasada, autoritățile argentiniene au aprobat un plan de imigrare care are în vedere țările CSI și statele Europei Centrale și de Est. Planul ar urma să fie finanțat de Banca Internațională de Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană de Reconstrucție și Dezvoltare, Comunitatea Economică Europeană.

Resursele financiare pentru această acțiune vastă încă nu au fost obținute din partea organismelor internaționale menționate, a băncilor sau instituțiilor argentiniene.

Potrivit informațiilor ambasadei române la Buenos Aires, autoritățile argentiniene vor avea în vedere, în ce privește emigranții din România, în primul rînd persoanele care își vor suporta cheltuielile de transport internațional și de instalare în Argentina.

Faptul că limba română este o limbă latină face ca României să-i fie acordată o anumită preferință.

Interesează persoane în vîrstă de la 18 la 35 ani, care să aibă calificare în special pentru agricultură și creșterea animalelor.

Pînă în prezent nu au fost stabilite localitățile sau zonele unde imigranții ar urma să fie repartizați și nu au fost pregătite locuințele pentru aceștia. Se discută despre Patagonia și alte zone.

Ambasada mai informează că în Argentina nu există încă o abordare unitară privind aplicarea acestui plan

Situația creată la Ambasada Argentinei la București în urma anunțului acestei misiuni diplomatice privind planul de imigrare este prezentată pe larg de mijloacele de informare în masă argentiniene. Presa a publicat o serie de articole sub titluri ca: "Exodul în Argentina îi captivează pe români" - La Nación din 16 martie a.c.; "Peste 17. 000 români se bat să vină în Argentina" - Clarin din 16 martie a.c.; "Probabil că sînt mulți țigani printre cei care vor să imigreze în Argentina" - La Nación din 17 martie a.c.; "Românii și himera argentiniană" - El Cronista din 17 martie a.c. etc.

În același timp, ziare de mare circulație cum ar fi "Clarin" (12 martie 1993), relatînd aspecte de la București în legătură cu situația creată în fața misiunii diplomatice a Argentinei, emite părerea că ambasada acestei țări a procedat "în mod pripit", declanșînd distribuirea formularelor fără o pregătire prealabilă a acesteia.

Mai multe canale de televiziune au difuzat la Buenos Aires imagini din fața ambasadei argentiniene la București în care sînt redate dezordinea, calitatea umană "dubioasă" a românilor ce vor să emigreze, pregătirea lor modestă etc.

Tema acestor relatări conduce la o abordare unilaterală a realității din țara noastră contribuind astfel la crearea unei imagini distorsionate asupra României. Aceasta cu atît mai mult cu cît mijloacele de informare în masă argentiniene au avut în general o atitudine obiectivă și corectă privind tranziția din țara noastră.

Este, firește, regretabil că cetățenii români, în exercitarea dreptului lor de a emigra, procedează în așa fel încît dau prilejul unor comentarii defavorabile României și, în ultimă instanță, lor înșile în eventuala calitate de imigranți pe care doresc să o dobîndească.

Deși nu putem încuraja emigrarea propriilor noștri cetățeni, sperăm ca decizia finală pe care aceștia o vor adopta, în exercitarea dreptului lor de a părăsi țara, va fi luată după o matură chibzuință, prin cunoașterea în special a condițiilor financiare pentru transport și instalare, cît și a condițiilor locului unde urmează a se stabili.

În acest sens, Ministerul Afacerilor Externe își exprimă încrederea că Ambasada Argentinei la București va oferi solicitanților români toate datele și informațiile necesare.

La rîndul său, Ministerul Afacerilor Externe, în cazul în care va fi solicitat, va pune la dispoziția mijloacelor de informare în masă datele de care va dispune în legătură cu această chestiune, pentru a putea fi larg cunoscute de către toți cei interesați.

Date generale despre Republica Argentina

(comunicate de dl ANTON DONCIU, consilier al MAE)

Suprafaţa **.2.807.560 km pătraţi. (aproximativ de 5 ori mai mare decît suprafaţa Franţei)**

Populaţia. **33 milioane locuitori, concentraţi în zona temperată, în Buenos Aires şi în provincia Buenos Aires. Între 1857-1930 Argentina a primit peste 6 milioane de imigranţi, majoritatea acestora fiind europeni. În rîndul imigranţilor, italienii au fost şi sînt grupul cel mai numeros, fiind urmaţi de spanioli. 86 la sută din totalul populaţiei este urbană.**

Limite. **Bolivia, Paraguay, Brazilia, Uruguay, Oceanul Atlantic, Chile.**

Capitala. **Buenos Aires, unul din cele mai mari oraşe din America Latină.**

Oraşe importante: **Rosario, Cordoba, La Plata, Tucuman, Mar del Plata, Santa Fé, Mendoza, San Juan.**

Moneda naţională. **Peso (plural-pesos). Cursul de schimb valutar este de un peso pentru un dolar american.**

Zone geografice. **Există patru zone distincte: partea nordică, regiunea Anzilor, zona Pampelor (sau Pampasul) şi Patagonia. Pampasul este o cîmpie uriaşă, de 650.000 km pătraţi şi se împarte în două: Pampa de est care este umedă, mai frecvent scăldată de ploi şi Pampa de vest - o zonă uscată. Pampa umedă este acoperită de păşuni şi terenuri agricole, dispune de soluri foarte fertile (cernoziomuri), asigurînd randamente foarte înalte pentru creşterea vitelor şi pentru culturile cerealiere. Această zonă este considerată grînarul Argentinei. Aici clima este temperată. Patagonia este un podiş arid, cu climă de stepă şi se întinde pe o suprafaţă de 780 000 km pătraţi.Densitatea populaţiei este foarte scăzută, se poate vorbi de un "deşert demografic".**

Limba oficială. **Spaniola.**

nea era atît de mare, încît toţi funcţionarii români ne-am comasat la uşă, încercînd un dialog cu mulţimea şi rugînd-o să menţină ordinea. A fost imposibil acest lucru. A trebuit să scurtăm programul de distribuire a formularelor şi ne-am baricadat. Au început ţipete în stradă, bătăi cu pumnii şi picioarel în uşă, soneria suna continuu, a trebuit s-o deconectăm. După părerea mea, cele apărute în mediile gazetăreşti occidentale cît şi în cele româneşti nu sînt o exagerare. Noi le-am trăit pe propria noastră piele. Din păcate".

Pînă la data de 23 martie se distribuiseră între 25.000 şi 30.000 de formulare, iar numărul celor completate şi predate Ambasadei se ridica la aproape 12.000. Profesiunile solicitanţilor sînt foarte diferite. La rubrica "profesiunea" prezentă în formular, apar cu o mai mare frecvenţă agricultori, horticultori, şoferi, barmani, mineri, dar şi multe gospodine. Mai sînt şi cazuri izolate de medici sau studenţi.

Cei care doresc imigrarea, pun semnul egal între obţinerea formularului şi plecare, neînţelegînd că este doar un foarte mic pas făcut în această direcţie. Nu îşi dau seama că programul de emigrări nu este destinat numai României, ci tuturor ţărilor foste comuniste. Să ne gîndim numai la Rusia, de unde ar putea proveni sute de mii de solicitări. Deocamdată cetăţenii din celelalte ţări nu au percutat în acelaşi fel. Ceea ce se întîmplă în România se pare că este un fenomen unic.

" Comportamentul anumitor grupuri, în anumite momente, nu-mi modifică impresia pe care o am despre români "

declară dl. CARLOS A. VICK, prim-secretar la Ambasada Argentinei la Bucureşti

— Dle prim-secretar, care sînt atribuţiile Ambasadei în această problemă a emigrării?

— Misiunea noastră este de a funcţiona ca un oficiu poştal, adică distribuim formularele şi le primim pe cele completate pentru a le remite în Argentina, cu scopul ca organismele competente să le analizeze şi să ia o decizie. Fără îndoială, am învăţat cîte ceva din experienţa de pînă acum şi am introdus unele schimbări. Am încercat să îmbunătăţim sistemul de primire a cererilor prezentate de cetăţenii români, în aşa fel încît să facem mecanismul mai puţin dificil atît pentru cei interesaţi, cît şi pentru noi şi pentru vecinii de pe stradă.

— Ce legătură au vecinii cu activitatea desfăşurată de dvs.?

— Vecinii au prezentat, pe bună dreptate, plîngeri şi chiar proteste în legătură cu tulburările create în stradă, pentru că erau foarte mulţi oameni aici şi nu e uşor, în astfel de condiţii, să menţi ordinea publică, să nu deranjezi pe ceilalţi. Dar din fericire, cred că am reuşit să reinstaurăm, ca să zic aşa, calmul, într-un mod acceptabil. Ceea ce se întîmplă acum afară poate căpăta calificativul "acceptabil", comparativ cu cele petrecute săptămîna trecută şi acum două săptămîni. În ultima vreme, solicitanţii adunaţi aici au fost mai ordonaţi, mai calmi, şi-au mai înfrînat pornirile.

— Mijloacele de comunicare în masă, atît cele româneşti cît şi cele străine, au pus un accent deosebit pe prezentarea dezordinilor produse în faţa Ambasadei, ceea ce va conduce, probabil, la o imagine proastă a României în lume. Dvs. ce părere aveţi despre români?

— Eu sînt numai de două luni aici şi, în consecinţă, pot spune că impresia mea este în plină formare. În general, am perceput că românul este o persoană cu o mare capacitate intelectuală, cu talent, şi asta este ceva care mă impresionează. Fenomenele care apar masiv în faţa Ambasadei nu modifică cu nimic aceste criterii pe care le-am spus. Comportamentul anumitor grupuri, în anumite momente, nu modifică impresia pe care o am. Evident că anumite atitudini pe care le-aţi subliniat şi care au fost înregistrate de către presă, au existat. Dar, pe de altă parte, sînt comportamente omeneşti care se produc în orice loc din lume.

— Care au fost ecourile în Argentina la numărul mare de cetăţeni români care au solicitat - şi solicită - formularele de emigrare?

— Dacă vă referiţi la răspunsul pe care l-a avut această chemare... Eu cred că a fost o surpriză, atît şi pentru oficialităţi, cît pentru opinia publică. Reacţiile sînt de expectativă. Unii sînt de acord cu acest fenomen, alţii nu. Este o perioadă de aşteptare.

— Se preconizează o finalizare a operaţiunii de distribuire a formularelor şi de strîngere a celor completate, înainte de a le trimite în Argentina?

— Nu vom aştepta, ci vom face nişte paşi eşalonaţi, pentru a asigura un tranzit fluid al solicitărilor. Deja lucrăm pentru a trimite un prim lot de cereri, de îndată ce va fi gata, iar acest lucru se va derula într-o formă continuă. Nu vrem să întîrziem cîtuşi de puţin în trimiterea solicitărilor la Buenos Aires. O parte din ele vor ajunge în următoarele zile în capitala argentiniană.

Grupaj realizat de Maria VASCHI

Foto: Cristian Tănase

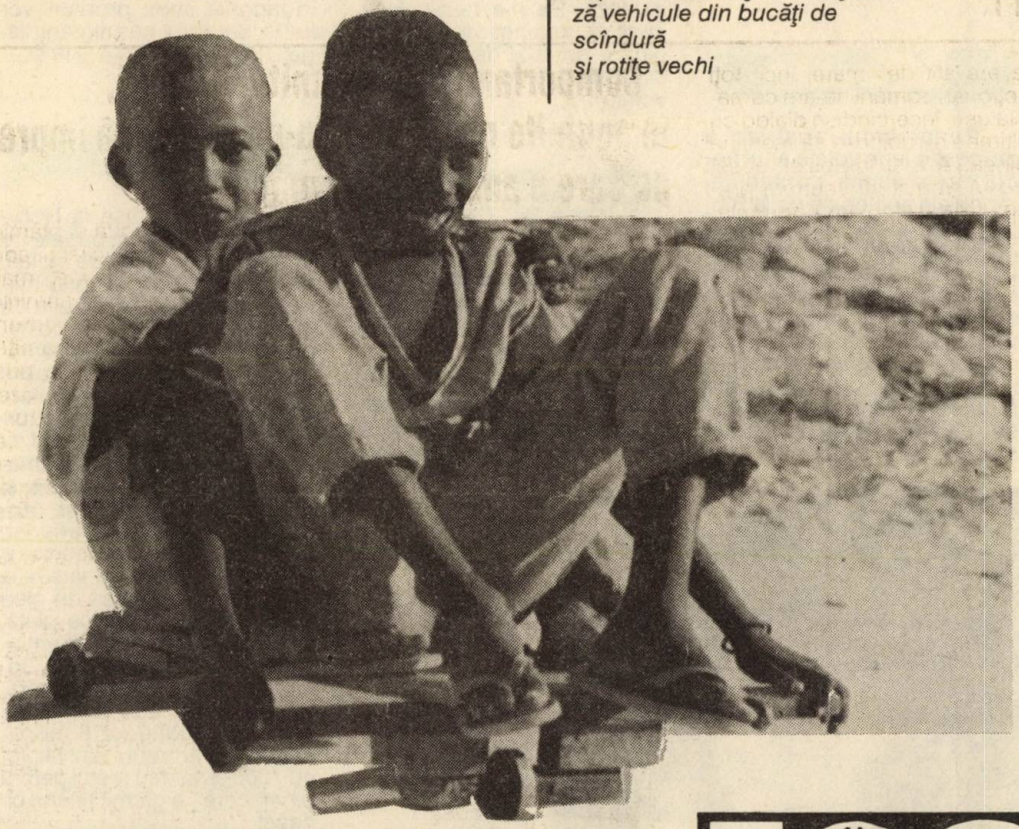

Lipsiţi de jucării (şi nu numai) copiii somalezi îşi confecţionează vehicule din bucăţi de scîndură şi rotiţe vechi

Păpuşa Barbie şi-a sărbătorit,la Londra, împlinirea vîrstei de 30 de ani şi a unui miliard de dolari din vînzări.Liza Collom, care a interpretat rolul celebrei păpuşi, este, însă, mult mai tînără decît modelul ei

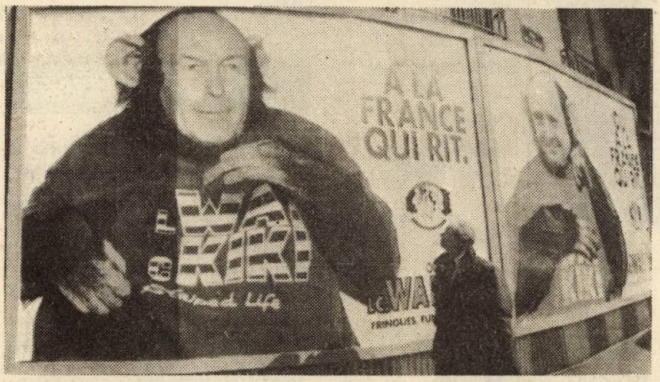

De campania electorală din Franţa a profitat şi firma de confecţii Waikiki, care a dat maimuţoiului prezent de obicei pe reclamele sale chipurile fostului preşedinte Giscard d'Estaing (stînga) şi ecologistului Brice Lalonde (dreapta)

1001

Uraniu

Proiectilele antitanc perforante, cu vîrf de uraniu, folosite de armata SUA în războiul din Golf, i-au putut expune pe militari - ca şi pe muncitorii din uzinele care le-au fabricat - la doze primejdioase de radiaţii. Fundaţia "Campania naţională împotriva toxicelor" din Boston afirmă că proiectilele, care au primit "botezul focului" cu acea ocazie, conţineau un anumit procent de material radioactiv care a poluat aerul, apa şi solul, fără ca armata să ia în serios acest risc. John O'Connor, preşedintele fundaţiei, a comparat obuzele în cauză cu "agentul Orange", un defoliant toxic, larg utilizat în războiul din Vietnam, care a afectat grav, mulţi ani după aceea, sănătatea soldaţilor ce l-au manipulat, pentru a nu mai vorbi de cea a adversarilor.

Blocadă

Activitatea economică a fost perturbată într-o regiune din India centrală de blocada instituită de tribunalele locale, care solicită înfiinţarea unui stat federal propriu cu numele de Jharkhand (Ţara Pădurilor). Indigenii au aruncat în aer o cale ferată şi un funicular, întrerupînd transportul bauxitei şi cărbunelui de la minele din zonă. Blocada a fost precedată de o grevă generală de o zi, însoţită de confruntări între poliţie şi activiştii tribali, înarmaţi cu arcuri şi săgeţi. Opoziţia indiană susţine înfiinţarea noului stat, afirmînd că în caz contrar violenţele interetnice vor lua proporţii, cum s-a întîmplat deja în alte părţi ale Indiei.

Telefoane

La cererea liderului sud-african Nelson Mandela, societatea naţională de telefoane a suspendat postul de la casa sa din Soweto, unde trăieşte fosta sa soţie Winnie. Dl Mandela ceruse suspendarea telefonului încă din luna august a anului trecut, dar cererea s-a rătăcit pe undeva şi între timp dna Winnie a efectuat convorbiri în valoare de vreo 6000 dolari, pentru a căror plată el nu se consideră răspunzător.

Ziar

"New York Post", cel mai vechi cotidian din metropola americană (192 ani), trece prin mari greutăţi financiare: anul trecut, pierderile s-au ridicat la 7,8 milioane dolari. Un bogătaş local, Abraham Hirschfeld, (supranumit "magnatul parcajelor colective") s-a oferit să-l salveze, dar a intrat în conflict cu redacţia cînd şi-a anunţat planul de a da afară 272 din cei 725 salariaţi. Ziariştii au protestat zgomotos, strigîndu- i dlui Hirschfeld "Animalule!" în timp ce el le replica: "Dacă aţi avea destui bani ca să-mi faceţi pantofii, aţi cumpăra voi ziarul". A doua zi, pe prima pagină a ziarului a apărut o fotografie a magnatului, sub un mare titlu: "Cine-i acest nătărău?" Dl Hirschfeld

s-a declarat satisfăcut, remarcînd că, pentru prima dată, lumea a stat la coadă pentru a cumpăra ziarul. În final, totuşi, se pare că se vor găsi alţi finanţatori, mai concilianţi.

Manevre

Manevrele din acest an ale armatei poloneze, denumite "Arţarul 93", deşi au fost cele mai ample după 1989, au purtat totuşi amprenta austerităţii bugetare. În patru zile, nu s-a putut lansa decît o singură rachetă antiaeriană. Ziarul "Gazeta Wyborcza" notează că, în timp ce piloţii militari vest-europeni au dreptul la 400 ore de zbor pe an, confraţii lor polonezi trebuie să se limiteze doar la circa 60 de ore.

Fecioară

Autorităţile din Shanghai sînt în căutarea unei tinere potrivite pentru a juca rolul "Sfintei Fecioare a Asiei de Est", calitate în care ar urma să aprindă "focul sacru" al Jocurilor Sportive ale Asiei de Est. Cu două săptămîni înaintea ceremoniei oficiale de la 2 aprilie, nu se găsise încă o asemenea fată, deşi fuseseră trecute în revistă vreo 20 de candidate. Conform ziarului "Shanghai Star", aleasa ar trebui să fie "frumoasă, pură şi nobilă...o studentă bună şi considerată virtuoasă, dar care să nu fi fost expusă în public"(!) După cum se vede, condiţii greu de îndeplinit...

Operă

Cea mai scurtă operă din lume a fost prezentată în premieră într-un centru comercial din Cardiff, Ţara Galilor. Intitulată "Nisipurile timpului", lucrarea durează patru minute şi conţine arii, duete, recitative şi un cor, fiind precedată, desigur, de uvertură. Acţiunea se desfăşoară în bucătăria unui apartament din zilele noastre, la ora micului dejun. "Este o miniatură a ceea ce există într-o operă obişnuită", declară compozitorul Peter Reynolds, în timp ce autorul libretului, Simon Rees, este foarte mîndru că textul său menţionează, printre altele, deodorantul (o altă premieră mondială): "Nu este vorba de reclamă, ci doar de exprimarea realităţii în cea mai brutală formă".

Discurs

Parlamentul austriac a abrogat o lege votată anul trecut, în preajma conferinţei mondiale ecologice de la Rio, care introducea unele condiţii la importul de lemn tropical. Cei zece deputaţi ecologişti s-au opus abrogării legii, susţinînd că exploatarea pădurilor tropicale distruge modul de viaţă al populaţiilor indigene. Lidera ecologistă Madeleine Petrovic a încercat să împiedice votarea printr-un discurs care a durat nu mai puţin de zece ore şi jumătate, timp în care s-a alimentat cu glucoză. Ea n-a reuşit, însă, decît să prelungească şedinţa pînă a doua zi de dimineaţă, cînd abrogarea a fost totuşi votată.

Fugari

În recenta sa vizită de stat în Japonia, preşedintele filipinez Fidel Ramos a fost însoţit de 82 de ziarişti, dintre care opt s-a facut nevăzuţi la Tokio şi nu s-au mai reîntors în ţară. Cei opt erau corespondenţii unor publicaţii obscure, dar se crede că era vorba doar de o acoperire fictivă, menită să le înlesnească pătrunderea în Japonia, unde, probabil, vor lucra "la negru" ca imigranţi ilegali. Se mai întîmplă şi la ei...

Elizabeth Taylor îşi continuă activitatea în folosul victimelor SIDA. Ea a anunţat că va organiza, la Chicago, un spectacol al Circului Soarelui- o trupă de acrobaţie modernă- în beneficiul acestui scop nobil

Film

Filmele produse la Hollywood au în general bugete de ordinul milioanelor de dolari, dar "El Mariachi", un lung-metraj preluat spre distribuţie de studioul Columbia, l-a costat pe autorul său, texanul de origine mexicană Robert Rodriguez, doar 7000 de dolari. Rodriguez, 24 de ani, şi-a turnat filmul în Mexic, folosind ca actori rude ale sale şi alţi amatori care au lucrat pe gratis, şi a fost în acelaşi timp producător, regizor, scenarist, operator, făcînd şi montajul, efectele speciale şi ilustraţia muzicală. El nu avea de gînd să-şi lanseze filmul pe piaţă, văzîndu-l mai mult ca un antrenament, dar patronii de la Columbia au fost de altă părere. Pentru viitorul său film, ei i-au alocat lui Rodriguez 6 milioane. "Poate ar trebui să-l fac tot cu 7000 şi să dau restul pentru binefacere", a glumit tînărul cineast.

Voce

Cîţiva reporteri care au telefonat soţiei primului ministru thailandez, Chuan Leekpai, au

Un poliţist egiptean, pe cămilă, patrulează zona piramidelor de lîngă Cairo, pentru a preveni eventualele atacuri ale teroriştilor islamici împotriva turiştilor

avut surpriza să audă - aparent înregistrat pe bandă - glasul melancolic al unei femei care se plîngea că ea şi fiul ei sînt neglijaţi de soţ. Mai tîrziu însă, persoana în cauză, dna Pakdeeporn Sucharitkul, a negat cu hotărîre că ar fi fost vorba de vocea ei. Partizanii dlui Chuan au dat vina pe opoziţie, care, după ce a încercat să zdruncine guvernul prin demonstraţii, şi-ar fi pus oamenii să umble la conexiunile telefonice pentru a-l discredita pe premier.

Barcă

David Burnett, un adolescent englez de 18 ani, şi-a pus în gînd să plece în Franţa pentru a se reîntîlni cu o tînără franţuzoaică pe care o cunoscuse mai demult, dar care nu-i mai dădea nici un semn de viaţă. El a părăsit portul Falmouth, din sud-vestul Angliei, într-o barcă de cauciuc cu motor, dar fără echipament radio sau de navigaţie, numai că, greşind direcţia, a luat-o spre vest, pe Oceanul Atlantic. Din fericire, un trauler întîlnit după 25 de mile l-a recuperat şi l-a readus acasă, unde a fost condamnat la 120 de ore de "muncă în folosul comunităţii" pentru "şterpelirea" bărcii.

Investiţii

Americanii nu mai au de ce să se teamă că ţara le va fi vîndută japonezilor. Nivelul investiţiilor nipone în proprietăţi imobiliare din SUA a scăzut drastic - de la 13 miliarde în 1990 la 5 miliarde în 1991 şi doar 807 milioane anul trecut (în dolari, fireşte). Japonezii "au pus frînele de acum doi ani", afirmă Jack Rodman, un expert financiar, dar, din cauza inerţiei, "şuvoiul de dolari nu s-a oprit decît anul trecut". Printre cauze, el citează construcţia peste necesităţi, recesiunea din SUA, probleme cu împrumuturile la băncile japoneze şi căderea bursei din Tokio.

Rebelii înarmaţi, care controlează ţinuturile mizere din sudul Sudanului, nu îi mai înspăimîntă pe copiii înfometaţi din regiune

Străini

Potrivit unui decret al primarului Moscovei, cetăţenii celorlalte foste republici sovietice care locuiesc temporar în capitala Rusiei vor fi obligaţi, de acum înainte, să se înregistreze la autorităţi, în caz contrar fiind pasibili de amendă, închisoare pînă la 15 zile şi chiar expulzarea din oraş. Pînă acum doar străinii din afara fostei URSS erau supuşi acestor obligaţii; extinderea sferei lor este pusă în legătură cu numărul mare de rezidenţi armeni, azeri şi georgieni, porecliţi de localnici "negri" (ciornîie) şi învinuiţi - dar fără dovezi concludente - pentru valul de crime din oraş. Procuratura a denunţat de îndată decretul primarului, afirmînd că este ilegal şi violează garanţiile constituţionale.

La Bonn, o mie de kurzi au manifestat împotriva politicii guvernului turc, sub lozincile: "Opriţi masacrul din Kurdistan", "Opriţi uciderea femeilor ,copiilor şi bătrînilor de către statul turc"

Acord

Personalul uzinei de piese electronice Thomson, de lîngă Paris, a acceptat o reducere a săptămînii de lucru - cu 45 de minute - şi o moderare a creşterii salariilor - numai cu 1% în acest an, faţă de 3-4% anual pînă acum - în schimbul menţinerii locurilor de muncă. Acordul reflectă o tendinţă crescîndă în Franţa, susţinută şi de partidul socialist, dar nu şi de coaliţia de dreapta, victorioasă în recentele alegeri.

Daune

Megumi Yao, o japoneză de 37 de ani, a dat în judecată guvernul, după ce ministerul de externe îi ridicase paşaportul şi afirmase că o cunoştiinţă de-a ei era agent nord-corean. Tribunalul a constatat că acuzaţiile se bazau pe probe vagi şi inconsistente, ministerul acţionase ilegal iar dna Yao suferise "daune spirituale". Totuşi, ea a primit ca despăgubiri 700 000 yeni în loc de 5 milioane, cît ceruse.

Cerînd guvernului compensaţii pentru prăbuşirea preţului cartofilor, vreo 300 de fermieri francezi au deversat pe străzi 3000 de tone de cartofi iar apoi i-au folosit ca proiectile împotriva poliţiei

Rubrică realizată de Alexandru ANTONESCU

CARLOS
un as al terorii

Raidul cel mai spectaculos şi îndrăzneţ al lui Carlos a fost luarea ca ostatici a miniştrilor petrolului la conferinţa OPEC de la Viena din 1975. Mulţi au crezut că în spatele acestui atac se afla colonelul Gadhafi, conducătorul Libiei. Yallop afirmă că patronul lui Carlos în acest caz ar fi fost Saddam Hussein.

Acţiunea cea mai îndrăzneaţă

"Carlos şi mai mulţi alţii s-au întîlnit în decembrie la Viena şi, a doua zi a conferinţei ministeriale, duminică 21 decembrie, s-au îndreptat către sediul OPEC situat pe Karl Luger Ring. Drumul pînă acolo l-au făcut cu tramvaiul. Armamentele mai grele - explozivele, mitralierele, muniţiile - au fost duse cu sacoşe de sport, altele mai uşoare - în buzunare. Erau atît de multe încît abia au putut face cei cîţiva paşi de la staţie la clădirea OPEC. Intrarea era păzită de un singur poliţist, Hermann Ceasar. Carlos, purtînd un impermeabil lung, alb şi o beretă, a trecut pur şi simplu pe lîngă el dar unul dintre asociaţii lui l-a salutat pe poliţist. Ceasar a răspuns la salut. Nu a cerut nici un document de identitate şi nu le-a perchiziţionat sacoşele pe care abia puteau să le ducă, căci singura lui însărcinare era să dirijeze autoturismele care soseau sau plecau din faţa clădirii. Probabil, de aceea a şi rămas în viaţă.

Grupul cu înfăţişare destul de stranie - Carlos, doi germani (Hans Joachim Klein şi Gabriele Kröcher Tiedemann) şi doi palestinieni (Khalid şi Yussef) au intrat în clădire. Era 11,40. Cu o oră mai devreme, aproximativ 30 de ziarişti s-au adunat în faţa sediului OPEC şi la intrare dar, dîndu-şi seama că duminica nu vor fi discutate problemele cele mai importante, au plecat. Cînd Carlos şi oamenii lui au intrat, rămăseseră acolo numai patru ziarişti. Văzînd grupul, unul dintre ei a făcut o remarcă glumeaţă: "Iată, a sosit delegaţia angoleză". Carlos l-a întrebat pe un ziarist dacă conferinţa a început. La răspunsul afirmativ, a trecut lîngă lift şi s-a îndreptat spre scările care duceau la sălile de recepţie ale OPEC.

La etajul întîi, doi poliţişti stăteau de vorbă cu cîţiva delegaţi de la conferinţă care ieşiseră din sală să fumeze. Cei doi concretizau răspunsul guvernului austriac la cererea OPEC pentru "măsuri adecvate de securitate". Într-adevăr, de multe ori în trecut, doi poliţişti înarmaţi s-au dovedit suficienţi. Cum nu s-a auzit nici cel mai mic zvon despre un eventual atac, oficialităţile OPEC au fost satisfăcute de cei doi oameni de securitate.

Carlos, urmat de ceilalţi, a năvălit în spaţiul de recepţie, cu mitraliera în mînă şi s-a îndreptat către sala în care avea loc reuniunea OPEC. Recepţionera Edith Heller a început să formeze numărul sediului poliţiei vieneze. Klein a tras către tabloul de comandă telefonic şi cînd Heller a continuat i-a smuls telefonul din mînă. Ea s-a ascuns sub masa de recepţie şi, cu mult curaj, luînd alt telefon, a format din nou numărul. Unul dintre poliţişti s-a îndreptat spre Carlos şi a pus mîna pe mitralieră. Era cît pe-aci să o ia dar Tiedemann l-a împuşcat, a împins corpul în lift şi, apăsînd pe buton, a trimis cadavrul la parter. Unul dintre oamenii de securitate irakieni ai OPEC se găseau în spaţiul de recepţie cînd grupul a năvălit. Deşi înarmat, nu a încercat să-şi scoată arma. I-a făcut semn lui Klein că trebuie să se ducă la toaletă. Acesta i-a dat permisiunea şi irakianul, cu mîinile încă ridicate, a început să se mişte spre ieşire. Tiedemann s-a întors şi văzîndu-l pe irakian că vrea să plece, a sărit la el. În momentul în care şi-a lipit pistolul de pieptul lui, instinctiv, irakianul a trecut din defensivă în ofensivă. Prinzînd-o în braţe, a început s-o tragă spre scări. Klein stătea, siderat, urmărindu-i cum dispăreau dincolo de uşă.

O secundă mai tîrziu s-a auzit un foc. Klein şi-a revenit şi a fugit spre capătul scărilor. Irakianul se afla la picioarele lui, muribund, împuşcat în faţă. Haina lui era desfăcută şi i se vedea pistolul prins într-un port-arm special. Ar fi avut tot timpul să scoată pistolul şi să-l folosească dar a vrut să se retragă liniştit, acţiune ce indica faptul că ştia dinainte de atac. Cînd Tiedemann a sărit la el şi

şi-a lipit pistolul de pieptul lui, putea crede că va fi împuşcat şi, totuşi, nu şi-a scos pistolul, alegînd varianta de a încerca să o tragă cu el afară. Voia oare să stea de vorbă cu ea? Să pri- measscă o asigurare că era inclus în plan? În afara hainei ei rupte, Tiedemann, care a ucis în mai puţin de 30 secunde doi oameni, era neatinsă.

Între timp Carlos a întîlnit un membru al delegaţiei libiene, Yousef Ismirli, un funcţionar superior, care a manifestat un curaj deosebit. A tras de mitraliera lui Carlos cu atîta forţă încît dacă acesta nu ar fi avut-o prinsă de umăr, libianul ar fi reuşit să i-o smulgă. Scoţîndu-şi pistolul de la şold Carlos a tras de două ori direct în ţintă. Înainte ca el să tragă, libianul, anticipînd ce se va întîmpla, s-a întors repede cu spatele la Carlos care a tras cele două gloanţe direct în umărul acestuia. Libianul era neînarmat şi rănit grav; nu mai reprezenta o ameninţare. Teama, o teamă anormală de cea mai mică suferinţă, l-a cuprins pe Carlos şi i-a provocat o furie mai mare. A tras în libian de trei ori, de două ori în corpul lui, o dată în gît. Era atît de aproape de el, că unul dintre gloanţe a trecut prin corpul libianului şi a rănit braţul unei alte persoane care se găsea în partea cealaltă a sălii.

Carlos, Khalid şi Yussef controlau acum sala de conferinţe. Cînd au intrat, o rafală de mitralieră a distrus luminile de pe coridor. Mai multe gloanţe au fost trase şi în tavanul camerei. Carlos a strigat la miniştri şi la celelalte persoane: "Culcaţi-vă cu faţa la podea". Toţi s-au conformat. Împuşcăturile continuau. Mulţi erau convinşi că va avea loc un masacru general şi că toată lumea va fi ucisă.

Valentin Hernandez Acosta, ministrul venezuelean al petrolului, mi-a declarat: "Aveam impresia că gloanţele îmi ating spatele şi umerii. Cineva mă strîngea de mînă şi credeam că este ultimul moment din viaţa mea şi că voi muri. Mă gîndeam la soţie şi copil şi mă rugam să nu dureze prea mult, să nu sufăr, să fiu omorît rapid. Apoi împuşcăturile au încetat. Mai tîrziu, mi-am dat seama că ceea ce m-a atins erau bucăţi din tavan care cădeau după împuşcături. Conducătorul grupului stătea în mijlocul camerei, apoi a spus: "Mă cheamă Carlos. Poate aţi auzit despre mine".

În mai puţin de cinci minute, Carlos şi oamenii săi aveau controlul absolut al unui grup compus din 11 miniştri ai petrolului care răspundeau de cel mai important produs de pe planetă. În termenii averii naţionale pe care cele 11 persoane o reprezentau, Carlos deţinea cel mai bogat grup de ostatici din istoria lumii. Venitul minim anual al acestor ţări era de aproximativ 55 miliarde lire sterline (peste 100 miliarde dolari). Carlos era conştient că deşi dispunea de viaţa sau moartea acestor persoane, nu era vorba de oameni de paie. Fiecare dintre aceşti miniştri era un om de caracter, o forţă. Inteligenţi, deosebit de subtili, ei erau în felul lor nişte supravieţuitori. Erau ambasadori. În lumea politicii petrolului, o ţară

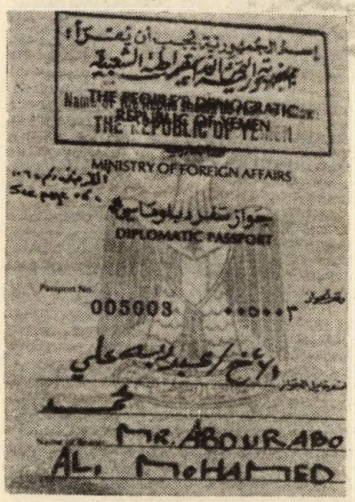

Teroristul Carlos aflat în retragere a călătorit în toamna lui 1991 cu acest paşaport diplomatic yemenit. Probabil că îl foloseşte şi astăzi

trimite la conferinţe pe cei mai buni. Odată cu trecerea primului moment de teroare, ei au afişat un calm neobişnuit. Nici un semn de panică.

Ministrul petrolului din Venezuela a fost desemnat de Carlos drept negociator, translator şi intermediar. "Carlos mi-a spus că acest atac face parte din cel de-al treilea război mondial", a relatat Hernandez Acosta. "Mi-a spus că a pregătit şi a controlat peste 400 de oameni în Yemenul de Sud şi în Siria. Cînd toţi ceilalţi miniştri vor fi eliberaţi, a declarat el, şeicul Ahmed Zaki Yamani din Arabia Saudită şi Jamshid Amouzegar din Iran vor fi duşi în Yemenul de Sud şi omorîţi. Cînd i-am relatat lui Amouzegar convorbirea, mi-a spus: "Întreabă-l cît. Ce sumă doreşte". I-am transmis lui Carlos ceea ce mi-a sugerat ministrul şi mi-a răspuns: "Am fost foarte bine plătit. N-am nevoie de bani. Nu de bani am nevoie în schimbul vieţii lor".

Lui Carlos i s-a spus că cererile lui nu vor putea fi luate în considerare pînă la revenirea la Viena a cancelarului austriac Bruno Kreisky - peste aproximativ şase ore. Carlos a acceptat sugestia şi a petrecut timpul fiind fie conducătorul unui grup de comando, fie gazda plăcută a celor pe care-i ţine în captivitate. Cînd Tiedemann i-a relatat că a impuşcat doi oameni răspunsul lui în faţa lui Yamani a fost: "Foarte bine. Şi eu am împuşcat unul". Sauditul s-a cutremurat. Lui Hernandez Acosta, Carlos i-a prezentat o altă faţă a personalităţii sale. "Se purta ca acel domn pe care, dacă-l întîlneşti pe stradă, ştii că este un candidat bun pentru mîna fiicei tale. Depunînd toate eforturile să pară plăcut, binecrescut şi rafinat. Şi totuşi, îmi dădeam seama că este un dezechilibrat. Pe de-o parte a povestit cu umor că şi-a luat numele de Carlos pentru a-l onora pe preşedintele nostru venezuelean Carlos Andres Perez, care, după cum susţinea el, era un bun prieten al tatălui său. Apoi dintr-o săritură a ajuns în partea cealaltă unde Yussef se juca cu sîrmele

Soţia, Magdalena Kopp, de origine germană (pe care Carlos a "luat-o" de la prietenul Weinrich), împreună cu fata lor, Rosa

Dacă Ilici Ramirez Sanchez nu ar fi existat, ar fi trebuit inventat. Este, sau a fost Carlos şacalul. La mijlocul anilor '70 a fost teroristul internaţional cel mai eficient şi invizibil, considerat captura cea mai preţioasă. A apărut din necunoscut în 1975 cînd a împuşcat mortal trei agenţi ai serviciilor secrete franceze într-un apartament la Paris. A fost, sau se pretinde că ar fi fost, agent KGB. Se pune pe seama lui şi atacul împotriva aeroportului din Lod din 1972, cînd 27 persoane şi-au pierdut viaţa. Se presupune că

ar fi organizat luarea ostaticilor la Olimpiada de la München din 1972, deturnarea avionului de la Entebbe şi ocuparea ambasadei americane de la Teheran. De cîte ori, în ultimii 20 de ani, a avut loc un atac terorist, a fost menţionat drept suspect.

Zece ani ziaristul britanic David Yallop a încercat să-l găsească pe Carlos. L-a urmat de la origini - o familie burgheză din Venezuela, prin şcoli - studii medii în Marea Britanie, universitatea la Moscova, apoi taberele de instrucţie palestiniene în Yemen. Pe urmele lui ziaristul a colindat America de Sud, întreaga Europă şi Orientul Mijlociu. În 1985 a luat mai multe interviuri lungi unei persoane, lîngă Beirut, care pretindea că este Carlos şi cunoştea fiecare detaliu din viaţa acestuia, dar s-a dovedit a fi un impostor.

Yallop a încercat să dezlege misterul legat de acţiunile lui Carlos şi pe baza mărturiilor publicate în presă.

detonatorului unei grenade. Dîndu-i lui Yussef alte instrucţiuni, a revenit, s-a scuzat pentru întreruperea neaşteptată şi a explicat că a dat drumul la doi angajaţi britanici ai OPEC deoarece "am fost foarte fericit în Anglia. Am o mare admiraţie pentru britanici, au fost foarte amabili cu mine". Cîteva clipe mai tîrziu, mi-a spus: "Doctore Hernandez, dacă o scoatem la capăt cu bine, toţi vor rămîne în viaţă, dar dacă lucrurile merg prost, vă împuşcăm pe toţi".

Planul iniţial era de a-i lua ostatici pe miniştrii OPEC, apoi de a transmite un mesaj lumii despre suferinţele palestinienilor. Un avion urma să-i ducă pe miniştrii în capitalele arabe şi mesajul se repeta în fiecare capitală pînă cînd rămîneau doar miniştrii saudit şi iranian. Ei urmau să fie ucişi. Dar lucrurile nu s-au desfăşurat conform planului. S-au ivit probleme în obţinerea avionului. Apoi, cînd aparatul a decolat, Carlos a descoperit că nu are suficient combustibil pentru a ajunge la Bagdad. Carlos a ordonat aterizarea în Libia unde, presupunea el, libienii îi vor da un avion mai mare. Într-un interviu, Yallop l-a întrebat pe Khalid, unul din oamenii lui Carlos, pe ce îşi baza ipoteza.

"Khalid mi-a spus că erau convinşi că <<libienii îi vor sprijini deoarece Gadhafi era omul care sprijinea mişcările revoluţionare>>. A fost doar o presupunere, am spus eu. A existat vreo înţelegere înainte de atac că Gadhafi îi va sprijini?<< Nu, a răspuns Khalid. Libia nu a fost implicată în plan. A fost o operaţiune irakiană de la început la sfîrşit. Jalloud (Abdul Jalloud, pe-atunci premierul Libiei care a negociat cu teroriştii) mi-a spus că Gadhafi era furios cînd a auzit de atacul de la Viena. Furios că unul din delegaţii săi a fost ucis de Carlos şi furios că am amestecat Libia în această operaţiune, aterizînd la Tripoli.>>

Uitînd de toate acestea, Carlos continua să-i spună senin căpitanului Pollack, pilotul, că vor primi un avion mai mare de la libieni.

În negocierile cu Khalid Jalloud trebuia să facă o echilibristică delicată. Gadhafi a cerut ca toţi ostaticii să fie eliberaţi iar teroriştii să părăsească ţara dar, ca întotdeauna în lumea arabă, problema prestigiului avea o importanţă deosebită. Se presupune că conducătorii revoluţionari sprijină revoluţiile. După ce premierul libian a abordat o varietate de soluţii cu Khalid timp de peste o oră, cei doi, însoţiţi de ministrul libian al petrolului, au urcat în avion. Jalloud i-a salutat cu prietenie pe ostatici. Oprindu-se la Yamani şi Amouzegar, le-a spus: <<Vieţile nu vă mai sînt în pericol>>.

Ajungînd în faţă, s-a aşezat lîngă Carlos şi a început să utilizeze şiretenii negocierilor arabe. <<Da, desigur, puteam să vă dăm un avion mai mare, un Boeing 737, dar acesta se găseşte la aeroportul Tubruq şi, dacă am înţeles bine, vreţi să plecaţi la Bagdad şi pentru acest zbor 737 nu este bun, v-ar trebui un 707 dar, momentan, nu dispunem de el. Oamenii mei încearcă să închirieze un astfel de avion de la o altă societate. Apropo, Carlos, tocmai am aflat că Bagdadul nu-ţi va acorda permisiunea de aterizare>>.

Avionul a plecat în Tunisia unde aeroportul a fost închis şi luminile de aterizare stinse. A fost nevoit să meargă să aterizeze la Alger.

Viaţa lui Yamani şi Amouzegar depindea acum de algerieni. Algerienii ca şi libienii erau parteneri potriviţi de negocieri ai lui Carlos. <<Vom încerca să-ţi găsim un Boeing 707 dar sîntem în mijlocul nopţii. Avem nevoie de timp>>. Obosit la limită, Carlos nu dispunea de timp. Algerienii i-au prezentat o soluţie mult mai atractivă pentru operaţiunea Viena. Ascultîndu-i, Carlos era încîntat de propunerile lor. Şi, acceptîndu-le sugestiile, ultimele rămăşiţe ale idealurilor referitoare la cauza palestiniană, s-au risipit. Cinicii afirmă că fiecare om are un preţ. Nici Carlos nu făcea excepţie.

Preşedintele Algeriei, Houari Boumedienne i-a oferit lui Carlos găzduire în ţara lui. Va fi în siguranţă şi ferit de represiuni. Apoi, preşedintele a plusat. I-a oferit nu numai garanţie prezidenţială privind securitatea lui ci şi bani. Mulţi bani. În loc să-i ucidă pe Yamani şi Amouzegar, de ce să nu ceară răscumpărare? Avem o linie directă cu şahul şi putem vorbi direct şi cu regele Khaled? Cît?

Carlos nu a mai cerut un avion mai mare, în schimb, s-a tocmit ca la piaţă. S-a tocmit bine, cifra convenită a fost de 10 milioane de dolari. De persoană.

Războiul cu Franţa

Ce s-a întîmplat cu spectaculoasele atacuri teroriste ale anilor '70 în numele revoluţiei mondiale? Ce s-a întîmplat cu Carlos? În anii '70, conducătorii mai multor ţări l-au protejat pe Ilici Ramirez Sanchez. Dar valul de teroare, motivat de idealul revoluţionar şi cauza palestiniană s-a atenuat.

În 1982, Carlos a declarat război Franţei. Cauza nu mai era revoluţia ci cererea de eliberare a Magdalenei Kopp, femeia cu care se va căsători mai tîrziu , închisă în Franţa. La 25 februarie, trimite o scrisoare ministrului de interne al Franţei, Gaston Deferre, cerînd eliberarea lui Kopp şi a lui Bruno Breuget, arestat împreună cu ea.

Guvernul francez s-a reunit în şedinţă de urgenţă. S-a pus în mod serios problema eliberării discrete a celor doi dar unul din oamenii lui Deferre s-a împotrivit deciziei ce părea să se concretizeze. El considera că este necesar să se combată terorismul şi că nu trebuie să se facă nici un fel de concesii. Nici un fel de înţelegeri. El a lăsat să "transpire" textul scrisorii lui Carlos Agenţiei France Presse, prevenind orice fel de înţelegere. Odată ameninţarea adusă la cunoştinţa opiniei publice franceze şi internaţionale, guvernul francez a trebuit să renunţe la ideea vreunei înţelegeri. Nu va fi nici un fel de tîrg.

La 29 martie, o lună după ultimatumul lui Carlos, un grup al acestuia a aruncat în aer expresul transeuropean Capitole, ce lega Parisul de Toulon. Trenul, cunoscut drept "trenul Chirac" deoarece era utilizat frecvent de Jacques Chirac, mergea cu pe-

ste 100 km pe oră cînd o bombă a explodat în compartimentul rezervat de obicei lui Chirac. Cinci persoane şi-au pierdut viaţa şi alţi 27 au fost răniţi. Numărul victimelor putea fi mai mare dar, ca o minune, trenul care transporta peste 400 de persoane nu a deraiat după explozia ce a avut loc în primul vagon.

La 3 aprilie un diplomat israelian a fost împuşcat mortal în holul blocului unde se găsea apartamentul său de la Paris. La 16 aprilie o oficialitate de la Ambasada franceză din Liban a fost asasinată împreună cu soţia sa însărcinată, în apartamentul lor din Beirutul de vest. Asasinii şi-au ascuns armele în buchete de flori. Trei zile mai tîrziu Carlos şi-a îndreptat atacul către proprietăţile franceze din Viena. O bombă a explodat în birourile companiei Air France. Simultan, o a doua bombă a explodat la Ambasada franceză de la Viena. La 22 aprilie Carlos a plasat la sediul AFP din Beirut şi apoi, cîteva minute înaintea începerii procesului lui Kopp şi Breuget, a lovit tocmai obiectivul pentru care cei doi au fost iniţial trimişi la Paris.

Acest al doilea atentat, de această dată reuşit, a pornit de la refugiul sigur al venezueleanului, din Ungaria. Christa Frolich, unul din membrii grupului Carlos, folosind un paşaport elveţian fals şi documente falsificate, a închiriat la Budapesta un Opel. A fost adus la casa în care Carlos confecţiona bomba. Plăcile de înmatriculare au fost schimbate, noile plăci arătînd că maşina provenea de la Viena. Apoi Frolich a condus maşina prin toată Europa pînă la destinaţia finală, birourile publicaţiei Al Watan al Rabi din rue Marbeuf, Paris. În momentul în care procurorul s-a sculat să rostească acuzaţiile împotriva lui Kopp şi Breuget, bomba cu întîrziere, plasată anterior acolo de Frolich a explodat. Strada a fost într-o secundă transformată într-una din Beirut. Un trecător (tot o femeie însărcinată) a fost ucis imediat, 60 de persoane au fost rănite.

Nimic din toate acestea nu avea legătură cu lupta palestiniană. O campanie teroristă a fost orchestrată în numele dragostei lui Carlos pentru Magdalena Kopp. O acţiune gratuită. Oamenii mureau, erau răniţi, terorizaţi din cauza dorinţei unui grăsan mititel de a se căsători cu prietena lui. Un fascism din dragoste.

Tribunalul francez i-a condamnat pe Breuget la cinci ani şi pe Kopp la patru ani închisoare pentru posedare şi transport de arme şi explozive. Încercarea de asasinat nu a figurat printre capetele de acuzare, spre norocul lui Breuget care nu a fost în stare să folosească un automat. Iubita lui şi Breuget au fost condamnaţi la sfîrşitul lunii aprilie, dar guvernul francez s-a pregătit pentru un răspuns al lui Carlos. O ameninţare prin telefon - că va arunca în aer expresul ce ducea călatorii pe Riviera franceză în perioada vacanţei de Paşte - a determinat o mobilizare generală: paznici înarmaţi şi experţi în explozive care controlau fiecare tren ce pleca în sud. Cîntărindu-şi opţiunile, Carlos a plecat la Beirut.

La 24 mai, un automobil-capcană aflat în faţa Ambasadei franceze a explodat. 11 persoane au murit şi 27 au fost rănite. A fost primul răspuns al venezueleanului la sentinţa tribunalului de la Paris. Vor mai veni şi altele.

Sfîrşitul lui Carlos

Campania împotriva Franţei a fost o serioasă eroare; sponsorii săi est-europeni au considerat că a mers prea departe şi l-au concediat. A început să se ocupe cu traficul de droguri şi a făcut mai multe călătorii în Columbia unde a colaborat cu cartelul drogurilor.

În aprilie 1984, protectorii est-europeni ai lui Carlos au considerat că acesta şi-a depăşit atribuţiile. Cînd sovieticii au strîns şurubul, Honecker nu a mai putut justifica prezenţa lui Carlos la Berlin cu argumentul că, oferindu-i lui Carlos găzduire, sprijină lupta palestinienilor. Nici Husak în Cehoslovacia şi nici Kadar în Ungaria nu mai puteau face nimic pentru el. Atacurile sale în Franţa, Europa şi Orientul Mijlociu pentru unicul motiv de a obţine eliberarea iubitei lui nu au putut fi considerate de nici o persoană sănătoasă drept parte a luptei palestiniene pentru dreptate socială.

Scurt timp înainte de Paştele 1984, în Germania de Est a avut loc o reuniune la nivel înalt a reprezentanţilor ţărilor est- europene. Au participat numeroase servicii secrete cît şi miniştri. Printre problemele dezbătute a fost cea a grupului Carlos. El nu fusese niciodată numeros, cifra medie fiind de 10. Acesta era nucleul. Pentru unele operaţiuni mai participau sirieni şi libanezi. Cu un număr relativ redus, Carlos, ajutat de Johannes Weinrich, a reuşit să provoace panică unor naţiuni întregi. Aproape de casă, în locurile unde i se oferea găzduire, Carlos îşi făcea simţită prezenţa. Comparîndu- şi observaţiile, serviciile secrete şi-au dat seama că există un clişeu clar. Carlos era foarte mîndru nu numai de puterea grupului pe care-l comanda dar şi de disciplina lui. "Toţi sînt profesionişti", spunea el. Dar nu exista nimic de profesionist în ce priveşte numărul mare de prostituate care roiau în jurul grupului. Fiecare femeie era un risc de securitate, mai ales că, practic, fiecare a fost aleasă de serviciile secrete din ţara respectivă.

Era vorba şi de beţii, de încăierări cu localnicii, trecerea cu autoturismele pe roşu, împuşcături în tavanele hotelurilor, nerespectarea permanentă a promisiunilor cu privire la locul şi momentul aducerii armelor şi explozivelor. Grupul se îmbăta nu numai cu alcool cumpărat pe valută dar şi cu ceea ce considera succese.

Se considerau atotputernici şi invincibili. Începeau să se amestece în politica internă a diferitelor ţări.

Ce e mult strică. Reuniunea a ajuns la o decizie unanimă. Facilităţile ample oferite grupului lui Carlos urmau să fie retrase. Nici un fel de operaţiuni nu vor mai fi proiectate sau lansate din ţările care l-au găzduit pînă acum. Membrilor grupului li s-au retras vizele de intrare. Petrecerea s-a terminat".

(Extrase din cartea "Pînă la capătul pămîntului; vînătoare după şacal", de David Yallop)

Traducere şi adaptare de Eva GALAMBOS

special

SOMALIA

"Nu mai sînt oameni înfometaţi în Somalia. Dacă mai există morţi, atunci ele se datorează bolilor: tuberculoza şi malaria" - declară Cynthia OSTERMANN - de la Organizaţia americană de ajutorare - CARE.

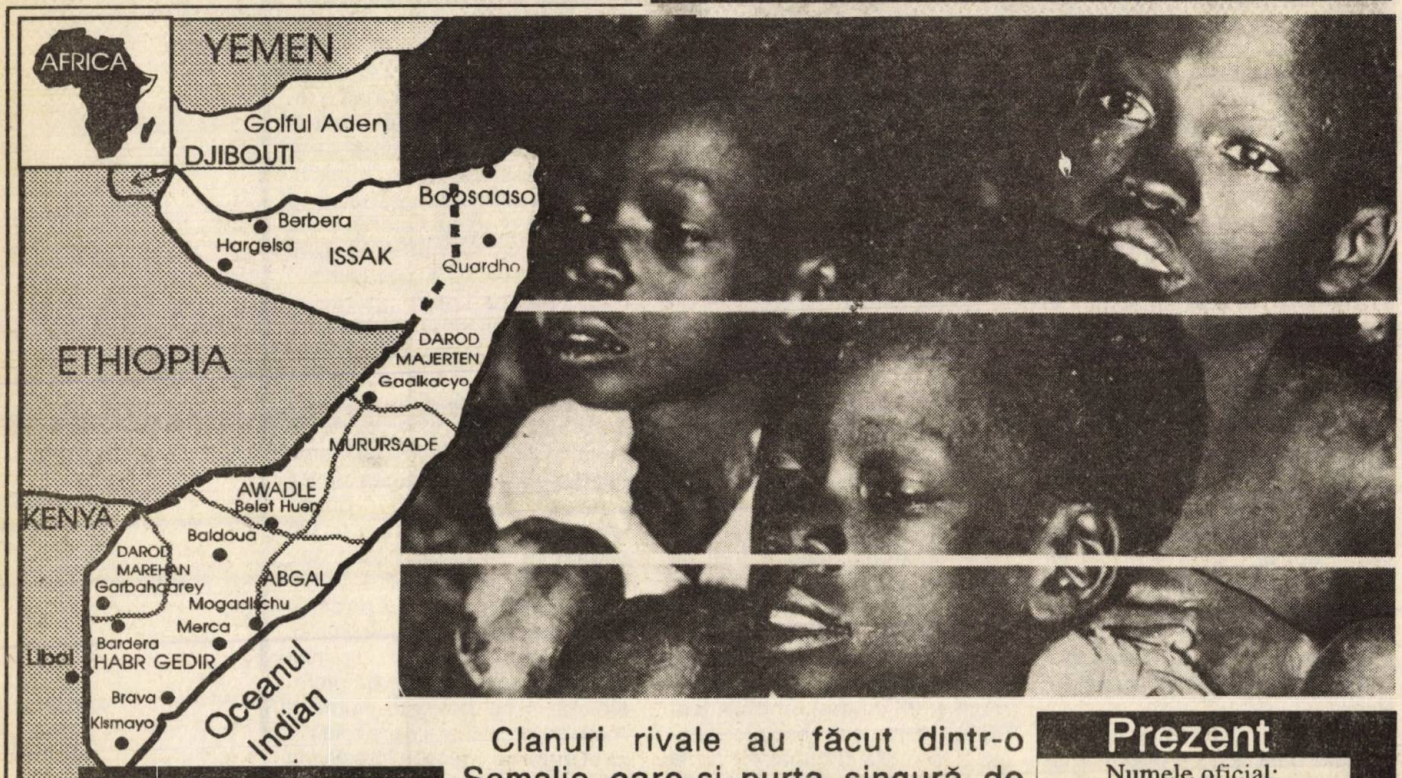

Clanuri rivale au făcut dintr-o Somalie care-şi purta singură de grijă o ţară a ruinelor şi a foametei.

La 9 decembrie 1992, SUA încep operaţiunea "Redarea Speranţei". 25000 de soldaţi americani au venit în ţară. Intervenţia trupelor americane a dus la eliminarea comerţului cu arme în Mogadiscio. O mare parte dintre aceste arme erau din dotarea actualei armate somaleze care le recuperaseră, la rîndul ei, de la gărzile dictatorului Siad Barre. Prin aceasta, străzile din Mogadiscio au devenit liniştite.

După 3 luni, "Crucea Roşie" declară că, pentru populaţia înfometată, situaţia s-a îmbunătăţit simţitor. Multe unităţi americane se îndreaptă acum spre casă.

Pe data de 1 mai, ONU va prelua comanda în acţiunile de ajutorare pentru SOMALIA.

Şefii clanurilor politice

Farah Aidid

Un Habr Gedir, a fost comandantul trupelor dictatorului Siad Barre. Cu armata sa controlează astăzi ţara, la sud de Mogadiscio.

Ali Mahdi

Un Abgal, a fost ales în 1991 preşedinte interimar de către Conferinţa Naţională Somaleză. A fost preşedintele Parlamentului. Lumea afacerilor îl susţine.

Siad Barre

Un Marehan, a ajuns la putere în 1969 printr-un puci militar. El dorea o Somalie mare. Însă a pierdut războiul Ogaden. Clanurile se revoltă. Barre fuge în 1991 în sud.

Prezent

Numele oficial: Republica Democratică Somalia.
Suprafaţa: 637.657 km²
Populaţia: 6,3 milioane loc. (75% nomazi)
Capitala: Mogadiscio
Limba oficială: somali (dar şi araba, engleza, italiana)
Religia: 98% islamism (musulmani-suniţi)
Moneda: 1schiling somalez (So Sh)
Venit net / loc: 250 $

Scurt istoric

1500 î.e.n.	• Somalia este considerată de egipteni "Ţara sfîntă".
Sec. X-XIV	• Din sudul peninsulei arabe, nomazii somali migrează în teritoriul care le poartă astăzi numele.
1884	• Britanicii întemeiază în nord un teritoriu de protecţie.
1889	• La ţărmurile Somaliei se instituie protectoratul italian.
1960	• Teritoriile engleze şi italiene se unesc şi formează Republica Somalia.
1969	• Generalul maior Siad Barre pune mîna pe putere, în Mogadiscio.

Pagină realizată de Marian OPREA şi Odette HANGANU.

moartea umană - ȚIANCALI

Un caz de criminalistică unic în istoria Germaniei

"Kalium cyanatum"

Un comisar de poliție și o pensionară intrau, în dimineața zilei de 15 iunie 1992, în filiala unei case de economii din Frankfurt. Din căsuța poștală nr. 373, femeia de 71 ani a scos o casetă din oțel. În ea se afla o doză albă, din plastic, avînd un dop roșu și o etichetă pe care scria "Kalium cyanatum". În seif se mai aflau notițe de telefon, scrisori, însemnări de mînă iar dedesubt o agendă cu copertă roșie, în care erau notate peste 150 întîlniri din perioada 1988-1992. Hîrtia a reținut scrisul pedant cu care erau notate întîlnirile secrete din gări sau hoteluri uitate de lume, date și nume sub care, deseori, se puteau citi cifre: 3,5 - de exemplu - însemna 3 500 mărci cash sau 2x3, adică 6 000 mărci.

Ceea ce au găsit polițiștii, în acea însorită zi de luni, în clădirea casei de economii de la intersecția străzilor Düsseldorf cu Niddastrasse reprezintă proba hotărîtoare într-un caz de criminalistică unic în istoria Germaniei.

Documentul - de 32 pagini - probează comerțul cu o substanță numită "Kalium cianid". Pulberea este cunoscută sub numele "țiancali". Cianură de potasiu. Indicații de folosire: "La o întrebuințare corectă, moartea este garantată!"

Tineri și vîrstnici, oameni bolnavi sau numai obosiți de viață sînt aprovizionați cu această substanță, de cele mai multe ori, contra unor mari sume de bani. Mereu necunoscut rămîne doar răspunsul la întrebarea: cîți dintre cei care au luat otrava - în numele "morții umane" - și-au dat sfîrșitul în chinuri groaznice? Și cine știe cîți nu vor fi regretat, desigur, cînd era deja prea tîrziu, gestul sinucigaș? Oricum, a fost o afacere care nu s-a desfășurat întotdeauna fără greutăți.

În agenda găsită de polițiști era notat totul: "Numele clientului.../substanța.../calculată la.../așteaptă operația.../mort la data de.../Afacere încheiată". Cîteodată se poate citi remarca : "aprobată de șef" sau "aprobată personal de șef de două ori".

Magda Neie sparge zidul tăcerii

Șeful era Hans Henning Atrott, președintele Societății Germane pentru Moarte Umană (DGHS) care, cu cei 50 000 membri ai săi, încheie afaceri avînd ca obiect "moartea de bunăvoie".

Contabila lui Atrott era Magda Neie, omul său de încredere; ea a organizat pentru DGHS, ani de-a rîndul, acțiuni secrete de "ajutorare" a celor ce doreau să moară. Anul trecut, în luna iunie, Neie s-a hotărît - în ciuda amenințărilor lui Atrott - să devină principala martoră a procesului.

Deocamdată știm că era vorba de bani, de foarte mulți bani. Doar Neie, reprezentanta otrăvirii, a cîștigat din "turnurile țiancali", desfășurate de-a lungul și de-a latul Germaniei, în jur de 500 000 mărci. Și toate aceste acțiuni criminale se făceau în numele iubirii aproapelui!

Tarifele pentru provocarea morții erau variate: prietenii primeau otrava gratis, cazurile sociale costau 1 000 mărci, restul oscila între 1 500 și 4 000 mărci. Mai mult decît atît, dacă tîrgul funcționa deosebit de bine, intra în discuție și posibilitatea unei moșteniri. Într-un caz, de pildă, poliția a aflat de o primitoare a otrăvii foarte îndatoritoare, care a oferit 6 milioane mărci.

În activitatea lor, membrii societății foloseau nume conspirative, de la "Abraham" la "Weiskirchen". Pînă acum au fost descoperite 15 astfel de pseudonime. În negocieri erau folosite și nume codificate: "ac de injecție" sau "procent 100%", am-

Arestarea lui Hans Henning Atrott la Hamburg

Politologul Hans Henning Atrott și ajutoarele sale în provocarea morții "lucrează" de ani de zile sub masca iubirii aproapelui. Abia de curînd s-a descoperit că această fațadă umanitară ascundea o asociație criminală de ucigași cinici, ale cărei metode amintesc de cele folosite de mafia internațională a drogurilor. Ne aflăm așadar - aprecierile sînt unanime - în fața unui caz de criminalistică unic în istoria Germaniei.

Caseta cu "ţiancalii şi Documente

bele avînd aceeaşi semnificaţie "marfa este în curs de livrare".

În cadrul societăţii (DGHS), Atrott avea întotdeauna ultimul cuvînt. El dădea ordinele folosind doar aparatele telefonice de uz intern. Totul se făcea "curat", de o manieră care spulbera orice bănuială.

Acum activitatea DGHS este complet dată peste cap. De la sfîrşitul lui ianuarie 1993, Atrott se afla în stare de arest, iar compania l-a destituit din funcţia de preşedinte.

Jocul cu moartea

Atrott a fost arestat de poliţie în hotelul "Ibis" din Hamburg, dupa ce vînduse unei femei un flacon de otravă pentru suma de 3 000 mărci. A fost un moment decisiv, mai ales că oamenii legii au descoperit, la Mainz, o mapă neagră avînd următorul conţinut: cianură de potasiu, două cartoane cu capsule conţinînd gelatină şi mănuşi de protecţie. Pe 28 ianuarie, la percheziţia locuinţei de vacanţă a lui Atrott, din Kreuzlingen, la Badensée, poliţistii şi procurorii elveţieni au descoperit 30 000 mărci şi 200 grame pulbere albă. O parte a acestei substanţe se afla într-o sticlă cu eticheta "ţiancali-foarte otrăvitor".

Între timp, poliţiştii descoperă cinci femei din Düsseldorf, Mainz, Hannovra, Frankfurt şi Ulm, precum şi un bărbat de 46 ani, din Berlin. Ei trebuiau să transporte substanţa la diferiţi doritori. "Nu este exclus - declară judecătoarea Wilma Resenscheck din Augsburg - ca să mai existe şi alţi curieri".

Într-o miercuri din săptămîna 15-21 februarie a.c. a fost prins un alt emisar: o femeie de 47 ani, din Berlin, care a furnizat substanţa sub ordinul strict al lui Atrott, în cel puţin 10 cazuri. După Neie, această femeie este al doilea martor care sparge zidul tăcerii în această afacere, hotărîndu-se să vorbească în proces. Ea avea un cuvînt hotarîtor şi un fotoliu important în prezidiul DGHS. Era cunoscută sub numele de dr. Judith Claben sau "doctor în psihiatrie şi în seminare de thanatologie". Totul era o crasă înşelăciune. "Doctorita" avea doar cîteva clase primare.

Teama de viaţă lungă

Afacerile mafiei cu "ţiancali" îngreunează discuţia ce se poartă - cu asiduitate şi cu accente deosebit de emoţionale - de ani de zile, asupra următoarei probleme: în ce măsură are dreptul societatea să-i ajute pe cei obosiţi de viaţă să-şi curme zilele?

Teama de medicina fără îndurare, care nu ţine seama de suferinţele pacienţilor, a fost menţionată, cu ani în urmă, de teologul evanghelic Helmut Thielicke, ca o prevenire. "La introducerea tuturor medicamentelor - crede Thielicke există un punct unde presupusul serviciu făcut oamenilor se transformă într-o teroare a umanităţii".

Dar negustorul de moarte Atrott şi ajutoarele sale sînt în afara acestor dezbateri etico-juridice. Ei erau interesaţi în ajutorarea morţii întrucît realizau un profit. Omul din vîrful bandei "ţiancali" este un amestec de Rasputin şi Guru care a înţeles de mulţi ani să îmbrace hainele unui "reformator social german". Cu acest epitet şi-a împodobit, încă din 1990, biografia din Munziger Archiv.

Atrott promitea sănătate şi mîntuire dar, în mod perfid, acest bun psiholog amplifica starea depresivă a clienţilor săi, convingîndu-i că viaţa nu mai are nici un sens şi îi făcea receptivi pentru "marfa" sa: cianura de potasiu.

DGHS - Fabrica morţii

La 7 noiembrie 1980 Atrott înfiinţează, cu ceva mai mult de o duzină de "asociaţi", Deutsche Gesellschaft für Humanes Sterben. Atrott- în calitate de preşedinte şi administrator - a devenit şef cu puteri nelimitate. El era motorul. "Fără el - spune avocatul său Stefen Ufer - DGHS ar fi azi o uniune mică pentru creşterea iepurilor de casă".

Viaţa internă a DGHS avea trăsăturile unei lumi de iluzii şi aspectul unei secte. "Noi ne simţeam ca verigile unui lanţ,care se apucă una de alta - relatau, în septembrie anul trecut, zece colaboratori principali - şi nici unul dintre noi nu se lăsa. Ne consolidam şi ne ajutam reciproc..."

"DGHS - informa Atrott clientela societăţii - este şicanată şi terorizată... S-ar putea ca şi dvs. să fiţi antrenaţi în această acţiune teroristă... În cazul că cineva vă cheamă la telefon, puteţi închide oricînd... oricum, să vă exprimaţi neapărat părerea dvs. asupra inchiziţiei poliţiei..."

Moartea "mîntuitoare" - anunţa Atrott - se făcea numai după o examinare minuţioasă a stării sufleteşti şi a tabloului clinic al clientului ales.

"Maestrul era solicitat nu numai in Rheinland. De circa zece ori a făcut turnee prin republică, pentru ore de conversaţie. Fostul său avocat, Günter Plass, consideră că mai mult decît probabil predarea otrăvii avea loc şi la aceste întîlniri. În

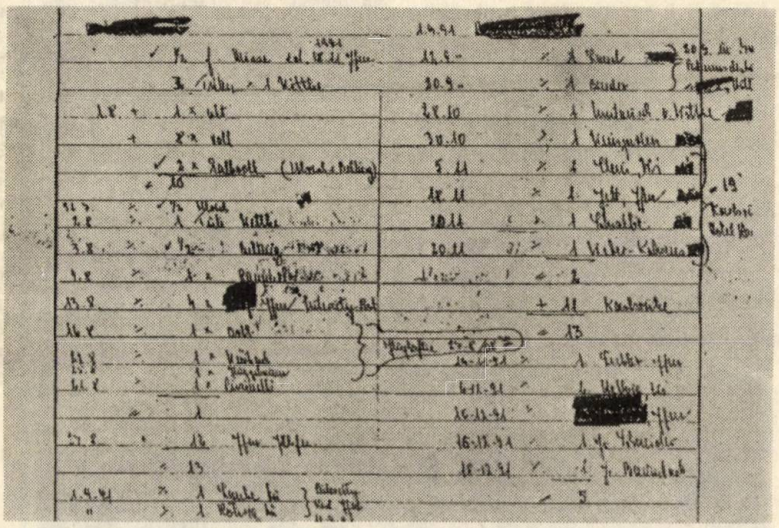

Agenda secretă a lui Atrott, în care consemna livrările

orașele mari erau "servite" maxim 20 persoane la un interval de 15 minute.

Un document zguduitor

Membrul DGHS cu nr. 4723 a fost un westfalian care suferise o congestie cerebrală și, temporar, avea o hemipareză dreaptă. Pentru cîteva mii de mărci și-a cumpărat medicamentul mortal, iar după șapte luni și-a luat viața. Bărbatul îi lăsase soției sale o scrisoare de adio. Îndurerată, văduva lui "4723" scrie centralei DGHS din Augsburg:"... Soțul meu a fost <ajutat> fără să fi cunoscut personal și fără să se cunoască evoluția bolii sale. A avut - după propria sa mărturisire - numai contacte telefonice și scrise cu unii membri ai societății voastre. La dorința sa, i s-au dat <medicamentele> corespunzătoare, expediate simplu, ceea ce în ochii mei este pur și simplu o crimă.

Soțul meu a fost afectat, în urma unei congestii cerebrale, dar printr-un tratament intensiv, cu sprijinul propriei sale voințe și ajutorul plin de afecțiune al familiei, prietenilor și colegilor, acea stare putea fi depășită și ar fi dus, în continuare, o viață demnă, dacă n-ar fi făptuit acest act într-o scurtă fază de depresiune. Fiți convinși că ar fi fost destui generoși și curajoși care să-l ajute pe acest om să-și depășească starea precară..."

O femeie în vîrstă de 47 ani, activistă a organizației evanghelice pentru tineret, căsătorită de 23 de ani, acuza uneori dureri în zona gurii. Medicii au diagnosticat o inflamare a esofagului și stomacului. Se simțea bolnavă și a mers și la neurolog. Apoi la Atrott. La 17 decembrie 1990 a primit legitimația de membru al DGHS; două zile mai tîrziu semnează o așa - zisă dispoziție de moarte voluntară: "O fac în numele dreptului meu de a hotărî singură data morții mele. Sînt membru al DGHS!"

Centralei DGHS i-a scăpat moartea lui "48.548"- fapt ce nu este de mirare, avînd în vedere numărul mare de cazuri. Soțul lui "48.548" a reclamat la poliție: "Din informațiile doctorilor, soția mea era sănătoasă fizic, dar bolnavă psihic" - a declarat el. Era însă prea tîrziu. În numele lăcomiei de profit, soția sa a fost îndemnată să treacă în lumea umbrelor. Și cine știe cîte cazuri ca al ei n-au mai fost?

Apărarea se clatină

Asupra lui Atrott planează doar amenințarea unei pedepse de pînă la cinci ani de pușcărie, pentru infracțiunile de evaziune fiscală și 88 încălcări ale legii manipulării chimicalelor! Dar linia sa de apărare se sfarmă de la o zi la alta. Timp îndelungat el a mințit că nu a încasat niciodată bani pentru cianura de potasiu. Se apără prin replica: "Membrii GDHS pot să moară cum vor ei. Pe mine nu m-a interesat niciodată cît costă un astfel de lucru" - spunea el anchetatorilor.

Unii dintre colaboratorii săi au făcut însă alte depoziții. Recent, o emisară a morții a mărturisit la poliție că a furnizat cianură de potasiu în valoare de 39.000 mărci. Afacerea fusese încheiată în vara precedentă. Atrott i-a trimis cu poșta 6 capsule de cianură, primind confirmare telefonică.

Depoziții au mai depus și două prietene care - de frica orbirii - au plătit 16.000 mărci pentru otravă; o pereche din Dortmund și-a dat toată agoniseala pentru țiancali: 18.000 mărci, iar o femeie din Bonn, suspectă de tumoare, a plătit 5.000 mărci. "Ce mă fac cu Dackel-ul meu?" - se întreba ea, îngrijorată.

Emisara lui Atrott a vrut doar într-un singur caz să refuze predarea otrăvii unei "beneficiare" de 24 de ani. Clienta era obosită de viață și, contrar promisiunii, la întîlnirea noastră de la cafenea nu o adusese și pe mama ei..."

Chiar și principalul martor, Magda Neie, îl acuză de lăcomie pe fostul ei șef. Operațiunile contabile dovedesc aceasta din plin.

Indiciile sînt impresionante. Diverse persoane care au procurat cianură de potasiu i-au plătit-o lui Atrott la un preț mediu de 3.000 mărci. "Atrott mi-a spus opt sau nouă reguli și modul în care se poate lua otrava" - a spus un membru al DGHS din Kempten.

Verificările bancare pot mărturisi, afirmă apărătorul lui Atrott, Ufer, că o parte însemnată a cazurilor revin și în contul "asistenților" care, din aproape în aproape, au trecut la efectuarea de afaceri pe cont propriu.

Morții acuză

O experiență tragică a trebuit să îndure, în iulie 1991, soția unui inginer grav bolnav de cancer. După ce a luat capsulele ucigașe, ea a crezut că soțul său va aluneca lin "dincolo" și s-a așezat lîngă el, în patul de suferință. Dar, în locul unei adormiri liniștite, muribundul era scuturat de crampele sufocării. El și-a înfipt degetele în coapsa soției sale încît aceasta a reușit cu mare greutate să se elibereze din strînsoare.

Profesorul medic Eisenmenger, la solicitarea procuraturii, a trebuit să lucreze la un caz deosebit de dramatic. Pe masa lui de disecție zăcea Bärbel, o fetiță de 13 ani; i se constatase moartea pricinuită de cianura de potasiu.

Bärbel suferea de leucemie. Medicul curant era convins că fata poate fi vindecată, dar mama, cuprinsă de amăgirile disperării, nu împărtășea optimismul medicului. Ea a dat fetei în noiembrie 1986 cianură de potasiu. La solicitarea procuraturii Landgericht München s-a considerat că mama - pe atunci în vîrstă de 47 de ani - era iresponsabilă, astfel încît s-a dispus internarea ei într-un ospiciu. Nu s-a putut dovedi că otrava provine de la Atrott.

În acest caz el se poate dezvinovăți. Dar nu și împotriva contabilității exacte a doamnei Neie, care a notat, cu pedanterie, sutele de crime organizate de Atrott în numele "dreptului de a muri liber și uman".

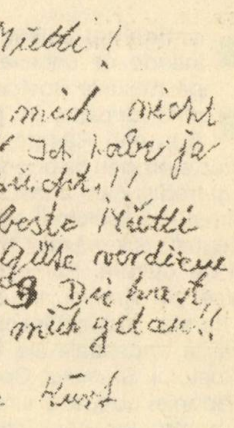

Scrisoare de la un client al DGHS

Pilula de țiancali (fotografie a poliției)

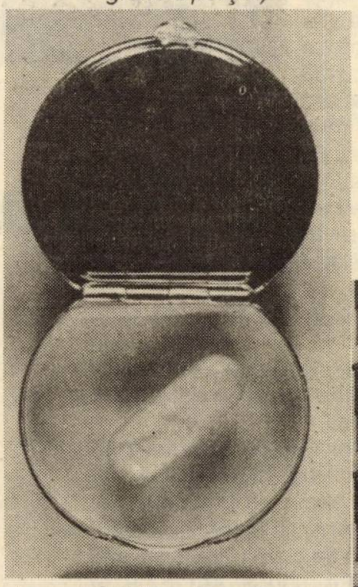

Sediul DGHS din Augsburg

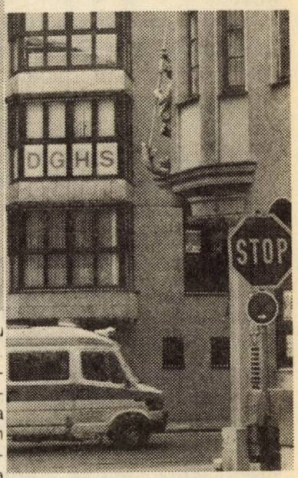

Traducere și adaptare Victor M.IONESCU
(Der Spiegel 8/1993)

Reportaj pe glob

THAILANDA

CAPTIV în "Ţara Libertăţii"

Continentul asiatic se întinde de undeva de pe malurile Bosforului pînă departe, în Ţara Soarelui Răsare. Un amestec eterogen de popoare, limbi şi tradiţii care a fascinat, dintotdeauna, călătorii temerari, negustorii îndrăzneţi şi oamenii de cultură. Pămînturile islamice ale Arabiei, Ierusalimul, Persia, Indiile Orientale, civilizaţiile ancestrale ale Chinei, Tibetului, Siamului, Coreei sau Japoniei au fost şi sînt un miraj pentru locuitorii întregii planete. Astăzi, nu îţi mai trebuie decît o pacienţă de 10-12 ore, într-un avion confortabil, pentru a reface, să zicem, Drumul Mătăsii. Cu gîndul la Marco Polo, descoperi aceeaşi lume a miracolelor, o realitate şocantă prin dimensiunile ei.

Scriu aceste rînduri pentru acei mulţi dintre dv care nu au posibilităţi să călătorească şi cer iertare acelora care spusele mele li se vor părea banale. Din păcate, ţara noastră, după ce zeci de ani la rînd a stat încuiată pe dinăuntru, se află acum încuiată pe dinafară. Mai mult decît atît, cu cît te depărtezi de Bucureşti spre metropolele lumii, îţi dai seama cum devii tot mai necunoscut, un individ rătăcit într-o lume care călătoreşte inimaginabil de mult. Pe aeroporturi, în mulţimile de albi, galbeni sau negri este un adevărat miracol să mai întîlneşti vreun compatriot. Nu avem bani şi nu avem motive să călătorim, iar de multe ori ne trezim în postura de oaspeţi nepoftiţi sau nedoriţi.

Nu am avut ocazia şi nici preferinţele mele nu s-au îndreptat să fac pe "turistul" la Istanbul. Adică să încep să văd Asia de acolo de unde era mai aproape şi mai uşor de ajuns. Şi unde aş fi avut şanse nenumărate, fără să fie ceva paradoxal, să-i întîlnesc pe români. Şi pe romînce. Am ajuns, în schimb, în partea cealaltă, în Extremul Orient. Iar experienţa a fost unică.

Cred că nu trebuie să mai conving pe cineva că aeroportul este cartea de vizită a unei ţări. Sau, mă rog, una din ele, dar dintre cele mai relevante. În pragul iernii care se apropia de România, am plecat. Nu ca să fug de frigurile ei, ci ca să ajung mai aproape de răsăritul soarelui. M-am oprit în drumul meu pe mai multe aeroporturi internaţionale.

Prima escală, fireşte europeană, a fost la Zürich. Să te încurci în tranzit? Imposibil, sistemul de informaţii este perfect. Nu spun cum ar trebui să fii ca să nu ajungi acolo unde ai de ajuns. Mă aşteptam să-l găsesc aşa, rigoare nemţească dublată de rafinament franţuzesc. Era totuşi ceva cunoscut, obişnuit, european.

Se pare că rigoarea şi rafinamentul sînt internaţionale, ca şi aeroporturile. Le-am regăsit la Bangkok, placa turnantă spre toate destinaţiile din Asia de Sud-Est şi Pacific. Bănuiam că aici lucrurile se vor schimba, că vor fi altfel, deşi nu-mi închipuiam cum. Trebuia să aştept 12 ore şi nu mă gîndeam decît că aş avea timp suficient să văd templele şi orhideele capitalei thailandeze. Afară era vară, cu aer foarte umed şi 32 de grade, aşa că am încercat să-mi înghesui cît mai multe haine în geanta de mînă. Grăbit, am dat să ies din uriaşul aeroport, dar am fost respins la controlul paşaportului. Nu aveam viză. Deşi nervos, am putut să remarc cît de civilizat se stătea la coadă, la cîţiva metri în urma celui care îşi rezolva problemele cu funcţionarul de la ghişeu. Curiozitate locală mi-am zis, dar aveam să aflu că nu era vorba decît de discreţie şi bun simţ, doar două din multele calităţi ale thailandezilor. Sute de turişti veseli, sosiţi pentru a-şi petrece vacanţa în faimoasele staţiuni Pattaya şi Rayong Phuket sau pentru a face călătorii la monumentele de arhitectură de la Sukhothai şi Ayudhaya, respectau scrupulos această regulă de politeţe.

Am încercat să-mi iau ştampila "eliberatoare", pentru că numai Dumnezeu ştia cînd aveam să mai ajung la Bangkok. Eram dispus să plătesc oricît pentru viză şi pentru vara tropicală de dincolo de geamuri. Dar, fatalitate, paşaportul meu, pe care încă scria Republica Socialistă România, nu inspira prea multă încredere. M-am transformat într-un demagog, apoi într-o victimă, invocînd libertatea presei şi drepturile omului. Funcţionarii, foarte amabili şi curtenitori ca orice alt thailandez, rămîneau însă de neclintit. Am încercat să zgîndăr orgoliile personale şi sentimentele naţionale ale tuturor şefilor din aeroport, inclusiv pe ale celui cu probleme de imigrare(!). Nu ei, ci computerul spunea nu şi basta. Între timp, vreo sută de metişi, sosiţi cu un zbor din Vanuatu, au trecut pe lîngă mine, ieşind din aeroport ca dintr-o staţie de metrou. Cred că vă imaginaţi gîndurile mele uitîndu-mă la neînduplecaţii poliţişti din zona de frontieră şi la paşaportul meu . De serviciu.

Mă simţeam, pur şi simplu, captiv, sechestrat,parcă în mod cinic, între pereţii de sticlă. Dincolo de aceştia era o forfotă îngrozitoare de oameni, bagaje şi automobile. Zeci de ricşe, numite acum de localnici "tuk-tuk" pentru că le-au pus motor, taximetre şi autobuze îşi părăseau peticul de umbră de sub palmieri şi plecau spre Bangkok. Adică acolo unde voiam să ajung şi eu.

După două, trei ore de tentative nereuşite de "evadare", oboseala se făcea deja simţită şi începeam să mă obişnuiesc cu ideea. Ca orice captiv, am început să descopăr lucrurile interesante din jur. Abia din acel moment aveam să-mi dau seama de adevăratele dimensiuni ale Aeroportului Internaţional Don Muang. Ghişee pentru informare şi operare, puncte de control, săli de aşteptare separate pentru fumători şi nefumători, restaurante, trotuare şi scări rulante, loje şi cluburi pentru cei cu bilete scumpe, poştă, farmacie, bănci, dormitoare, florării, toalete, magazine cu suveniruri şi fără taxe vamale se întindeau pe spaţii imense şi pe mai multe etaje. Operele de artă cam abstracte de la Zürich lipseau aici, dar existau ordinea, liniştea, amabilitatea şi curăţenia desăvîrşite. Prăbuşit într-un scaun, urmăream pe un monitor destinaţiile zborurilor din următoarele ore şi fugeam cu gîndul prin capitalele cu nume exotice din regiune: Kuala Lumpur, Singapore, Manila, Taipei, Rangoon, Hong Kong, Phnom Penh, Saigon, la care în paranteză scria Ho Chi Minh (!). Seulul care mă interesa pe mine nu apăruse încă. Mai aveam multe ore de aşteptat. Afară, avioanele decolau la intervale de 40 de secunde, un minut cel mult. Citisem undeva că aeroportul se va extinde substanţial pentru ca Bangkokul să-şi menţină poziţia sa de oraş de tranzit. Este o afacere cu mari profituri, dar ce s-ar putea mai mult decît atît?

După puţin repaus, neastîmpărul mă duce spre arcada comercială. Ce se vindea? Orice, produse cu marcă cunoscută, dar mai ales mătase thailandeză, fructe de care n-am auzit sau pe care nu le-am văzut niciodată şi orhidee în culori şi aranjamente feerice. Aşa ceva ar fi greu de descris. Fără să vreau, mi-am adus aminte fel de fel de poveşti despre paradisul numit Bangkok pentru toţi cei care iubesc cumpărăturile şi distracţia. S-a înserat şi s-au aprins luminile. Parcă era mai frumos şi înăuntru, dar şi afară. Nu mi-a scăpat nimic din aeroport, dar simţeam că mă învîrt fără rost şi mă învinge oboseala. La un moment dat, răsfoiam paginile unei cărţi şi aflu că "thai" în limba maternă înseamnă "liber", deci, în mod logic, Thailanda ar trebui să însemne "Ţara Libertăţii". Am preferat instantaneu denumirea de "Ţara Surîsului", înscrisă pe pliantele turistice, parafrazînd numele acelei celebre opere care şi-a fixat acţiunea şi personajele pe acele tărîmuri fără egal. Dar informaţia se confirma şi îmi făcea captivitatea dintr-o dată mai grea. Să-şi fi păstrat numele istoric de Siam, cum era cunoscută ţara pînă la al doilea război mondial. Dar mîndrul popor "thai" a preferat să-i spună, din 1949, Prathet Thai (denumirea oficială a Thailandei), deoarece este singurul pămînt necolonizat de o putere străină din Indochina. Lovitura de stat din 1932 a transformat regimul într-o monarhie constituţională. Prea preocupaţi de lupta pentru putere, militarii i-au lăsat pe economişti să lucreze, astfel că Thailanda se prezintă astăzi ca una din cele mai dinamice şi flexibile ţări ale regiunii, cu o economie lansată cu succes în competiţia mondială. Aeroportul şi oamenii care se perindau pe acolo puteau fi un argument.

Orele scurse au adus nu numai oboseala, dar şi foamea. Hamburger-ii şi Coca-Cola de la snack-bar nu m-au inspirat deloc - le puteam găsi oriunde, chiar şi la mine acasă-, aşa că am încercat un restaurant cu specific. Manierat şi respectuos, personalul te întîmpina cu tradiţionalul salut "Sawasdee". Neştiind ce să comand, am rugat chelnerul să-mi facă un meniu după preferinţele sale. Ca oriunde în Orientul Îndepărtat, orezul a fost de bază. Alături am primit gaeng chud (supă), peşte prăjit, yam (salată) şi namprik (sos condimentat). "Tom Yam Kung", o mîncare picantă de creveţi, era felul preferat al străinilor care cunoşteau delicioasa bucătărie thailandeză. Toate aceste bunătăţi au fost aşezate în mijloc, pentru că obiceiul local te obliga să împarţi mîncarea cu cei de la masă. Spre deosebire de egoismul şi individualismul nostru, european.

Prea tîrziu am aflat că cei de la ambasada României din Bangkok ar fi putut să mă "elibereze" din "menajeria de sticlă". Şi nu mă gîndesc la nimic răutăcios cînd scriu "menajeria", ci doar la acea lume pestriţă, alergînd între două avioane. Oricare dintre cei cîţiva români de acolo ar fi fost fericit să-şi întîlnească un compatriot, cu care să viziteze magnificele temple ale lui Buda şi să cumpere superbe orhidee. Ca să păstrez, totuşi, o amintire, mi-am luat două seturi de cărţi poştale. Poate nega cineva că am fost şi am văzut Thailanda?

Cristian MOANŢĂ

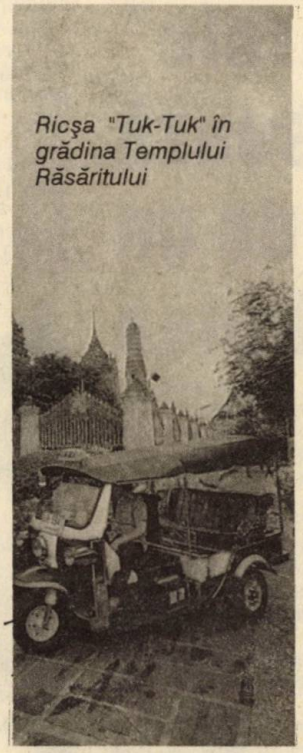

Ricşa "Tuk-Tuk" în grădina Templului Răsăritului

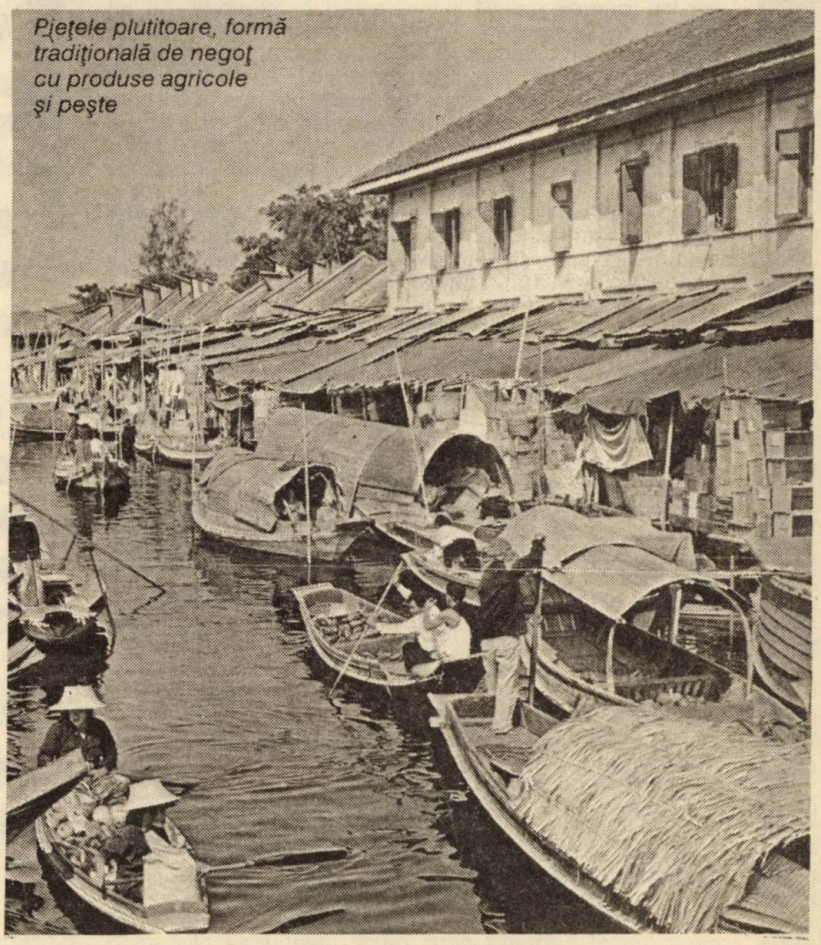

Pieţele plutitoare, formă tradiţională de negoţ cu produse agricole şi peşte

Trei "duhuri rele" dezamorsează spaima de un al patrulea

Referitor la viitorul energiei nucleare, un specialist german în materie, frecvent participant la dezbaterile ce au loc pe această temă în forurile competente, şi anume dl Jochen Holzer, directorul reputatei societăţi pe acţiuni "Bayernwerk", avansa, recurgînd la un joc de cuvinte, o aserţiune peremptorie pentru palierul de civilizaţie pe care se situează societatea contemporană: "Ea (energia nucleară) nu este totul, dar, fără ea, totul nu este nimic".

Energia atomică părea a fi fost "îmblînzită", pusă sub control. A mai trebuit să treacă un număr de ani pentru ca anumite îndoieli să se transpună în serioase neliniştişi, apoi, în frică. Accidentele ce au avut loc la numeroşi reactori nucleari, culminînd cu cel de anvergură catastrofală de la Cernobîl, au arătat că stăpînirea puterii atomului are încă limite deloc neglijabile.

Să ne reamintim. Reactorul de la Windscale, din Anglia, a fost izolat într-o carcasă de beton. Aici, în 1957, au luat foc trei tone de uraniu, şi încă astăzi, în interiorul său, se află 20 de tone de combustibil nuclear transformat în magmă. A venit, apoi, anul 1979. La reactorul de la Harrisburg, din SUA, situat pe Susquehanna River, s-au topit 70 procente din "miezul" său. Pînă în anii '90, muncitorii care înlăturau structurile metalice avariate erau obligaţi să schimbe, la fiecare jumătate de oră, mănuşile de protecţie împotriva iradierii. S-a întîmplat, apoi, tragicul accident de la Cernobîl, din Ucraina. În 1986, o explozie înspăimîntătoare a distrus cupola grea ce izola de exterior reactorul nuclear, aruncînd bucăţi ale acesteia la o înălţime de un kilometru şi jumătate. Urmările cauzate de norul radioactiv, numărul victimelor - se cunosc.

A intervenit, drept urmare, teama că astfel de avarii, avînd consecinţe imprevizibile, ca amploare, ("reactorii producători de energie nucleară nu sînt mai puţin primejdioşi ca arma atomică" - aprecia consilierul lui Elţîn pentru problemele mediului înconjurător, A. Iablokov), s-ar putea să mai aibă loc. În Austria, Italia, Olanda, SUA, Spania, Suedia şi Elveţia nu s-au mai aprobat noi construcţii destinate centralelor nucleare. Şi în Germania abordările, în acest sens, au suferit modificări. Presiunea marilor demonstraţii ale ecologiştilor au avut cîştig de cauză. Cu atît mai mult, cu cît, dincolo de problema reactorilor în sine, rămîne, practic, nerezolvată cea a deşeurilor radioactive provenite de la aceştia. Pentru depozitarea reziduurilor produse din activitatea celor 424 de centrale nucleare din lume, nu există pînă în prezent decît patru bunkere subterane adecvate: Forsmark, în Suedia, Olkiluoto, în Finlanda, La Manche şi Soulaines, în Franţa. Grota folosită în acest scop, din landul german Sachsen-Anhalt, dispune de o autorizaţie provizorie, doar pînă în anul 2 000. Ce se va întîmpla însă, cu cele 200 000 tone de deşeuri radioactive pe care le vor produce pînă la sfîrşitul secolului reactorii nucleari? Nu există, încă, un răspuns.

Totuşi, se pare că industria energiei atomului va consemna un reviriment, aflîndu-şi piaţe de desfacere în ţările foste sub regim comunist. Aici se află amplasate 64 de reactori, din care, potrivit opiniei unor specialişti, nici unul nu întruneşte standardele de siguranţă cerute în Vest. 32 din aceştia ar putea fi, probabil, aduşi "din mers" la nivelul cerut, restul trebuind opriţi pentru înlocuirea blocurilor.

Costurile pentru această operaţiune de anvergură s-ar ridica, după unele evaluări, la peste 30 miliarde dolari, pe care va trebui să-i investească Occidentul, deoarece atît ţări mari, ca Rusia şi Ucraina, dar mai ales statele mai mici, precum Bulgaria, Cehia, Slovacia, nu le pot aloca din surse proprii. În ţările răsăritene, spaima de catastrofă este învinsă de o altă teamă, accea a posibilităţii ca, renunţînd la reactori, să se vadă în imposibilitate de a asigura energia chiar pentru consumatorii casnici. De accea, ele vor continua să construiască reactori. Spre exemplu, numai în Rusia se prevede ca, pînă în 2010, să fie puse în funcţiune alte 23 centrale nucleare, în pofida faptului că, doar în anul trecut, în reactorii existenţi au fost semnalate 205 avarii.

Industria atomului

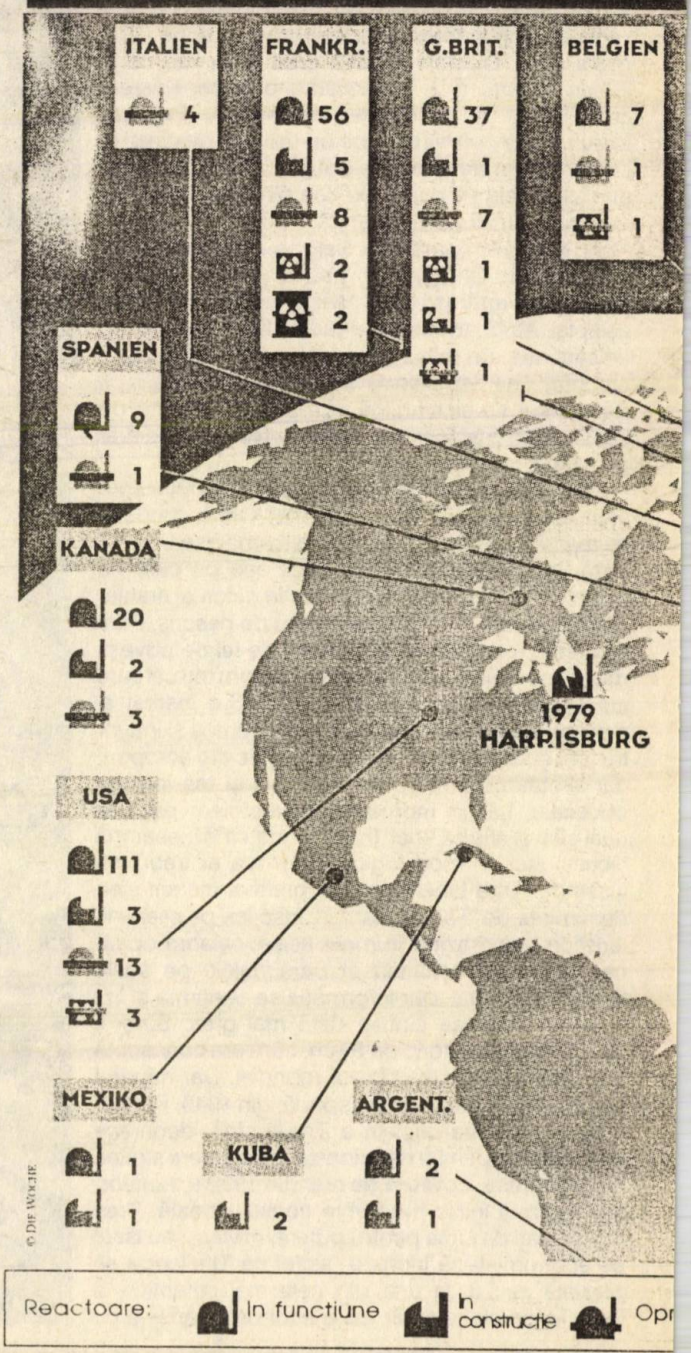

Industria atomului va profita, însă, şi de un alt "duh rău" ce bîntuie lumea: în prezent, 5,5 miliarde de oameni concură la infestarea atmosferei cu 24 miliarde tone de bioxid de carbon, iar odată cu dublarea populaţiei, scontată pentru mijlocul secolului 21, această cantitate va creşte în progresie geometrică, în cazul în care se va consuma energie din sursele tradiţionale (cărbune, petrol). Este limpede că stratul protector de ozon va fi fundamental afectat, ameninţarea fenomenului de seră devenind mai mult decît palpabilă. Folosirea pe scară largă a energiei nucleare, dar în corelaţie cu noi măsuri şi soluţii de protecţie, va putea evita această ameninţare.

De asemenea, revirimentul industriei atomului este văzut şi prin prisma voinţei de dezvoltare accelerată a unor state din Orientul Îndepărtat, aceasta vădindu-se, aici, mai puternică decît frica de accidentele posibile în funcţionarea reactorilor sau decît dorinţa de economisire a energiei. Indonezia intenţionează, spre exemplu, să înceapă în 1995 construirea primei sale centrale nucleare, iar Thailanda, Malayezia şi Filipine - la începutul noului secol. Taiwanul doreşte să ridice un reactor de cercetări nucleare, în China şi Coreea de Sud se promovează o politică de construire a mai multor centrale nucleare. Toate aceste state îşi văd doar astfel şansa de a intra în clubul naţiunilor puternic industrializate. Japonia , cel mai redutabil concurent al lor în zonă, mizează, ca nici o altă ţară din lume, pe energia nucleară.

Trei "duhuri rele", cum le numea o publicaţie germană - respectiv teama de a nu rămîne fără energie, ameninţarea efectului de seră şi frica de stagnare în dezvoltare - alungă pe cel de-al patrulea - spaima de catastrofe cum a fost cea de la Cernobîl. Revirimentul industriei atomului va conduce şi la noi abordări tehnice şi tehnologice pentru a nu trăi pe mai departe sub semnul acestei spaime? Să sperăm. Poate vom vorbi atunci şi despre "duhul cel bun".

Vasile CRIŞU

sperã într-un reviriment

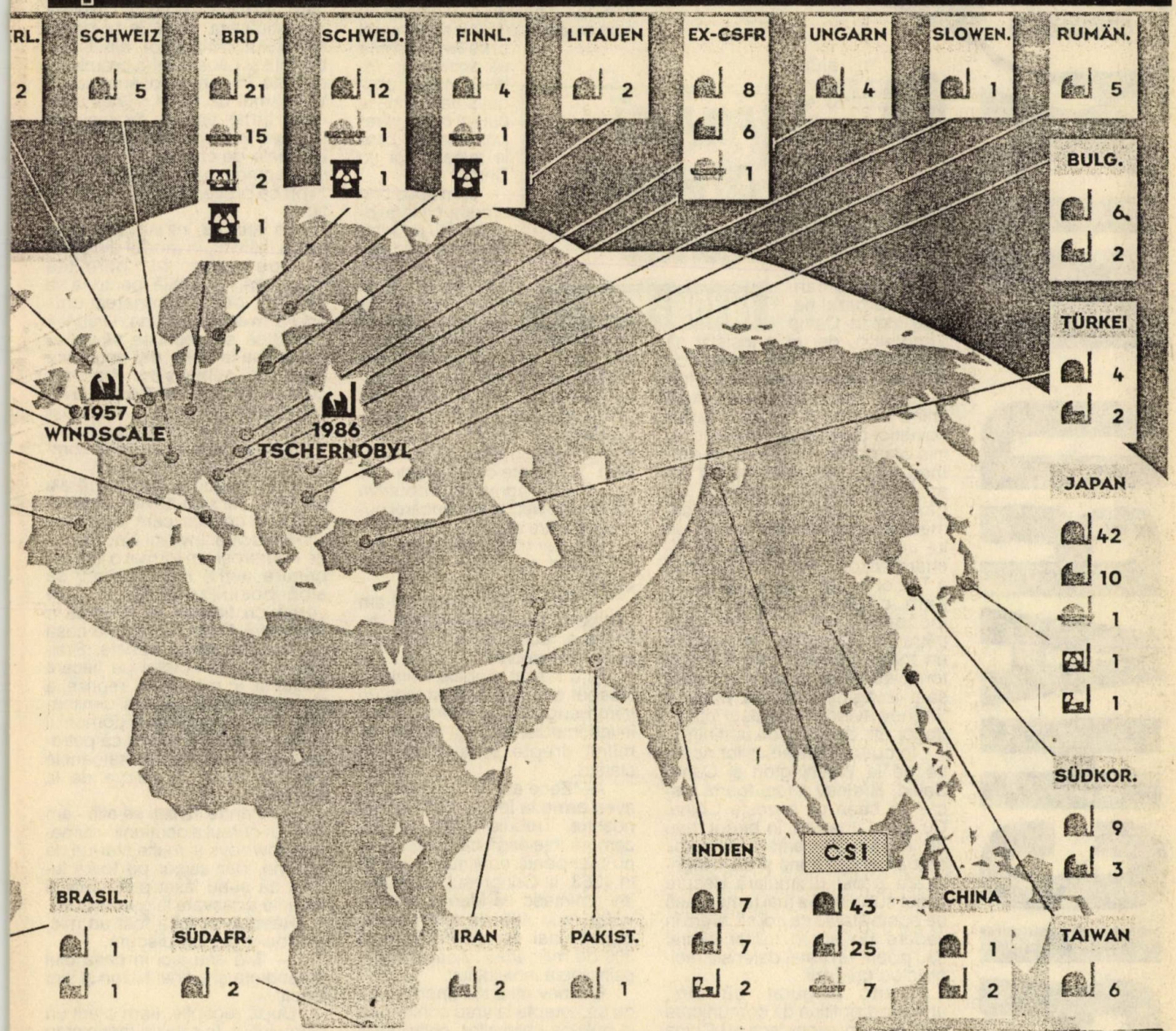

Sursa: Agentia Internationala pentru Energia Atomica (AIEA), Greenpeace

RICHARD NIXON Memorii 2

POLITICĂ CU MOTIVE FLORALE

NIXON - MEMORII

Am ajuns aşadar, într-o superbă seară de vară, la San Clemente. L-am plimbat pe Brejnev cu maşina mea de golf. I-am propus să locuiască în marea casă a comandantului bazei navale de la Camp Pendleton, dar el a insistat să rămînă cu noi. Casa noastră de la San Clemente este foarte frumoasă, dar este totuşi mică ţinînd cont de obiceiurile liderilor sovietici care dispun de Datcii şi vile ale nobilimii ruse de pe vremea ţarilor. De altfel, ea nu era aranjată pentru primirea de oaspeţi oficiali. Singurele camere neocupate erau acelea ale lui Julie şi Tricia (fiicele lui Richard Nixon - n.tr.). Cum aceea a Triciei a fost recent retapisată, l-am cazat aici pe Brejnev. Încăperea are circa 20 metri pătraţi iar Tricia a ales un tapet cu un foarte frumos motiv floral în ton bleu. Este desigur amuzant să-ţi imaginezi un urs precum Brejnev avîndu-şi sălaşul într-un decor atît de intim, de feminin...

În cursul conversaţiilor noastre de la Washington şi Camp David, Brejnev a fost foarte discret în ceea ce priveşte China. Cu toate acestea, în biroul meu de la San Clemente mi-a vorbit cîteva minute bune şi cu o îngrijorare prost disimulată despre acest subiect. Se mai temea încă de posibilitatea ca noi să avem în vedere un acord militar secret sau poate un tratat defensiv reciproc cu chinezii.

L-am asigurat că noi, urmărind politica de comunicare cu China, nu vom face cu China sau cu Japonia nici un fel de aranjament care să nu fie în conformitate cu spiritul acordului asupra prevenirii unui război nuclear pe care tocmai îl semnasem la Washington. Ştiam că nu asta aştepta de la mine dar nu-mi puteam permite să accept, în relaţiile mele, obligaţia de a-l ţine la curent cu toate raporturile pe care le aveam noi cu China.

I-am spus prin urmare că îngrijorarea lui referitor la chinezi era nejustificată. M-a întrebat de ce şi i-am răspuns că această judecată nu se întemeia pe conversaţiile pe care le- am avut cu liderii chinezi, ci pe realitatea puterii militare care era atunci China. Mă gîndeam că le vor trebui chinezilor minimum 20 de ani pentru a putea dobîndi mijloacele necesare suficiente ca să-şi permită riscul unei agresiuni împotriva Uniunii Sovietice sau oricărei puteri nucleare majore.

Brejnev mi-a spus că nu era de acord cu mine în acest punct.

— "În cîţi ani credeţi - l-am întrebat - că, după părerea dv. China ar putea deveni o putere nucleară majoră?"

Şi-a ridicat ambele mîini. La început am crezut că va face un semn sugerînd ignoranţa, dar a întins imediat degetul arătător al mîinii drepte spre mine, declarînd.

— "Zece ani. În zece ani vor avea arme la fel de bune ca ale noastre. Trebuie odată să-l facem să înţeleagă că treaba asta nu mai poate continua la infinit. În 1963, la Congresul partidului, îmi amintesc că Mao a afirmat: <Vor muri 400 de milioane de chinezi, dar vor rămîne în viaţă 300 de milioane>. Aceasta este psihologia individului".

Brejnev mi-a dat impresia că nu se aştepta la vreo schimbare în politica chinezilor, chiar după moartea lui Mao; era sigur că echipa politică următoare va avea aceeaşi cale agresivă, din instinct.

Am dirijat conversaţia asupra Cambodgiei, un subiect pe care l- am abordat deseori în cursul discuţiilor noastre. Am subliniat faptul că reluarea activităţii militare a Vietnamului de Nord constituie o gravă ameninţare pentru pacea mondială. "Dacă aceasta continuă - i-am spus lui Brejnev - reacţia multor oameni din această ţară va fi convingerea că numai armele sovietice au făcut-o posibilă". Brejnev s-a agitat în fotoliul lui şi a negat cu hotărîre că nici un fel de echipament militar sovietic nou nu a intrat în Vietnam. A mai adăugat că Uniunea Sovietică era 100% în favoarea sfîrşitului ostilităţilor din Cambodgia şi Laos şi mi-a promis să discute într-un mod energic cu Vietnamul de Nord. Referitor la noile arme apărute în regiune, Brejnev era convins că au fost furnizate de chinezi care au mai şi răspîndit pe deasupra falsul zvon că proveneau de la sovietici.

La sfîrşitul întrevederii Brejnev a insistat, în modul diplomatic pe care i-l permitea îngrijorarea-i vizibilă, pentru a ne deturna de la semnarea unui acord militar cu China. Uniunea Sovietică se abţinuse să ridice problema în 1972, dar acum era îngrijorată pentru viitor. A afirmat cu tărie că Uniunea Sovietică nu intenţiona să atace China. Dar dacă China ar încheia un acord cu Statele Unite "aceasta ar complica indubitabil problema".

De la rigorile ideologice ale diferendului sino-sovietic am trecut la un cocktail care a avut loc lîngă piscină. Invitaţii fiind destul de numeroşi am format o linie de primire astfel încît Brejnev să aibă posibilitatea să stea de vorbă cu fiecare. În timp ce o orchestră făcea să răsune casa de muzică alertă, ritmată, Brejnev a salutat cordial pe fiecare invitat şi, în mai multe reprize, a făcut dovada vastelor şi uimitoarelor sale cunoştinţe în domeniul filmelor vechi. Probabil că petrecea multă vreme în saloanele particulare de proiecţie de la Kremlin.

— "Printre invitaţi se află - am rostit în cursul alocuţiunii - numeroşi cowboys şi multe star-uri de cinema, dar asigur pe toată lumea că şi-au lăsat pistoalele şi tocurile adecvate la garderobă".

Răspunsul lui a fost un mic, dar foarte amabil discurs.

— "Mă aflu aici în casa dlui preşedinte şi a dnei Nixon şi sînt fericit".

După recepţie, i-am oferit un dineu intim. În sala de mese erau numai zece locuri, iar ceremonialul l-am exclus pentru ca

oaspetele să se simtă în largul lui. Era de altfel primul musafir străin care a locuit în casa noastră; a dormit în camera Triciei, în timp ce Dobrînin şi Gromîko ocupau mica casă de oaspeţi unde obişnuiau să tragă David şi Julie (ginerele şi fiica lui R. Nixon - n.tr.) atunci cînd veneau să ne vadă.

— "Vedeţi, d-le Secretar General, aceasta nu este o casă mare. Aici gîndurile noastre sînt deturnate de la treburile publice pentru a se îndrepta spre familiile noastre şi către toţi acei pe care îi iubim. Vreau ca copiii noştri să crească într-o lume paşnică şi sînt convins că şi dv. doriţi acelaşi lucru pentru copiii şi nepoţii dv. Întrevederea noastră de anul trecut şi aceea de anul acesta au contribuit din plin la atingerea acestui scop. Nu doresc decît un singur lucru: ca ruşii şi americanii generaţiilor viitoare să se poată întîlni, sub aceleaşi auspicii şi în aceeaşi manieră ca noi acum, în calitate de prieteni, avînd unii pentru ceilalţi sentimente sincere de afecţiune, nu numai în cadrul reuniunilor oficiale determinate de necesitatea de a regla posibilele diferende care s-ar putea ivi între ţările şi popoarele noastre. De aceea ridic acum paharul nu numai în sănătatea dv. şi a celorlalţi invitaţi ci şi în sănătatea dnei Brejnev, a copiilor voştri şi ai noştri şi ai tuturor copiilor din lume, care, cu siguranţă, se vor bucura de un viitor mai fericit şi paşnic datorat în exclusivitate acţiunilor noastre comune, trecute, prezente şi viitoare".

LACRIMI ŞI DURITATE DIPLOMATICĂ

NIXON - MEMORII

În timpul traducerii toastului meu, ochii lui Brejnev s-au umplut de lacrimi. S-a ridicat imediat de la masă, îndreptîndu-se spre mine. Am făcut acelaşi lucru. M-a strîns în braţe cu putere, după care a toastat în sănătatea lui Pat, a copiilor noştri şi a tuturor copiilor din lume.

După dineu, i-a rugat pe invitaţi să ne scuze un moment după care ne-a tras deoparte, pe mine şi pe Pat, spunîndu-ne: "Am făcut deja schimbul cadourilor oficiale, dar am ceva pentru dv. şi dna Nixon personal". I-a dat lui Pat o eşarfă ţesută de artizanii unui sat îndepărtat din Asia.

"Este un cadou modest - a ţinut el să remarce dar fiecare fir din această bucată de stofă reprezintă afecţiunea şi prietenia pe care poporul sovietic le are pentru poporul american şi pe care dna Brejnev şi cu mine le avem pentru dv. şi preşedintele Nixon". Încă o dată lacrimile i-au umplut ochii.

După acest dineu emoţionant, Brejnev mi-a mărturisit că era obosit din cauza decalajului orar de trei ore dintre Washington şi San Clemente şi că, prin urmare, intenţiona să se culce devreme. L-am însoţit pînă în camera lui după care i-am urat: "Noapte bună". La rîndul meu aveam de gînd să mă culc devreme şi, aflat în patul meu în pijama, tocmai luasem o carte să citesc cînd am auzit bătăi în uşă. M-am uitat imediat la ceas; era ora 22,30. În prag a apărut un agent al Serviciului de Securitate cu un mesaj din partea lui Kissinger: "**RUŞII VOIAU SĂ STEA DE VORBĂ CU NOI**". L-am rugat pe Manolo să aprindă focul în studioul meu de la etaj şi tocmai terminasem cu îmbrăcatul cînd a intrat Kissinger:

— "Ce se întîmplă aici?" - m-a întrebat.

— "Se pare că ar vrea să ne vorbească".

— "Are cumva insomnii sau îl frămîntă ceva?"

— "Parcă poţi să ştii cu ei".

Am pătruns în studiou, unde imediat au apărut Brejnev, Dobrînin şi Gromîko.

— "Nu, nu pot dormi, dle preşedinte" - a zis Brejnev cu un surîs larg, ca pentru a se scuza că mă deranja la ora aceea.

— "Nu e nici un deranj" - am spus aşezîndumă în fotoliu. "De altfel este o ocazie cum nu se poate mai bună pentru a vorbi cu sufletul deschis".

În cursul următoarelor trei ore am avut o şedinţă care a rivalizat, în intensitate emoţională, cu aceea din Dacia asupra Vietnamului, din timpul primului Summit. De data aceasta însă subiectul era altul: **Orientul Mijlociu.** Brejnev **dorea să mă constrîngă să impun Israelului o reglementare bazată pe condiţiile arabilor.** Nu a încetat să mă bată la cap cu ceea ce numea el "un acord bilateral", fie el şi secret, pentru a impune reglementarea situaţiei în Orientul Mijlociu. Principiile care urmau să stea la baza acestui acord erau: 1. Retragerea trupelor israeliene din teritoriile ocupate. 2. Recunoaşterea frontierelor naţionale. 3. Circulaţia liberă a vaselor prin Canalul de Suez. 4. Garanţii in-

Preşedintele american Richard Nixon: "Principalul merit al unui conducător este să... dureze"

ternaţionale pentru aplicarea acestei reglementări.

Am declarat că nu puteam adera la nici unul din aceste principii fără a prejudicia drepturile Israelului. Lucrul cel mai important era demararea negocierilor între arabi şi israelieni. **Dacă fixam dinainte principii controversate, era clar că cele două părţi vor refuza de la bun început să ia loc la masa tratativelor.**

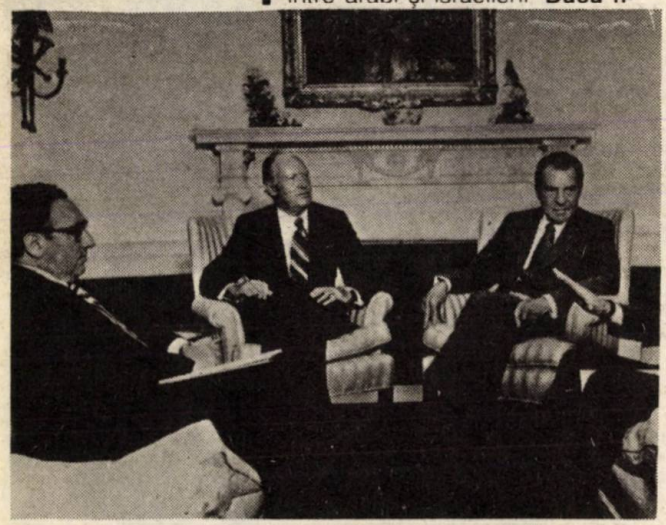

Richard Nixon şi principalii săi colaboratori în probleme externe: William Rogers şi Henry Kissinger

Brejnev era brutal şi intransigent; dacă nu obţinea de la mine un acord sau cel puţin o promisiune de acord, pe baza acestor principii, însemna că, din punctul lui de vedere, se întorcea acasă cu mîinile goale de la această întîlnire. A insinuat chiar că în lipsa unui astfel de acord de principiu nu putea garanta că războiul nu va reîncepe.

La un moment dat s-a uitat la ceas, după care m-a privit în faţă, grijuliu.

— "Poate v-am obosit; vă rog să mă înţelegeţi că **trebuie să ajungem neapărat la o înţelegere**".

Cu aceeaşi fermitate cu care mi-a cerut un acord asupra acestor principii (de fapt ceea ce-mi cerea era o reglementare favorabilă arabilor), cu aceeaşi fermitate l-am refuzat repetînd că ceea ce conta în realitate era **demararea însăşi a negocierilor între cele două părţi**.

Această şedinţă exasperantă de la miezul nopţii era ca un memento al imuabilelor şi eternelor proiecte comuniste disimulate sub vălul relaţiilor diplomatice ale destinderii. Brejnev era la curent cu progresele lente dar continui, pe care le făcusem noi în direcţia restabilirii liniilor de comunicaţie dintre Washington şi capitalele arabe; dacă America se va dovedi o ţară în măsură să contribuie la reglementarea paşnică a diferendului dintre arabi şi israelieni rezultă că vom da în acest caz o lovitură serioasă influenţei şi prestigiului sovietic în Orientul Mijlociu. Privită din acest punct de vedere, tactica lui de asalt din timpul reuniunii, în aparenţă inopinată, care s-a desfăşurat în studioul meu de la San Clemente, era un risc calculat. Brejnev nu putea spera cu bună ştiinţă că voi apuca slaba momeală pe care mi-o oferea, abandonînd în schimb Israelul. Se angajase el oare să-i sprijine pe arabi într-o eventuală agresiune împotriva Israelului? Acest lucru nu-mi era întru totul clar, dar sînt convins că fermitatea pe care am manifestat-o în acea noapte a întărit greutatea mesajului pe care l-am adresat sovieticilor patru luni mai tîrziu, ordonînd punerea în stare de alertă a forţelor armate americane în timpul războiului Yom Kippour.

În comunicatul comun semnat de mine şi de Brejnev a doua zi, nu a fost făcut nici un efort pentru a ascunde, într-un limbaj diplomatic ambiguu, că nu putusem găsi un teren al înţelegerii în această problemă atît de complicată. Scurtul paragraf referitor la Orientul Mijlociu avea următorul conţinut: **"Fiecare din părţi şi-a expus poziţia în această chestiune"**

77 DE ORE DE DISCUŢII DIRECTE
NIXON - MEMORII

În ziua de 25 iunie (1973) Brejnev părăsea Washington-ul. Ne-am luat rămas bun într-o grădină vecină a Casei Albe. A spus că mă aşteaptă anul viitor la Moscova. Şi-a încheiat vizita printr-un "Good Bye" spus cu atîta însufleţire încît mi-am dat seama că avea de gînd să menţină relaţia Moscova- Washington.

După plecarea lui Brejnev am făcut bilanţul Summit-ului nr.2.

După acordurile SALT din 1972 era prematură realizarea unei noi breşe în acest domeniu, dar oricum i-am dat de înţeles lui Brejnev că 1974 va fi anul hotărîrii noastre fundamentale, în care va trebui să facem un progres major, punînd capăt divergenţelor noastre mai ales în ceea ce priveşte armele ofensive. Ştiam că sovieticii avansau mai repede ca noi în acest domeniu şi nu doream să părem slabi în ochii lor sau ai prietenilor, aliaţilor sau statelor neutre. De asemenea, nu numai că l-am convins pe Brejnev de necesitatea unui nou acord pe care urma să-l încheiem în 1974, dar am specificat clar că vom vorbi de reduceri, nu de limitări ale armelor nucleare.

Mai multe acorduri însemnate, încheiate în timpul celei de-a doua întîlniri la vîrf, acopereau domenii specifice. Transporturile, agricultura, oceanografia, impozitele, aviaţia comercială, comerţul şi folosirea energiei atomice în scopuri paşnice. Sovieticii s-au comportat bine, demonstrîndu-mi că prin ceea ce făceau continuau opera începută în 1972 şi că erau mai departe interesaţi în promovarea unor relaţii solide cu SUA, vizînd în perspectivă stabilitatea şi cooperarea internaţională.

Acest Summit mi-a dat posibilitatea să-l cunosc mai bine pe Brejnev şi să-i pot lua astfel măsura, atît ca şef de stat cît şi ca om. În 1972 am petrecut 42 de ore în compania lui iar acum 35 de ore.

L-am găsit pe Brejnev mai interesant decît la prima noastră întîlnire. Departe de constrîngerile Kremlinului, era capabil să cedeze cîte puţin în laturile cele mai politice şi cele mai umane ale personalităţii sale. La una din ceremoniile de semnare, cînd bufoneriile lui au atras atenţia generală, am afirmat glumind: "Este cel mai bun om politic din această încăpere". A acceptat această declaraţie ca pe un elogiu suprem.

Umorul inegalabil de care dădea dovadă în cursul apariţiilor sale în public stîrnea furori. Pe cît îmi era posibil încercam să-i ţin isonul, dar de cele mai multe ori îmi era pur şi simplu imposibil să trec peste o anume limită a demnităţii, caracteristică unui şef al statului.

După semnarea documentelor, discuţiile au continuat, abordîndu-se o serie de probleme internaţionale deosebite

Brejnev întruchipa cu fidelitate combinaţia tipic rusească a unei perfecte discipline în anumite momente şi a absenţei totale a acesteia în alte situaţii. Am fost de altfel extrem de impresionat de expresia de mîndrie care i s-a aşternut pe faţă cînd mi-a mărturisit că urma să devină străbunic şi că vom avea astfel de instruit o nouă generaţie, care va avea misiunea să apere pacea mondială.

În ciuda timpului scurt al vizitei, cred că Brejnev a putut vedea un eşantion, poate cel mai reprezentativ, al vieţii americane, pe care nici un ghid, nici un specialist oricît de bine pregătit nu i l-ar fi putut oferi. Sînt convins că s-a întors în Rusia cu o mai bună înţelegere a Americii şi americanilor decît o avea înainte.

În loc de final

Traducătorul acestor fragmente din memoriile marelui preşedinte şi om de stat american s-a gîndit că nu s-ar putea o încheiere mai adecvată decît reproducerea scurtului pasaj din lucrare, referitor la vizita întreprinsă în vara anului 1969 (mai precis la începutul lunii august) de proaspătul preşedinte al SUA (din 20 ianuarie), în România.

Traducătorul nu are nici o intenţie partizană, urmărind sine ira et studio respectarea şi redarea integrală a adevărului istoric. Deci...

VIZITA PREŞEDINTELUI SUA, RICHARD NIXON, ÎN ROMÂNIA

Aterizînd la Bucureşti, în ziua de 2 august, am devenit primul preşedinte american care soseşte într-o vizită oficială într-o ţară satelit a URSS.

Preşedintele român Nicolae Ceauşescu este un şef de stat puternic, independent, care a menţinut relaţii cu China, în ciuda permanentei ameninţări a unei intervenţii a sovieticilor în România, asemeni celei din Ungaria din 1956 sau Cehoslovacia din 1968. Pînă acum, el a reuşit cu abilitate să păstreze un oarecare echilibru.

Fusesem prevenit că trebuia să mă aştept la o primire plină de curtoazie, dar amploarea, entuziasmul spontan al mulţimii au depăşit toate speranţele mele. La un moment dat, Ceauşescu şi cu mine am fost literalmente prinşi în mijlocul mulţimii care cînta şi dansa pe străzi.

România menţinea relaţii diplomatice bune cu Vietnamul de Nord şi am fost convins că tot ce voi spune aici va fi reprodus cu fidelitate dincolo. Am profitat prin urmare de discuţiile avute cu Ceauşescu pentru a întări mesajul meu către Hanoi:

— "Nu putem continua la infinit să avem 200 de morţi pe săptămînă în Vietnam şi nici un progres la Paris. Dacă la 1 noiembrie anul curent - un an de la încetarea bombardamentelor, după retragerea unor trupe şi mai multe oferte rezonabile de negociere paşnică - nu există nici un progres, atunci trebuie revăzută politica noastră".

I-am spus lui Ceauşescu că pentru a încheia în final pacea va trebui deschisă o altă reţea de comunicaţii între cele două tabere. M-a asigurat că în ceea ce-l priveşte, va face tot posibilul pentru a contribui la avansarea negocierilor".

Selecţia textului şi traducerea
Andrei CĂPUŞAN

documente

SIBCO
S.A.

Firma SIBCO S.A. deține în exclusivitate dreptul de comercializare în România a produselor purtând marca "Jackson's Family" din domeniile: îmbrăcăminte, marochinărie, ochelari de soare, ceasuri, papetărie etc.

JACKSON'S Family by SIBCO

Firmele interesate în comercializarea acestor produse sunt așteptate la sediul SIBCO din București, strada Aurel Vlaicu, nr. 147, bl. 20, sc. A, et. VI, ap. 27.
Tel. 6112088

POLITICA NUCLEARĂ A JAPONIEI

Ilie Amariţei, Dorna. Guvernul japonez a negat că ar avea vreo intenţie să folosească plutoniul în scopuri militare, deci nu intenţionează să-şi modifice politica sa nucleară, în pofida numeroaselor proteste. În prezent 27,1 la sută din necesităţile de electricitate ale ţării sînt acoperite pe baza energiei nucleare, urmînd ca acest procent să crească pînă în anul 2010 la 43 la sută. Japonia intenţionează astfel să-şi reducă dependenţa faţă de importurile de petrol din Orientul Mijlociu, confruntat cu numeroase conflicte. Vă amintiţi probabil că acţiunile sutelor de militanţi ai organizaţilor ecologice - între care şi Greenpeace - nu au putut să împiedice transportarea a 15 containere de plutoniu îmbarcate pe cargoul japonez "Akatsuki maru" la Cherbourg (Franţa) şi descărcate în portul Tokay, la 120 km nord-est de Tokio. În timpul voiajului care a durat 58 de zile, autorităţile japoneze au ţinut secret itinerarul vasului de teama unor acţiuni teroriste. Cargoul a fost escortat în permanenţă de o navă port-elicopter de pază. Plutoniul obţinut prin retratare la uzina din La Hague urmează să alimenteze primul prototip japonez de supergenerator nuclear Monju, care va intra în funcţiune în luna octombrie. Japonia intenţionează în următorii 17 ani să importe circa 30 tone de plutoniu din Europa, care se vor adăuga celor 50 tone produse în fabricile de reciclare ale arhipelagului. Un motiv în plus de îngrijorare, mai ales pentru ţările asiatice învecinate, acestea manifestînd o preocupare deosebită faţă de transformarea Japoniei în putere nucleară.

VULCANII UCIGAȘI

Irina Coroianu, Iaşi. Într-adevăr, de-a lungul istoriei sale, planeta a cunoscut sistematic dezastrele vulcanice. Omul a încercat întotdeauna să dejoace surprizele pe care i le rezervă natura. În general, terenurile din jurul vulcanilor, fiind foarte fertile şi propice agriculturii, i-au atras mereu pe ţărani. Oamenii de ştiinţă au acumulat în ultimele decenii un mare număr de informaţii care le permit, dacă nu să prezică în totalitate pericolul, cel puţin să distingă vulcanii ucigaşi de ceilalţi. De exemplu, vulcanii roşii din Hawaii sînt liniştiţi, în schimb, "vulcanii gri" sînt periculoşi, imprevizibili, au lava bogată în siliciu şi puţin fluidă, care se scurge greu şi provoacă erupţii violente. Este cazul lui Unzen, în Japonia, muntelui Pelé, în Martinica (a cărui explozie, în anul 1902, a cauzat moartea a 28.000 de persoane), fără a omite Tambora, în Indonezia (92.000 de morţi în 1815).

În lume se află în activitate permanentă 500 de guri de foc puţin periculoase, şi aproape 2.000 care sînt doar "aţipite", susceptibile de a exploda în orice clipă. Unele, ca cele din Franţa sau Japonia, sînt bine supravegheate. Din păcate, nu toate ţările dispun de tehnologii avansate (detectoare electronice, seismografe, extensometre) sau de posibilităţi de a construi baraje anti-lavă. Specialiştii consideră că violenţa unui vulcan depinde de consistenţa chimică şi gazoasă a lavei. Dacă magma la 1.200 grade este fluidă, totul se scurge tihnit. Cînd pasta devine densă, se formează un dop, iar în interiorul vulcanului se acumulează forţe enorme. Dacă presiunea acestora devine superioară rezistenţei dopului are loc explozia. Lucrurile se calmează apoi în timp datorită gazelor dizolvate în lavă, care au reuşit să scape din vulcan şi să ajungă în atmosferă. Aceste gaze sînt considerate a fi motoarele erupţiilor.

Cristian Rădulescu, Craiova. După cum se observă pe hartă, ţiganii provin din India de Nord. Ei au emigrat către Persia (Iran) începînd cu anul 1000. Aceştia sînt romii, un vechi popor nomad. Unii au trecut în sud şi au traversat Libanul, Egiptul, Africa de Nord, apoi s-au întors în Spania, unde sînt denumiţi "gitanos". Alţii s-au îndreptat spre Turcia, apoi spre Europa de Est. În sec. XV şi-au făcut apariţia în Franţa. Au fost adesea prigoniţi, masacraţi, ca şi evreii. Pe cîmpurile naziste au murit 500.000 de ţigani. Astăzi asistăm la o redescoperire a culturii şi tradiţiilor lor. Moda ţigănească îi influenţează pe stiliştii japonezi, italieni şi francezi.

Alexandru Cîrneci, Tg. Neamţ. Denumirea monedei angoleze este "kwanza". Valoarea ei este în prezent de 7000/1 dolar SUA. Preşedintele Angolei, Jose Eduardo Dos Santos, a demis pe guvernatorul Băncii Centrale şi pe ministrul de finanţe pentru brusca devalorizare a monedei (rata oficială anterioară era de 550/1 dolar). În 1992, inflaţia a fost în această ţară de 526,2 la sută. O altă problemă cu care se confruntă Angola este epidemia de holeră din Luanda, capitala ţării. În ianuarie au fost semnalate 203 îmbolnăviri, iar în februarie 467. Aceste dificultăţi au apărut pe fundalul violentelor lupte care au loc între forţele guvernamentale şi cele ale UNITA (Forţele Uniunii Naţionale pentru Independenţa Totală a Angolei), soldate cu mii de morţi.

OECD DESPRE ECONOMIA MONDIALĂ

Marin Stoica, Şimleul Silvaniei. Organizaţia de Cooperare şi Dezvoltare Economică (OECD), ce cuprinde principalele 24 de state industrializate, estimează că şomajul va creşte sensibil pînă la sfîrşitul lui 1993, afectînd 34 de milioane de persoane, adică 8,3 la sută din totalul populaţiei active. Procentul şomerilor este în creştere în toate ţările membre ale Grupului celor 7, cu excepţia SUA. În 1994 se vor înregistra cote ale şomajului mai mari de 10 la sută în 11 ţări membre ale OECD. Previziunea indică o creştere economică de numai 1,9 la sută pe ansamblul OECD, urmînd ca aceasta să atingă în 1994 un ritm anual de 2,9 la sută. SUA vor înregistra o creştere mai sensibilă, respectiv 2,4 la sută în 1993 şi 3,1 la sută în 1994. Ritmul economiei franceze va fi diminuat în 1993, cînd rata sa de creştere va fi de numai 1,6 la sută faţă de 1,9 la sută în 1992. Pe ansamblul CEE creşterea va fi de 1,2 la sută în 1993 şi de 2,5 la sută în 1994. Perspectivele pentru economiile din Asia (Coreea de Sud, Taiwan, Singapore, Hong Kong, Thailanda şi Malayezia) sînt mult mai optimiste. Creşterea lor va fi de 6,8 la sută în 1993 şi 7 la sută în 1994.

DELINCVENTA JUVENILĂ ÎN MAREA BRITANIE

Andreea Carmen Brădean, Craiova. Dramaticul caz la care vă referiţi (uciderea micuţului James Bulger, care avea doi ani) nu a rămas fără urmări. El a provocat decizia guvernului britanic de a deschide "centre de securitate" pentru tinerii delincvenţi. Cercurile educaţionale atrag însă atenţia asupra pericolelor oricărui mijloc represiv. Ministrul de interne, Kenneth Clarke, consideră că pînă în 1995 trebuie deschise cel puţin cinci "centre educative de securitate", structuri ce se vor situa undeva la mijloc între închisoare şi centrele de educaţie specializate. Protestînd, opoziţia laburistă le-a numit, în replică, "viitoare colegii ale crimei", dar că este necesară înăsprirea măsurilor de represiune împotriva tinerilor delincvenţi. Asociaţiile specializate în problema tineretului au acuzat Partidul Conservator că doreşte să se întoarcă cu 15 ani în urmă, la perioada caselor de corecţie şi a pedepselor corporale. Aceste asociaţii reamintesc că orice mijloc represiv este ineficient şi consideră că soluţia ar fi înmulţirea programelor alternative care să se ocupe de copiii-problemă în cadrul unor mici unităţi cu profile diferite. Totodată, au cerut o creştere a numărului de locuri disponibile în căminele consacrate celor mai tineri delincvenţi.

Maria VASCHI

IMPORTANT

la dispoziţia tuturor celor interesaţi

De la cea mai autorizată sursă

• Direcţia Consulară a Ministerului Afacerilor Externe •

Editura "LUMEA"

propune călătorilor români în străinătate o lucrare deosebit de utilă

GHIDUL CĂLĂTORULUI ROMÂN ÎN STRĂINĂTATE

- EDIŢIA 1993 -

Din cuprins:

problematica specifică tratată pe ţări

recomandări cu caracter general, izvorîte din situaţii concrete

regimul de vize cu România

reglementări privind trecerea frontierei

reglementări vamale privind persoanele fizice

cum ar fi posibilă stabilirea domiciliului cetăţenilor străini în altă ţară

ce este de făcut în situaţia îmbolnăvirii sau decesului unui călător român pe teritoriul unei ţări străine

Pentru informaţii suplimentare, în Ghid sînt prezentate adresele şi telefoanele misiunilor diplomatice ale României în străinătate şi ale statelor respective în România, precum şi reglementări interne în domeniul paşapoartelor şi călătoriilor în străinătate, în privinţa regimului vamal şi regimului valutar

Preţul unui exemplar este de 490 lei. Cei interesaţi pot face comanda, contra cost, şi direct la redacţia "Lumea", printr-o scrisoare în care să indice adresa exactă. Plata se face la primire.

LUMEA

Revistă editată de IANUS INF s.r.l.

Director: Marian Oprea

şi

EDITURA LUMEA s.a.

Director: Ion Gârje

Redactor şef:
Mircea Bărbulescu

Secretar general de redacţie:
Ilie Olteanu

Redactori:
Alexandru Antonescu, Mihaela Brumă, Constantin Bucşan, Vasile Crişu, Mirela Iamandi, Ileana Iordache, Ion Madoşa, Cristian Moanţă, Maria Vaschi

Secretariat de redacţie:
Dan Constantinescu, Aurel Târziu, Speranţa Neagu, Radu Dobre

Documentare:
Ioana Mariela Bărbulescu, Ana Maria Tatovici

Corectură:
Eliza Iliescu, Mariana Paraschiv

Secretariat tehnic:
Rodica Suzan Crişu, Tudorina Mavlea, Simina Tomoilă

Administrator publicaţii:
Brînduşa Liliana Anghel

Redacţia şi administraţia:
Bucureşti, Piaţa Presei Libere nr.1, sector 1, cod poştal 71341, C.P. 29-33.

Telefon: 618.53.55, 618.50.81, 615.45.71

Fax: 312.48.93

Cititorii din străinătate se pot abona prin societatea IANUS / LUMEA, costul unui abonament anual fiind de 115 dolari SUA sau echivalentul în valută liber convertibilă.

Sumele se depun în contul 47.21.0.1.6.0234.0. BCR Sector 1 Bucureşti.

Grafica:
Victor Ciobanu

Tehnoredactare computerizată

ianus S.R.L.

Luiza Tomiuc, Lucian Lupu, Adrian Mitu, Dan Nedea

România AZI TIPOGRAFIA ROMÂNIA AZI S.A.

MILIOANELE vă așteaptă

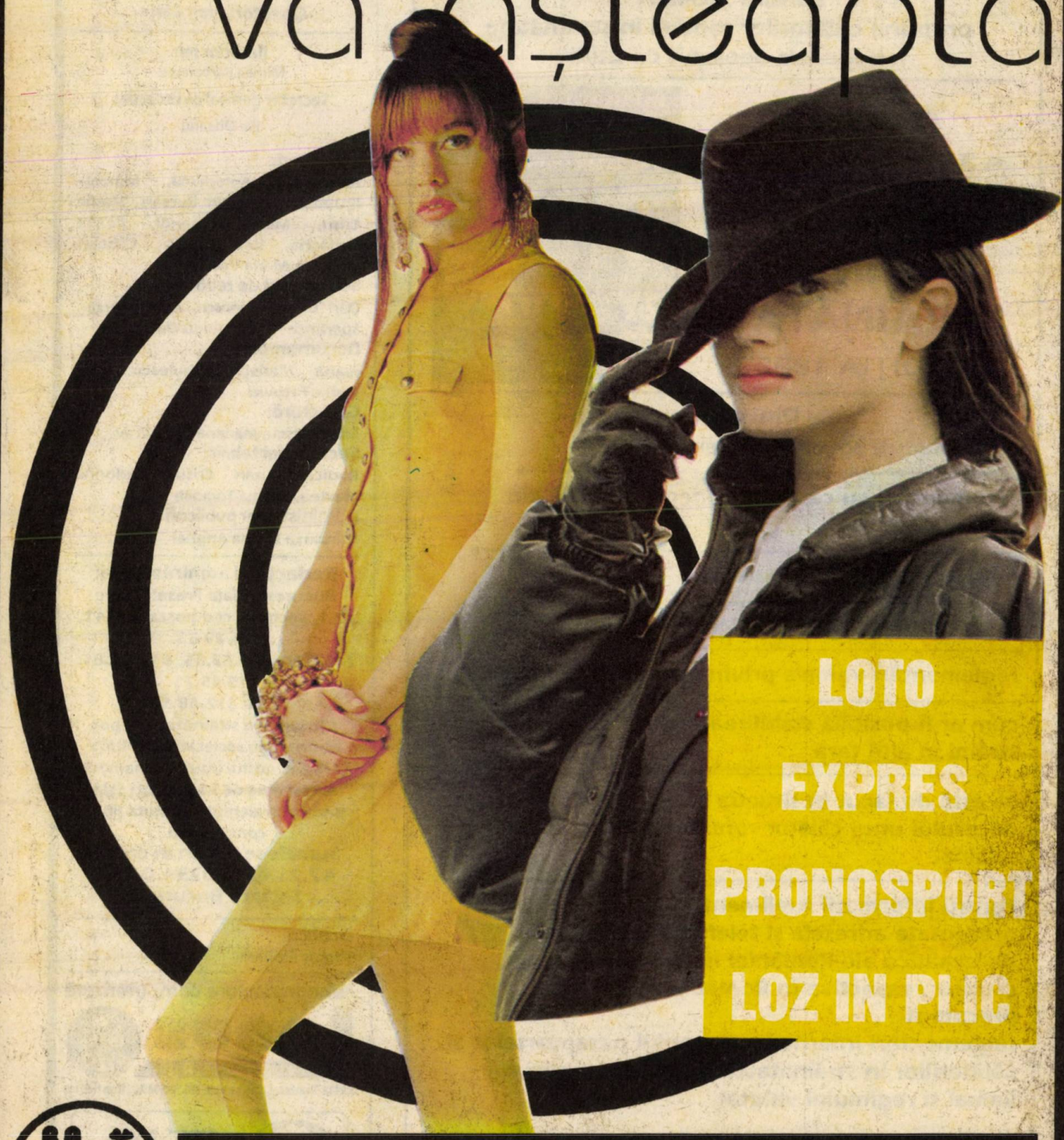

LOTO

EXPRES

PRONOSPORT

LOZ IN PLIC

Numai cine joacă poate cîștiga !

Lei 50

LUMEA

MUZEUL PRESEI SEVER BOCU
JIMBOLIA
NR. D. 955

PARIS
Prioritate de dreapta

Nr. 8, 8-14 APRILIE 1993

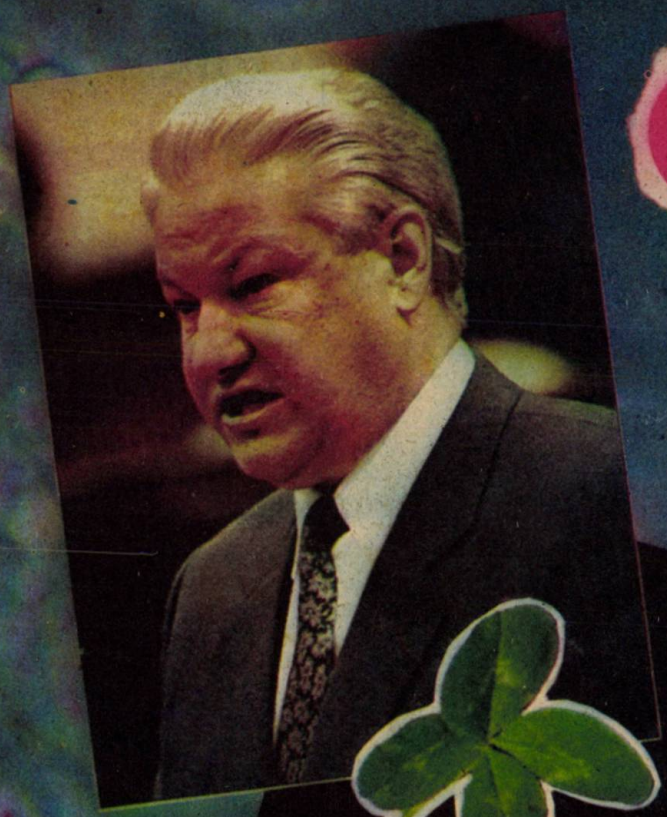

SUPER-TERESTRII la Vancouver

UN NOU SERIAL:
"Să vorbim deschis"

Vancouver. Sub semnul economicului

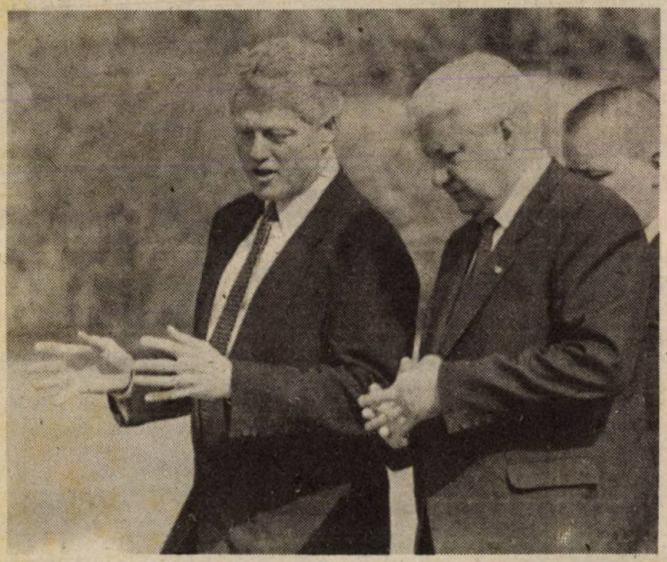

Faptul că din delegaţia americană participantă la convorbirile de la Vancouver a făcut parte şi secretarul trezoreriei SUA (care de obicei nu participă la bilaterale) este elocvent pentru aceea că la baza discuţiilor dintre cei doi preşedinţi de state, Bill Clinton şi Boris Elţîn (în imagine), a stat ajutorul economic pe care Statele Unite îl vor acorda Rusiei.

Preşedintele american, care a alocat deja 700 milioane dolari pentru fosta adversară a SUA din timpul războiului rece, a anunţat că intenţionează să mărească această sumă cu încă un miliard şi 600 de milioane de dolari, cu condiţia ca Rusia să păşească pe calea reformelor către o economie de piaţă. Ajutorul va fi canalizat direct către populaţie, care resimte cel mai puternic efectele tranziţiei, şi către întreprinzătorii particulari. Bill Clinton a anunţat că întîlnirea cu Boris Elţîn constituie preludiul unei acţiuni internaţionale coordonate şi a dat asigurări că SUA vor încerca să obţină o schimbare a strategiei economice occidentale pentru Rusia, făcînd referiri la Banca Mondială şi la Grupul celor şapte state puternic industrializate. De asemenea, preşedintele american şi-a exprimat convingerea că întîlnirea de la Vancouver reprezintă începutul unei colaborări pe termen lung cu Boris Elţîn.

Considerat un garant al reformei din Rusia, Boris Elţîn a avut dovada palpabilă a respectului pe care i-l poartă cea mai mare putere politică şi economică a lumii şi a faptului că aceasta îl recunoaşte ca preşedinte.

Pe plan intern, preşedintele rus, angajat într-o luptă aprigă cu conservatorii din parlament, care îl acuză de distrugerea imperiului sovietic şi se opun reformelor, ar putea să aibă neplăceri provenite tocmai din această recunoaştere internaţională, el fiind socotit prea umil în faţa Occidentului şi învinuit că s-a dus cu mîna întinsă la marile puteri, nostalgicii amintind cu tristeţe de mîndria de altădată a conducătorilor Uniunii Sovietice.

De altfel, în cursul unei conferinţe de presă organizate cu ziariştii din toată lumea, acreditaţi la Vancouver, Boris Elţîn a mulţumit pentru ajutorul pe care Rusia îl primeşte de la ţările occidentale, dar mai ales pentru acel miliard şi şase sute milioane de dolari acordat de SUA, specificînd că „un ajutor prea mic ar fi ineficient pentru reformă, iar unul prea mare ar însemna că s-a vîndut Occidentului". (Pe larg în rubrica „Lumea în evenimente")

Rusia. Arătarea muşchilor

Ceea ce s-a petrecut în Rusia, în ultimele două săptămîni, a fost un fel de arătare a muşchilor puterii, fiecare dintre cei implicaţi, puterea legislativă în frunte cu Ruslan Hasbulatov şi puterea executivă în frunte cu Boris Elţîn, dorind să-şi dovedească unul celuilalt că are muşchii cei mai tari.

Numai că această întrecere demonstrativă nu s-a soldat cu nici un cîştig; cei doi concurenţi au ieşit din concurs cu puterile slăbite, singurul rezultat fiind nenumăratele promisiuni populiste.

Parlamentul rus a acceptat, în cele din urmă, organizarea referendumului cerut de Boris Elţîn, impunînd, totuşi, condiţii pe care acesta în mod sigur le va respinge, punctul nevralgic al acceptului fiind întrebarea referitoare la noua Constituţie pe care preşedintele vrea să o supună consultării populaţiei. Preşedintele parlamentului, Ruslan Hasbulatov, l-a avertizat pe Elţîn să acţioneze în strictă conformitate cu Constituţia în vigoare, care nu trebuie „încălcată nici de preşedinte, nici de parlament şi nici de Congresul Deputaţilor Poporului". Numai aşa el va coopera cu şeful statului (în imagine cei doi „concurenţi" într-unul din rarele lor momente de consultare) pentru ca nimeni să nu poată „idica piedici în calea acţiunilor întreprinse de acesta. (Relatare pe larg în rubrica „Lumea în evenimente")

Bosnia - Herţegovina. Se înăspresc sancţiunile

Pentru prima dată de la începutul conflictului din Bosnia – Herţegovina (5 aprilie 1992), Consiliul de Securitate al ONU (în imagine aspect din timpul votării) a autorizat recurgerea la mijloace militare pentru impunerea zonei de excludere aeriană din această regiune al cărei teritoriu a fost interzis survolurilor printr-o hotărîre luată de Naţiunile

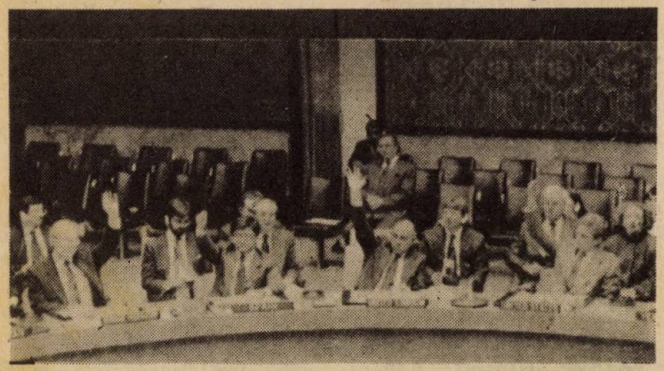

Unite la 9 octombrie 1992. Concret aceasta înseamnă că va putea fi interceptat şi, la nevoie, doborît orice aparat de zbor militar sau civil care survolează teritoriul prohibit fără a fi autorizat de FORPRONU. Operaţiunea de supraveghere a zborurilor, în care NATO va avea un rol preponderent, se va desfăşura sub autoritatea Consiliului de Securitate şi în strînsă legătură cu secretarul general al ONU, Boutros Boutros Ghali. Rezoluţia cu nr.816 va intra în vigoare la şapte zile după adoptarea ei.

Rezoluţia îi vizează mai ales pe sîrbi, ale căror avioane încalcă cu regularitate spaţiul aerian bosniac (din octombrie 1992 interdicţia de survol a fost încălcată de aproape 500 de ori), cu toate că şi avioanele croate au efectuat zboruri neautorizate. Sîrbii bosniaci sînt singurii care refuză să semneze integral planul de pace Vance- Owen, deja acceptat de musulmani şi de croaţii bosniaci. Parlamentul sîrbilor din Bosnia, întrunit la sfîrşitul săptămînii la Bilecea, oraş situat în sud-estul republicii, a confirmat hotărîrea delegaţiei sîrbe de a nu semna, la New York, planul de pace, pronunţîndu-se însă în favoarea continuării convorbirilor de pace şi pentru menţinerea acordului de încetare a focului. Liderul sîrbilor bosniaci, Radovan Karadjici a denunţat măsurile restrictive ale Consiliului de Securitate şi a declarat că va stopa orice colaborare cu instituţiile internaţionale, care doar pedepsesc poporul sîrb, fără să-l ajute. (Amănunte în rubrica „Lumea în evenimente")

Franţa. Un premier pentru liniştea preşedintelui

Victoria zdrobitoare repurtată de coaliţia de dreapta în legislativele franceze – 484 de locuri în parlament, din 577 – a redus la un procent minim Partidul Socialist fondat de preşedintele François Mitterrand, în 1971, şi care a dominat viaţa politică franceză începînd din anii '80. Prin cele 70 de locuri de deputaţi, socialiştii vor fi, pentru multă vreme, îndepărtaţi de la orice rol semnificativ, scena politică franceză fiind ocupată de modalităţile de coabitare între un guvern de dreapta şi preşedintele socialist, precum şi de rivalităţile între cele două componente ale noii majorităţi, RPR şi UDF, ai căror lideri nu ascund, nici unul (Jacques Chirac), nici celălalt (Valéry Giscard d'Estaing), ambiţia lor de a ocupa locul lui Mitterrand.

Coabitarea dintre preşedinte şi noua majoritate de dreapta a început prin numirea lui Edouard Balladur – membru RPR – în funcţia de prim-ministru, numire care nu

a surprins, deoarece avansul formaţiunii conduse de Jacques Chirac – 245 locuri – asupra alianţei sale UDF – 213 locuri, precum şi majoritatea zdrobitoare a blocului RPR-UDF în noua Adunare Naţională au făcut ca, din raţiuni politice, preşedintele Mitterrand să nu aibă, practic, nici o altă variantă viabilă.

Numirea lui Edouard Balladur la Matignon (în imagine premierul şi membrii guvernului său) a fost considerată drept o decizie înţeleaptă, în primul rînd date fiind calităţile sale şi popularitatea de care se bucură în rîndul electoratului şi, în al doilea rînd, avînd în vedere poziţiile sale pentru coabitarea paşnică. (Pe larg în rubrica: „Lumea în Evenimente".)

China. „Inima partidului se află în inima statului"

Acestea au fost cuvintele prin care un diplomat occidental sublinia faptul că alegerea noii conduceri chineze reflectă totalul control al Partidului Comunist Chinez asupra statului, într-o ţară aflată într-o veritabilă revoluţie avînd drept scop instaurarea economiei de piaţă. Este vorba aici de un nou model economic, modelul instaurării „economiei socialiste de piaţă", concept introdus în Constituţia ţării, care menţionează cu claritate predominanţa „dictaturii democratice populare" şi a conducerii partidului comunist. (În imagine, sala congresului).

Noul model economic este foarte puţin diferit de economia de piaţă capitalistă, acest lucru fiind explicat, conform teoriei marxist-leniniste, prin aceea că, la ora actuală, China se află în mod oficial abia în „stadiul iniţial al socialismului"! (Amănunte în rubrica „Lumea în evenimente")

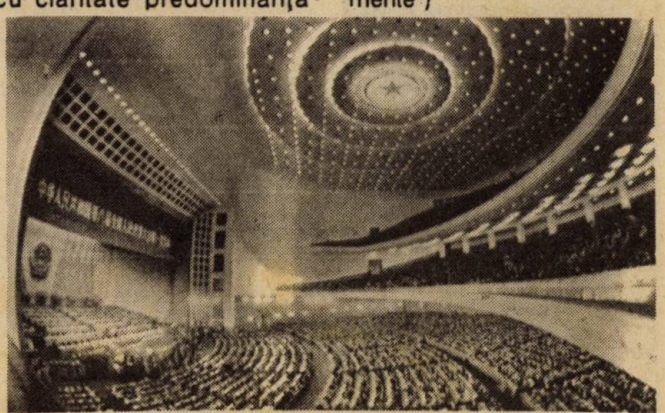

LUMEA
Nr. 1527 • 8-14 aprilie 1993
I.S.S.N. 1220-4366

Italia. Tentaculele „caracatiței" au ajuns la vîrf

Dezvăluirile cazurilor de corupție, care se succed cu o frecvență uluitoare, au determinat dărîmarea, după principiul dominoului, a unor importante piese ale jocului politic din Italia.

În mai puțin de trei luni, cinci miniștri din guvernul Amato au fost constrînși să demisioneze, trei secretari de partide au fost obligați

să renunțe la mandat, zeci de foști miniștri, deputați și senatori sînt supuși unor anchete, fiind acuzați de corupție, delapidare, finanțare ilegală a partidelor.

Dar punerea sub acuzație a fostului premier, Giulio Andreotti (în imagine), a avut efectul unei adevărate bombe în viața politică italiană. Deschiderea anchetei care îl lovește pe democrat-creștinul Giulio Andreotti (74 de ani) este un fapt fără precedent în analele Republicii, atît prin gravitatea acuzațiilor („complicitate de asociere la Mafia"), cît și datorită personalității puse sub acuzare: principal reprezentant al Partidului Democrat-Creștin, senator pe viață, de șapte ori prim-ministru, deputat din 1947.

(Relatare pe larg în rubrica „Lumea în evenimente")

SUMAR

Lumea în top. Ileana Iordache ____ 2

Dosar:

Super-terestrii la Vancouver. Mirela Iamandi ____ 5

Fețele multiple ale crizei. Alexandru Antonescu ____ 7

Lumea în evenimente:

Paris. Prioritate de dreapta. Dinu Bucșan ____ 8

Malta. Ultima amânare. Dumitru Pîslaru ____ 9

Beijing. Reforma sub control. Cristian Moanță ____ 10

Moscova. Un „teatru al absurdului" la Kremlin. Alexandru Antonescu ____ 12

Sarajevo. Forța dreptului sau dreptul forței. Ioana Bărbulescu ____ 14

Roma. „La piovra" își întinde tentaculele. Dinu Bucșan ____ 16

Orientul Mijlociu. Jocul de-a pacea. Ana-Maria Tatovici ____ 19

New Delhi. Teroare din import. C. Valeriu ____ 20

1000 + 1. Cristian Moanță ____ 16

Opinii. Un pariu. Henri Zalis ____ 21

Special . „Spălarea" banilor murdari: sofisticarea metodei. Vasile Crișu ____ 22

– Să-i dăm Oscarului ... ce-i al Oscarului. Pagini realizate de Maria Vaschi și Dinu Bucșan ____ 24

Serial . „Să vorbim deschis" (Selecția textului, prezentarea și traducerea Andrei Căpușan ____ 27

Lumea în dialog. Rubrică realizată de Maria Vaschi ____ 30

Coperta I: Lucian Popa.

ÎNTÎLNIREA CLINTON - ELȚÎN

SUPER -TEREȘTRII LA VANCOUVER

Înainte ca președintele Rusiei să vină la Vancouver (Canada), pentru a-l întîlni în 3-4 aprilie pe șeful executivului american, Boris Elțîn și-a trimis un reprezentant: ministrul de externe Andrei Kozîrev. Care trebuia să pregătească terenul pentru Boris Elțîn, controlînd pulsul (mai exact, cît de mare este predispoziția americanilor de a-i sprijini pe democrații din Rusia) și lansînd propuneri al căror răspuns Elțîn să-l știe deja cînd va veni la Vancouver. În plus, emisarul Andrei Kozîrev trebuia să arate, încă o dată, ultraconservatorilor de acasă, că fostul inamic – SUA – a devenit prieten și, mai ales, îl simpatizează pe președintele Rusiei.

Tocmai pe această pedală a apăsat și ministrul de externe, citînd din discursul pacifist pe care l-a ținut John Kennedy în 1963. Acesta, pentru a crea cadrul necesar unei noi idei – aceea de a fi acceptat un program de cooperare pe 5-7 ani între Rusia și G-7 (Grupul celor mai mari țări industrializate) în domeniul finanțelor, al tehnologiei, comerțului, economiei și investiției.

Așteptînd ajutor concret, în acest moment critic, de la marile puteri ale lumii, Kozîrev a arătat (pentru ca acestea să nu bată în retragere, crezînd că-și aruncă banii pe foc) că totuși în Rusia nu există motive de a crede că va izbucni un război civil. Adică și aici ministrul de externe joacă pe o coardă subțire, țara lui are nevoie de ajutor pentru că trăiește o periculoasă criză politică, dar criza nu e atît de ... periculoasă încît Vestul să nu vadă eficiența alocării unui ajutor important.

Actul I

O strîngere de mîini care valorează ... 1,6 miliarde de dolari

După cum am arătat și în numărul trecut, SUA au tot interesul să treacă la fapte. Adică, să dea bani, inițiind un puternic program de asistență și să lanseze o campanie printre celelalte țări dezvoltate pentru a ajuta Rusia. Germania a fost prima vizată, Clinton cerînd cancelarului Kohl să i se alăture în ceea ce el a numit „marea cruciadă" pentru libertate, democrație și respectarea drepturilor omului în întreaga lume. Practic, „extraordinara încercare" a Vestului este, în această perioadă de după războiul rece, să asigure succesul libertății și al economiei de piață în Rusia și în celelalte republici ale fostei Uniuni Sovietice. Va reuși oare?

Pentru aceasta, miniștrii de externe și de finanțe din țările membre ale G-7 se vor întîlni la Tokio (14-15 aprilie), spre a pune la punct un plan de asistență pentru Rusia, incluzînd, după cum se așteaptă, implicarea FMI și a Băncii Mondiale.

Ce aduce nou această mobilizare de forțe? Hotărîrea de a ajuta **concret** Rusia, ceea ce nu s-a întîmplat pînă acum, cînd aproape toate promisiunile au rămas la nivelul abstracțiunilor. De această dată, Occidentul a înțeles că relaxarea și relativa prudență față de țările aparținînd fostului lagăr comunist și, în special față de Rusia, au fost premature sau nepotrivite. Căderea cortinei de fier poate da naștere, dacă procesul nu este controlat, în primul rînd economic, unor noi amenințări militare. Războiul din Iugoslavia, conflictele etnice deja izbucnite în alte zone pot lua amploare mondială, dacă țările dezvoltate nu înțeleg că tre-

buie să pună umărul pentru a preveni acest dezastru.

De o lună de zile, președintele Clinton și-a consacrat o mare parte a timpului pregătirii acestui program pentru Rusia, prezentat la Vancouver. „Ajutorul nostru a fost pînă acum pe jumătate și inadecvat, a arătat Clinton înainte de summit-ul din Canada. Programul va cuprinde atît elemente de macro-economie, cît și de natură micro- economică" – avînd ca scop central stabilizarea Rusiei.

Important e, însă, „ca și poporul american să înțeleagă" acest efort al SUA care, ca o ironie a soartei, trebuie să-și focalizeze atenția, din nou, asupra problemelor externe și asta la începutul mandatului unui președinte care a cîștigat alegerile tocmai cu această promisiune: să se orienteze mai mult spre interior!

Nu s-a spus cu exactitate, înainte de întîlnire, care va fi valoarea pachetului de măsuri ce se vor lua pentru ajutorarea Rusiei; s-au dezvăluit numai limitele: între 500 de milioane și un miliard de dolari. Statele Unite vor ajuta, însă, substanțial Rusia nu atît cu bani, cît cu tehnologie americană, trimițînd sute de specialiști pentru a ajuta prefacerea și modernizarea unei economii învechite. „De fapt, aceasta este și ceea ce ne-au cerut rușii", a dezvăluit o oficialitate. Oricum, 75 de procente din fonduri vor fi alocate pentru finanțarea investițiilor specifice economiei de piață și pentru micile companii sau pentru fermierii din afara Moscovei – fără ca acești bani să fie lăsați la dispoziția guvernului.

Există în SUA un puternic sprijin față de atitudinea președintelui Clinton și a echipei sale în această problemă. Miercurea trecută, Administrația a primit o scrisoare de susținere din partea a patru foști președinți republicani: George Bush, Ronald Reagan, Gerald Ford și Richard Nixon. Jimmy Carter nu s-a alăturat acestora – dezvăluie fostul senator de California, Alan Cranston. Oficialitățile au refuzat să prezică (deși este aproape evident) ce impact va avea acest program de ajutorare asupra referendumului din 25 aprilie, cînd se va hotărî cine conduce, de fapt, Rusia. Dacă această țară va face pași importanți pe calea reformei și a economiei de piață – au arătat oficialități americane – mult mai mulți bani i se vor aloca în 1994.

Actul II

Așadar, pe pămînt canadian, cei doi „super-tereștri" au pus bazele unui nou parteneriat ruso-american concretizat în **Declarația de la Vancouver**, document ce va rămîne în istorie alături de **Pachetul economic al lui Bill Clinton**.

La o zi după ce întîlnirea a avut loc, cînd scriem aceste rînduri, concluziile sînt deja clare: șeful executivului american a acordat un puternic sprijin moral și politic dar și un esențial ajutor economic președintelui rus, ale cărui „fapte eroice" au fost evocate de Clinton în conferința de presă comună din ultima zi a întrevederilor (4 aprilie). „Am trecut de la momentul confruntării armate la cel al cooperării, a mai arătat el, adăugînd apoi că de stabilizarea Rusiei depinde „relansarea economică a întregii lumi".

Am arătat de ce făcea liderul democrat această afirmație, a argumentat-o și secretarul de stat Warren Christopher. Lucrurile sînt evidente. Dar pentru a convinge încă o dată de ireversibilitatea procesului democratic din Rusia (fapt ce a cam fost pus la îndoială de ultimele evenimente de la Moscova), Clinton a evocat cuvintele poetului Walt Whitman: „Curgi, rîule, curgi", arătînd că tot astfel este și cursul spre democrație al Rusiei – inexorabil și independent de oricine. Numai că, știm cu toții, lucrurile nu stau chiar așa. Admitem însă metafora ca făcînd parte din artificiile oratorice ale președintelui american. Care, în afară de poezie, a adus și elemente de ... proză. Adică cifre și măsuri economice concrete care formează pachetul economic de ajutorare a Rusiei. Valoarea totală? Peste așteptări: 1,6 miliarde dolari. Chiar liderul de la Kremlin, întrebat fiind de un ziarist cum apreciază cifra, a răspuns: „Nici prea mult nu este bine". Cei peste un miliard și jumătate de dolari vor fi disponibili imediat – a subliniat Bill Clinton, adăugînd că va aduce în fața Congresului și un al doilea pachet „agresiv" în domeniul energiei și al mediului înconjurător.

Pentru moment, însă se mai acordă un împrumut de 600 milioane dolari pen-

WARREN CHRISTOPHER

Ce înseamnă a sprijini Rusia?

Cu cîtva timp în urmă, secretarul de stat american Warren Christopher a inițiat o amplă acțiune de convingere pentru a stabili un nou contur al politicii externe americane: diplomația preventivă. Astfel, la Chicago, în fața Consiliului pentru Relații Externe, a Comitetului Americii Centrale și a Directorilor Clubului din Chicago a arătat că poporul rus trebuie ajutat acum, fiindcă el trăiește „trei revoluții simultane". În primul rînd, încearcă să transforme un sistem totalitar într-o democrație. În al doilea rînd, să transforme o economie centralizată într-una bazată pe piețe libere. Și, în al treilea rînd, să transforme un imperiu agresiv, expansionist într-un stat național pașnic și modern. „Dacă reușește acest extraordinar experiment, noi toți vom reuși".

Warren Christopher a făcut apel și la trecut, analizînd avantajele uriașe pe care sfîrșitul războiului rece le-a adus Statelor Unite și întregii lumi. Acestea ar fi: faptul că s-a ajuns la acordul de importanță istorică privind reducerea arsenalelor nucleare, faptul că națiunile fostului Pact de la Varșovia s-au eliberat de dominația sovietică și de povara comunismului, faptul că posibilitatea unui conflict al superputerilor pe continentul european aproape că a dispărut, faptul că în întreaga lume regimurile totalitare, care așteptau sprijin de la Uniunea Sovietică, sînt acum izolate și în defensivă.

„Deci, ne aflăm din nou la o răscruce a istoriei". Întrucît cu o Rusie reformată toate aceste realizări istorice ar fi posibile. Fără ea – multe dintre ele nu vor rezista. Trebuie remarcat că, în ultimul an, „președintele Elțîn și alți democrați ai Rusiei și-au dovedit atașamentul față de reformă în mai multe feluri. Libertățile civile s-au extins considerabil. Bugetul militar a fost redus simțitor, prețurile, în cele mai multe sectoare, au fost liberalizate".

Și tot el a spus că „a sprijini consolidarea democrației în Rusia nu este un act de milă, ci o preocupare cît se poate de înaltă pentru securitate". Oricum, un program realist pentru ajutorarea Rusiei nu va fi ieftin, dar „nu ne putem permite să acționăm altfel". SUA vor încerca în acest scop „să întărească acele grupuri din Rusia care vor forma bastionul unei democrații înfloritoare".

M.I.

tru achiziţionarea de cereale, se vor face investiţii americane în Rusia în domeniul petrolului şi gazelor, se va acorda asistenţă tehnică în domeniile energiei nucleare şi al mediului, se vor iniţia schimburi între oamenii de afaceri şi fermierii americani şi cei ruşi. Tot preşedintele SUA şi-a exprimat speranţa ca, la Tokio, membrii G-7 să iniţieze alt gen de acorduri mutuale care să sprijine efectiv Rusia – toate însă în cadrul unui sistem de asistenţă multilaterală. Cum se va face concret infuzia ajutorului în condiţiile existenţei în Rusia a unui sistem birocratic corupt? Răspunsul: banii vor fi puşi la dispoziţia micilor privatizaţi, se vor crea birouri pentru prevenirea blocajelor şi pentru asigurarea destinatarilor programului. Un alt element important pe care-l cuprinde acesta este acordarea clauzei naţiunii celei mai favorizate, preşedintele rus arătînd că legile americane încă tratează Rusia ca pe o ţară comunistă; Clinton a fost de acord cu modificarea lor.

Aşadar, un ajutor conceput să pene-treze exact acolo unde trebuie în acest moment: la oameni. Căci locuitorii Rusiei au nevoie să simtă imediat efectele reformei care pînă acum i-a cam dezamăgit. Ei îşi vor reînnoi speranţa, probabil, pînă la 25 aprilie, cînd va avea loc referendumul...

De altfel, în aceeaşi conferinţă de presă, Boris Elţîn s-a declarat „deosebit de mulţumit" de rezultatele întîlnirii cu preşedintele Clinton, subliniind că ceea ce au hotărît la Vancouver, colaborarea, „nu e o concesie, ci o necesitate reciprocă". În plus, programul de ajutorare va crea noi locuri de muncă şi pentru SUA. Iată, deci, toate argumentele pentru ca o nouă prietenie să se înfiripe. Şi, aşa cum nu demult Bush şi Gorbaciov îşi spuneau pe numele mic, Elţîn arată: „L-am invitat pe Bill la Moscova".

Cei doi „super-tereştri", Boris şi Bill, n-au evitat, în discuţiile lor, chestiunile de politică internaţională. Zonă în care s-au pronunţat clar pentru dezarmare nucleară şi au stabilit să aibă legături cu toate noile ţări independente, să stingă urmele războiului rece şi să acţioneze concertat pentru rezolvarea crizelor regionale. O nouă eră deci – deşi expresia nu mai are impact – în relaţiile SUA- Rusia. De data aceasta însă interesele reciproce sînt prea mari şi prea evidente ca să-i suspectăm pe cei doi lideri de demagogie.

Mirela IAMANDI

București: Forumul Democraţilor

FEŢELE MULTIPLE ALE CRIZEI

Revenind la menirea ei iniţială, pe care păruse, o vreme, a o neglija în favoarea politicului pur, Alianţa Civică şi-a propus să dinamizeze competenţele şi energiile din societatea civilă, punîndu-le într-o relaţie reciproc utilă cu partidele opoziţiei parlamentare. La invitaţia sa, filialele din ţară, asociaţiile civice şi profesionale, partidele CDR, FSN şi marile centrale sindicale şi-au reunit reprezentanţii sub egida **Forumului Democraţilor pentru ieşirea din criză**. Obiectiv ambiţios, în primul rînd datorită marii varietăţi de aspecte sub care se manifestă criza. Cele două zile ale Forumului nu au fost suficiente decît pentru o trecere în revistă, rapidă şi poate chiar incompletă, a domeniilor aflate în criză, neputînd fi nici măcar schiţată o ordine de priorităţi în care ele ar trebui abordate. De la revizuirea Constituţiei şi pînă la, de exemplu, legea corpului de arhitecţi, toate domeniile par prioritare, mai ales celor direct interesaţi de unul sau altul dintre ele. Cetăţeanul de rînd are, şi el, propria sa listă de urgenţe, cu caracter mai concret, uneori nesesizată la nivelele superioare. Forumul a oferit diferitelor segmente ale societăţii civile prilejul de a-şi cunoaşte şi înţelege reciproc preocupările, un prim pas spre stabilirea amintitei ordini de priorităţi şi, apoi, spre o strategie concertată de promovare a iniţiativelor celor mai stringente.

În finalizarea unor asemenea iniţiative, rolul principal revine, desigur, parlamentarilor, pe care societatea civilă este datoare să-i sprijine, aşa cum şi ei au obligaţia de a prelua ideile şi doleanţele emise de electorat. De remarcat că, în optica participanţilor la Forum, societatea civilă pare a se constitui numai din rîndul acelor alegători care au votat pentru „forţele democratice", adică pentru partidele actualei opoziţii. Concepţie greu de acceptat, totuşi, deoarece nu se poate crede că mai bine de jumătate din electorat s-ar opune democraţiei şi reformelor. În aceeaşi optică, posibilităţile de acţiune parlamentară apar limitate de actuala structură a forului legislativ, în care opoziţia este, evident, în minoritate. Oarecum descurajante, pentru observatorul neutru, au fost unele aluzii potrivit cărora „ceilalţi" – membrii partidelor majorităţii guvernamentale – ar fi, unanim şi din principiu, ostili oricărei iniţiative benefice, neputînd fi convinşi decît, eventual, cu mari eforturi şi presiuni publice. În realitate, după cum se ştie, lucrurile nu stau chiar aşa de rău. Fără îndoială că, în planul eficienţei, Forumul n-ar fi avut decît de cîştigat prin participarea unor personalităţi din „tabăra adversă", desigur nu dintre extremiştii recunoscuţi şi declaraţi. Ieşirea din criză presupune tocmai cooperare şi dialog, nu perpetuarea divizării. Asemenea personalităţi au şi fost invitate, dar cu titlu personal şi nu ca reprezentanţi ai partidelor în cauză, socotite nedemocratice. Drept pentru care au refuzat, considerînd ilogic ca, de exemplu, prim-vicepreşedintele unui anume partid să primească atestatul de democrat, iar formaţiunea respectivă nu. Poate că, la viitoarele întîlniri, se va găsi o formulă mai fericită.

Discuţiile adesea animate – într-un cadru cu adevărat democratic, diversitatea opiniilor este implicită – din timpul Forumului sînt cu neputinţă de rezumat în cîteva rînduri. Ele şi-ar găsi o continuare firească în organizarea unor dezbateri aprofundate, cu teme precise, cît mai larg mediatizate. Ar fi o contribuţie importantă la conturarea acelei alternative politice atît de necesare nu numai opoziţiei, ci şi puterii. În politică la fel ca şi în economie, numai concurenţa poate aduce progresul.

Alexandru ANTONESCU

PARIS

Prioritate de dreapta

Aşadar, revirimentul aşteptat de socialişti nu s-a produs, iar dreapta a obţinut o victorie zdrobitoare în alegerile legislative. Ea nu a provocat, totuşi, o atitudine triumfalistă în rîndurile învingătorilor, aceştia fiind conştienţi de dificultăţile cu care se va confrunta noua majoritate atît pe plan intern, cît şi pe plan extern. Pînă şi marele cîştigător al acestor alegeri, Jacques Chirac, liderul RPR, a renunţat la a cere demisia preşedintelui Mitterrand şi s-a angajat să susţină un guvern care „să acţioneze cu hotărîre, măsură şi toleranţă". În ceea ce îl priveşte, Valéry Giscard d'Estaing, liderul UDF, a refuzat orice participare personală la guvernare, rezervîndu-şi forţele, ca şi Jacques Chirac, pentru alegerile prezidenţiale din 1995.

Dar faptul că a lăsat de-o parte ofensiva frontală împotriva preşedintelui nu înseamnă automat că dreapta a renunţat să guverneze după bunul său plac nici pe plan intern – domeniu prioritar, avînd în vedere rata ridicată a şomajului şi recesiunea economică –, nici în politica externă, mai ales în ce priveşte Europa. Absolut normal, dacă luăm în consideraţie că noua majoritate controlează, practic, toate organele politice franceze, parlamentul, guvernul, regiunile şi o mare parte din municipalităţi.

În aceste condiţii, marja de manevră a preşedintelui Mitterrand, ultimul bastion al speranţelor socialismului francez, apare ca foarte restrînsă, orice încercare de zădărnicire a acţiunii guvernului fiind extrem de periculoasă.

Oarecum surprinzător, însă, coabitarea dintre preşedinte şi noua majoritate a început într-un climat foarte destins, în raport cu polemicile din timpul campaniei electorale. Anunţînd, în mod neobişnuit, la televiziune, desemnarea lui Edouard Balladur în funcţia de premier, François Mitterrand a demonstrat că a tras învăţămintele necesare din lecţia dată de verdictul urnelor şi a declarat că doreşte să „respecte cu scrupulozitate" dorinţa exprimată de francezi pentru o „altă politică". Şeful statului l-a prezentat pe cel care a fost ministrul RPR al economiei şi finanţelor din prima coabitare (1986-1988) drept „cel mai apt să reunească diferitele componente ale majorităţii" şi i-a recunoscut competenţele indispensabile unui şef de guvern.

În acelaşi timp, precizînd „atribuţiile pe care i le conferă Constituţia", el a afirmat că intenţionează să asigure „continuitatea politicii externe şi de apărare", punînd accentul pe Europa, care trebuie să se afle „în prim-planul preocupărilor noastre". Mitterrand. care a pus în gardă, în repetate rînduri, viitoarea majoritate împotriva oricărei încercări de a pune în discuţie ceea ce el a numit „cuceriri sociale", a insistat, totodată, asupra necesarei „coeziuni sociale a ţării".

Potrivit aprecierilor, numirea lui Balladur în funcţia de prim- ministru nu marchează sfîrşitul „epocii Mitterrand". Atmosfera degajată în care s-a făcut prelua-

EDOUARD BALLADUR

S-a născut la 2 mai 1929, la Smyrna (Turcia), tatăl său fiind director al Băncii Otomane. A absolvit Şcoala Naţională de Administraţie, care formează elita înalţilor funcţionari publici francezi. La sfîrşitul anului 1969, a intrat în cabinetul primului ministru, Georges Pompidou, în calitate de însărcinat cu probleme sociale şi administrative. În perioada 1966-1968, a fost consilier tehnic, iar în 1969, a devenit secretar general adjunct la preşedinţia franceză, asumată de acelaşi Georges Pompidou. Spre sfîrşitul anilor '70 a îndeplinit rolul de consilier politic al liderului neogaullist Jacques Chirac. În 1986, cînd acesta a devenit premier, l-a încredinţat lui Balladur funcţia de ministru al finanţelor. A fost ales deputat de Paris din partea RPR în 1986 şi reales în 1988 şi 1993. Căsătorit şi tată a patru copii, Balladur este, din 1976, preşedintele fondator al Asociaţiei Prietenilor Centrului Georges Pompidou. Este autorul mai multor lucrări, printre care „Dictionnaire de la Réforme", apărut în 1992.

Partidele parlamentare

Adunarea Pentru Republică (RPR)

1947 – Charles de Gaulle fondează Adunarea Poporului Francez (RPF)

1953 – Grupul parlamentar al RPF adoptă denumirea de Uniunea Republicanilor pentru Acţiune Socială (URAS). Preşedinte: Jacques Chaban-Delmas

1958 – Se formează Uniunea pentru A doua Republică (UNR)

1967 – Schimbarea denumirii în Uniunea Democraţilor pentru Republica a V-a (UD-V-a Rep)

1968 – Devine Uniunea pentru Apărarea Republicii (UDR)

1971 – Devine Uniunea Democraţilor pentru Republică

1976 – Schimbarea denumirii în Adunarea pentru Republică (RPR). Preşedinte: Jacques Chirac

Uniunea Pentru Democraţia Franceză (UDF)

1 februarie 1978 – Crearea UDF din Partidul Republican, Centrul democraţilor sociali, Partidul Radical-Socialist, Cluburile Perspectivelor şi Realităţilor şi Partidul Social-Democrat, cu scopul promovării unei platforme comune. Preşedinte: Valéry Giscard d'Estaing

Partidul Socialist Francez

1905 – Fuziunea Partidului Francez (creat în 1901) cu Partidul Socialist din Franţa în cadrul Secţiunii franceze a Internaţionalei muncitoreşti (SFIO)

1920 – La congresul de la Tours, majoritatea mambrilor partidului creează Partidul Comunist.

1971 – Refacerea Partidului Socialist, în urma Congresului de la Epinay. Preşedinte: François Mitterrand

1974 – Fuziune cu o parte a Partidului Socialist Unit, condusă de Michel Rocard

1981 – Prima victorie în alegeri, alături de comunişti. Secretar general: Laurent Fabius

Partidul Comunist Francez (PCF)

1920 – În urma sciziunii din Partidul Socialist, are loc crearea Partidului Comunist

1930 – Maurice Thorez este numit, la Moscova, conducător unic al partidului

1940-1944 – Membrii partidului participă la Rezistenţa antifascistă

1944 – PCF participă la guvernare

1947- Redevine partid de opoziţie

1981 – Intră în guvern, deţinînd patru portofolii, dar pentru scurt timp. Secretar general: Georges Marchais